

Essi Salovaara

**MONINKERTAINEN BILATERALISMI
EUROOPAN UNIONIN
ILMASTODIPLOMATIASSA**
Rooliteoreettinen analyysi Euroopan unionin ja Intian
ilmastokumppanuudesta

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Essi Salovaara: Moninkertainen bilateralismi Euroopan unionin ilmastodiplomatiassa:
Rooliteoreettinen analyysi Euroopan unionin ja Intian ilmastokumppanuudesta
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2022

Tutkielmassa keskiössä on Euroopan unionin ilmastodiplomatian strategian muutosta ja uuden strategian toteuttamista erityisesti moninkertaisen bilateralismin keinoin. EU on merkittävä kansainvälisen ilmastopolitiikan toimija, joka pyrkii sekä oman globaalien roolinsa säilyttämiseen ja tavoitteidensa saavuttamiseen myös monenkeskisellä tasolla. Maailmanpolitiikan muutokset, kuten voimapolitiikan nousu, trendi bilateraalien suhteitten vahvistumisesta monenkeskisen yhteistyön kustannuksella sekä populismin, autoritäärisyyden ja protektionismin kaltaisten arvojen nousu ovat ristiriidassa EU:n tavoitteiden ja perusarvojen kanssa uhaten sen globaalia roolia kansainvälisessä järjestelmässä. Tämän takia EU:n täytyy myös kehittää omaa strategiaansa ja toimintatapojaan sekä etsimään keinoja vahvistaa rooliaan: yksi keskeisiä väyliä tälle on toimia kansainvälisen ilmastajohtajan roolissa, jossa EU on perinteisesti pystynyt yhtenäisenä toimimaan kunnianhimoisesti ja painokkaasti.

Moninkertainen bilateralismi on keskeinen käsite tutkielmassa, joka kuvaa uutta ilmastodiplomatian strategian keinoa, jonka avulla keskeisten bilateraalien kumppanuuksien avulla pyritään edistämään myös monenkeskisen tason tavoitteita ja yhteistyötä. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat: Millaisia rooleja EU:lle ja Intialle rakentuu aineistossa ilmastodiplomatian toimijoina? Miten roolit heijastavat Euroopan unionin ilmastodiplomatian strategian muutosta moninkertaisen bilateralismin kontekstissa? Näitten kysymysten avulla pyritään selvittämään, kuinka EU:n strategian muutos näkyy aineistossa ja kahdenvälisessä ilmastodiplomatian suhteessa Intian kanssa. Rooleja etsitään aineistona toimivista EU:n ja Intian yhteisistä julkilausumista, strategiapapereista sekä EU:n omasta Intia-strategian tieläisistä dokumenteista. Aineistoa täydentävät lisäksi Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kommentit huippukokousten jälkeen, joka vahvistaa tutkimuksen näkökulmaa juuri EU:n toimijuuden tutkimisessa.

EU:n toimijuus kansainvälisen politiikan parissa on pitkään tutkittu aihe, joka tarjoaa kehyksen EU:n ulkoisen toiminnan tutkimiselle. Sen syventämistä selittämään unionin toiminnan laajentumisen lisäksi myös sitä, miten unionin toiminta kehittyy sen eri ulkoisen toiminnan osa-alueilla, tarjoaa mahdollisuuden kehittää teoriaa. Tätä tukevan rooliteorian avulla voidaan löytää toimijoihin kohdistuvia rooliodotuksia, -suorituksia sekä -ristiriitoja, jotka auttavat tutkimuskysymyksiin vastaamisessa. Tutkimustulokset osoittavat, että ulkoinen mahdollisuus kumppanuuden syventämiseen Intian kanssa vaikuttaa auneen EU:lle Intian ollessa avoimempi kansainvälisen ilmastotoimijan roolinsa kasvattamiselle. EU on onnistunut siirtymään strategiassaan joustavampaan, käytännönläheisempään sekä kumppaninsa ominaispiirteet paremmin huomioon ottavaan suuntaan ja kykenee aiempaa paremmin strategiseen kokonaiskuvan tarkasteluun ulkoisessa toiminnassaan myös ilmastodiplomatian parissa. EU:n keskeisiä esille tulevia rooleja ovat ilmastajohtajan, arvojensa edistäjän, monenkeskisen yhteistyön puolustajan sekä esimerkin näyttäjän roolit. Intialle taas keskeistä aineistossa on esille nouseva rooliristiriita nousevan vallan vastuiden ja kehittyvän valtion tuen tarpeiden välillä.

Avainsanat: Euroopan unioni, Intia, ilmastodiplomatia, ilmastopolitiikka, moninkertainen bilateralismi, rooliteoria, toimijuus, laadullinen sisällönanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
2. EU:N ILMASTODIPLOMATIA OSANA UNIONIN ULKOISTA TOIMINTAA....	4
2.1. Kehitys ja aiempi tutkimus.....	4
2.2. Ilmastodiplomatia ja strategia	7
2.3. EU:n ilmastodiplomatia ja moninkertainen bilateralismi.....	10
2.4. EU-Intia bilateraalin ilmastopolitiikan suhde.....	13
3. TEOREETTINEN VIIITEKEHYS.....	18
3.1. EU globaalina toimijana.....	18
3.2. Toimijuus mahdollisuuksien, läsnäolon ja kyvykkyyksien summana	22
3.3. Rooliteoria toimijuuden tutkimuksessa.....	26
3.4. EU:n identiteetti ja roolit.....	29
4. TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN AINEISTO.....	33
4.1. Laadullinen sisällönanalyysi kansainvälisen politiikan tutkimusmenetelmänä	33
4.2. Analyysin kulku	35
4.3. Tutkimuksen aineisto	37
5. ANALYYSI.....	41
5.1. Strateginen EU-Intia kumppanuus ja ilmastodiplomatia.....	42
5.2. Euroopan unionin roolit aineistossa: ilmastojohtajan roolin eri puolet sekä toimijuus arvojen ja intressien välillä.....	47
5.3. Intian roolit aineistossa: kehittyvän maan ja nousevan vallan roolien ristiriita	54
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	62
6.1. Aineiston tulokset ja tutkimuskysymyksiin vastaaminen.....	62
6.2. Moninkertainen bilateralismi ja ilmastodiplomatian näkökulmat tutkimuksessa	66
7. POHDINTA JA JATKOTUTKIMUS	71
KIRJALLISUUS JA PRIMÄÄRILÄHTEET	74
Primääriaineisto.....	74
Kirjallisuus ja muut lähteet	75

1. JOHDANTO

Pitkään kestänyt debatointi Euroopan unionin ulkoisen toiminnan toimijuudesta ja sen prosessien tehokkuudesta jatkuu edelleen. Unionilla on sen eri ulkoisen toiminnan sektoreilla vaihtelevan tasoista toimijuutta, mutta erityisesti yhteinen ilmastopolitiikka on auttanut vahvistamaan yhteistä identiteettiä jäsenvaltioiden välillä ja vahvistanut kuvaa EU:sta uskottavana ja yhtenäisenä toimijana kolmansien maiden silmissä (Groen & Niemann 2013, 250). Ilmastopolitiikka on jaetun toimivallan aluetta, jonka tavoitteet kytkeytyvät vahvasti myös EU:n perussopimukseen ja yhteisiin jaettuihin arvoihin, joille unioni on rakennettu. Tämä tekee ilmastopolitiikasta Euroopan unionin ulkoisen toiminnan keskeistä aluetta, joka on myös mahdollistanut EU:n tavoitella vahvempaa globaalia roolia ja merkitystä maailmanpolitiikassa.

Ympäristö- ja ilmastoulkopolitiikan tutkimuksen olisi hyödyllistä liittyä laajemmin keskusteluun ulkopolitiikan keinoista ja käsityksistä (Barkdull & Harris 2002, 64). Tässä tutkielmassa pyritäänkin tähän tavoitteeseen. Strategisempaa lähestymistapaa on pyritty toteuttamaan sekä yleisesti EU:n ulkoisessa toiminnassa että spesifimmin sen eri osa-alueilla, joihin myös ilmastopolitiikka keskeisenä kuuluu. EU:n ilmastopolitiikalla on pitkä historia ja se on kehittynyt unionin mukana vuosien saatossa. Erityisesti EU:lle epäonnistumisena pidetyn Kööpenhaminan COP15-huippukokouksen jälkeen unioni on tehnyt suunnanmuutoksen ja pyrkinyt strategisempaan ulkoiseen ilmastopolitiikkaan ja ilmastodiplomatiaan reagoiden sekä ulkoisen toimintaympäristön tarjoamiin mahdollisuuksiin että vahvistamalla sisäistä kyvykkyyttään ja läsnäoloaan esimerkiksi Lissabonin sopimuksen tuomilla institutionaalisilla muutoksilla sekä sektorikohtaisen ilmastodiplomatian vahvistamisella. Uutta EU:n ilmastodiplomatian strategiaa toteutetaan ”moninkertaisen bilateralismin” (*multiple bilateralism*) avulla, joka tarkoittaa bilateraalisten suhteiden linkittämistä multilateraaliseen tasoon ja pyrkimystä näin edistää yhteistä päätöksentekoa ja neuvottelua sekä omia poliittisia tavoitteita sekä huomioidaan myös muut merkittävät bilateraaliset suhteet tiettyä kumppanuutta rakentaessa (Belis et al. 2018, 86).

Valtioiden ja EU:n kaltaisten toimijoiden rooli tulevaisuuden ilmastoratkaisujen luomisessa on välttämätön niiden ollessa keskeinen regulaation sääntelijä sekä tutkimuksen, innovaatioiden ja teknologisen kehityksen mahdollistaja. Samalla bilateraaliset suhteet toimivat osaltaan kanavana, jonka kautta erilaiset ilmastoideat, -politiikat -ja instituutiot leviävät hallintoalueelta toiselle (Torney 2015, 105–106). Bilateraalisuus on kasvava trendi kansainvälisissä suhteissa, johon myös EU:n pitää sopeutua. Tämä tuottaa myös haasteita EU:lle perinteisenä monenkeskisyyden puolesta puhujana: tämä vaatii ulkoisen toiminnan ja diplomatia toimintatapojen sopeuttamista tavoitteiden

saavuttamiseksi. Moninkertainen bilateralismi voi tarjota EU:lle ilmastodiplomatian strategian, jonka avulla bilateraalisten suhteiden kautta vahvistetaan lopulta monenkeskistä päätöksentekoa.

Tutkimus keskittyy EU:n bilateraaliin suhteisiin Intian kanssa ja maiden väliseen ilmastodiplomatiaan. Juuri suhde Intiaan tarjoaa mielenkiintoisen tutkimuskohteen, sillä kyseessä ovat kaksi maailman suurinta demokratiaa, joiden yhteistyöllä on pitkä historia. Intia tuottaa merkittävän osan nykyisistä kasvihuonekaasupäästöistä, ja sen rooli globaalissa ilmastoregimissä on perinteisesti pyrkinyt korostamaan historiallisia päästösuuksia ja sen omaa roolia edelleen kehittyvänä valtiona. Kuitenkin Intia vaikuttaa nyt ottaneen askelia yhteistyöhaluisempaan ja oman vastuunsa ilmastopäästöistä vahvemmin kantavaan suuntaan. Monet tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että EU:n ja Intian välinen strateginen kumppanuus ei ole yhteisiä tavoitteistaan ja tiivistymisestään huolimatta saavuttanut täyttä potentiaaliaan: molemmat kyllä sitoutuvat samoihin arvoihin, sääntöpohjaiseen multilateraaliseen yhteistyöhön ja yhteisiin ponnistuksiin näiden saralla, mutta todellinen "läpimurto" yhteistyössä ei ole vielä tapahtunut (Müller-Brandeck-Bocquet et al. 2021, 3). Näin ollen toimijoiden välisten suhteiden tutkiminen on erityisen kiinnostavaa tämän piilevän potentiaalinvuoksi ja sen merkityksen kasvaessa maailmanpolitiikan valtasuhteiden ja rakenteiden ollessa murrosten sekä kilpailevien voimien vaikutuksen alaisena. Nykyinen kansainvälinen konteksti voikin toimia katalyyttinä EU:n ja Intian välisen ilmastodiplomatian vahvistumiselle ja samoin lähentää niiden bilateraalisia suhteita laajemmalla kansainvälisen politiikan pelikentällä (mt., 4).

Tutkimuksessa toimijuuden teoriaa on tarkoitus käyttää apuna EU:n toimijuuden muutoksen sekä kehittymisen tutkimisessa. Tutkimuksessa EU:n toimijuutta sinänsä ei ole tarkoitus kyseenalaistaa tai pohtia, onko EU ylipäättään ulkopoliittinen toimija, vaan tutkimuksen lähtökohta on, että EU todella on merkittävä ulkopoliittista valtaa käyttämään kykenevä entiteetti. Toimijuuden tutkiminen toteutetaan erityisesti rooliteorian näkökulmasta, jonka avulla voidaan ymmärtää myös EU:n ulkoista toimintaa ilmastopolitiikan saralla. Rooliteoriaa on kyllä sovellettu EU:n tutkimuksessa, mutta sen potentiaalia ei ole vielä kattavasti hyödynnetty EU:n kansainvälisen toimijuuden kehittymisen teoretisoinnissa Klosen (2018, 1147) mukaan. Rooliteoria on toimiva väline bilateraalisuhteen tarkasteluun ja paljastaa erilaisia rooliodotuksia, -ristiriitoja ja -suorituksia, joita sekä EU että Intia aineiston valossa antavat ja ottavat toisilleen sekä itselleen.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat: *Millaisia rooleja EU:lle ja Intialle rakentuu aineistossa ilmastodiplomatian toimijoina? Miten roolit heijastavat Euroopan unionin ilmastodiplomatian strategian muutosta moninkertaisen bilateralismin kontekstissa?*

Tutkimuskysymyksiin sisältyy siis näin ollen oletus, että roolit heijastavat strategian muutosta ja osoittavat EU:n toimijuudessa näin ollen jonkinlaista muutosta. Roolien ja rooliteorian avulla voidaan siis etsiä viitteitä siitä, mitä EU:n ulkoinen toimijuus sen ilmastodiplomatiassa on kehittänyt. Toisena oletuksena tutkimuskysymyksiin sisältyy väite siitä, että strategia on muuttunut vuosien saatossa. Strategian muutos perinteisestä esimerkin näyttämisestä ja saman mallin sovittamisesta eri kumppanuuksiin sitä tarkemmin räätälöimättä vastapuolta mieltien on tutkimuskirjallisuuden mukaan siirtynyt kohti laaja-alaisempaa toimintaympäristön ja sen erilaisten vaikuttajien tarkastelua yhtäaikaisesti sekä kumppanuuksien lähestymistä yksilökohtaisemmasta ja paremmin toista osapuolta kahdenvälisissä suhteissa ymmärtävästä lähtökohdasta. Samalla myös kumppanuutta pohditaan muiden toimijoiden näkökulmasta ja havainnoiden laajemmin erilaisia vaikutuksia, joita yhdellä kumppanuudella on toisiin ja edelleen monenkeskisen tason yhteistyöhön. Tämä EU:n kokonaisvaltainen strategisempi muutos ulkoisessa toiminnassa näkyy ilmastopolitiikan saralla strategian keinoista juuri moninkertaisen bilateralismin toteutumisessa unionin ilmastodiplomatiassa.

Tutkimuskysymyksiin pyritään vastaamaan sekä primääriaineiston muodostavien EU:n ja Intian välisten dokumenttien, Eurooppa-neuvoston puheenjohtajien kokouskommenttien, EU:n komission Intia-strategiapaperin että aiemman tutkimuskirjallisuuden avulla. Yhteiset julkilausumat ja yhdessä muotoillut dokumentit toimivat hyvin aineistona tutkimukselle, sillä niissä toimijat pyrkivät yhdessä esittämään rooleistaan tyylyteltyjä ilmaisuja, joita halutaan myös esittää ja suunnata muille valtioille (Michalskin ja Panin 2017, 612). Toisaalta tutkimuksen keskittyessä erityisesti EU:n analysoimiseen toimijana on aineistossa myös EU:n oma Intia-strategiapaperi sekä Eurooppa-neuvoston puheenjohtajien kommentteja yhteisten huippukokousten jälkeen, jotka vahvistavat kuvaa EU:sta toimijana ja sen strategisesta toiminnasta kumppanuuden rakentamisessa ilmastodiplomatian näkökulmasta.

2. EU:N ILMASTODIPLOMATIA OSANA UNIONIN ULKOISTA TOIMINTAA

2.1. Kehitys ja aiempi tutkimus

Tutkimuskirjallisuudessa EU:n ulkoisesta toimijuudesta on käyty kirjavaa keskustelua ja toimijuutta on lähdetty tutkimaan hyvin vaihtelevista lähtökohdista. Koska ympäristö- ja ilmastopolitiikka ovat kansainvälisen politiikan piirissä sellaisia politiikan alueita, joilla EU on onnistunut käyttämään vaikutusvaltaa ja saavuttamaan myös eriasteista johtajuutta, on näillä alueilla myös erityisen hedelmällistä tutkia EU:n toimijuutta ja roolia. Merkittäviä käsitteitä ovat olleet esimerkiksi johtajuus, tehokkuus, sekä se, millainen valta EU on: normatiivinen valta vai markkinavalta. Tutkimuksissa on pyritty myös selvittämään, millaisena toimijana EU nähdään Euroopan ulkopuolella ja millaista strategiaa EU:n ulkoinen toiminta seuraa.

Unionin ulkoista toimintaa eri sektoreilla vertailtaessa voidaan ympäristö- ja ilmastoulkopolitiikkaa pitää sen syvimpänä ytimenä, jossa EU on onnistunut näyttämään kunnianhimoaan ulkoisena toimijana tavoittelemalla keskeisiä arvojaan sekä investoimalla suuren määrän resurssejaan (Schunz 2019, 354). Ilmastopolitiikalla on pitkä historia osana EU:n toimintaa: unioni hyväksyi ensimmäisen ilmastostrategiansa jo vuonna 1992 ja vuonna 1996 se hyväksyi tavoitteen rajoittaa globaali lämpeneminen kahteen asteeseen esiteollisesta tasosta (Groen & Niemann 2013, 240). Sitäkin aikaisemmin jo vuonna 1988 Euroopan yhteisö on määritellyt tavoitteekseen olla kansainvälisessä kontekstissa johtavassa roolissa maailman ympäristön suojelussa ja pyrkivän toimintaan globaaleissa ongelmissa, kuten kasvihuoneilmion torjunnassa (Eurooppa-neuvosto 1988, 11). EU on tehnyt paljon töitä kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa agendan muotoilussa, tavoitteiden asettamisessa sekä tiettyjen politiikkaratkaisujen ja institutionaalisten mallien tukijana (Parker & Karlsson 2017, 448).

EU:lla on monia perussopimukseen kirjattuja oikeudellisia velvoitteita ilmaston suojelemiseen ja sen edistämiseen myös kansainvälisellä tasolla. Lissabonin sopimuksen myötä unionin ympäristöpoliittisista tavoitteita kuvaillaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 191.1 artiklassa seuraavasti: ”Unionin ympäristöpolitiikalla myötävaikutetaan seuraavien tavoitteiden saavuttamiseen: ympäristön laadun säilyttäminen, suojeleminen ja parantaminen... sellaisten toimenpiteiden edistäminen kansainvälisellä tasolla, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin, ja erityisesti ilmastonmuutoksen torjuminen.” (Euroopan unionin virallinen lehti 2012). Artikla implikoi, että EU:lla on sen perussopimukseen pohjaava velvoite tavoitella roolia alueellisena ja globaalina ilmaston suojeelijana sekä tehokkaan sisäisen että

ulkoisen ilmastopolitiikan kautta (Schunz 2021, 26–27). Artikla 11 SEUT taas määrittelee, että ”Ympäristösuojelua koskevat vaatimukset on sisällytettävä unionin politiikan ja toiminnan määrittelyyn ja toteuttamiseen, erityisesti kestävä kehityksen edistämiseksi” (Euroopan unionin virallinen lehti 2012). Kyse on siis ympäristötavoitteiden sisällyttämisestä laaja-alaisesti EU:n politiikkaan eri sektoreille, mukaan lukien ulkoiseen toimintaan. Nämä artiklat asettavat EU:n toiminnalle tietyn pohjan ja tavoitteet, joita sen tulisi sitovasti noudattaa ja pyrkiä toteuttamaan.

EU:n oikeudellisinstitutionaalinen toimintakehys asettaa tiettyjä paineita EU:n ilmastoulkopolitiikan koordinaatiolle. Ilmasto- ja energiapolitiikka ovat jaetun toimivallan aluetta jäsenvaltioiden ja instituutioiden välillä, joten molempien tulisi toimia samassa linjassa (Oberthür & Dupont 2021, 1103). Samoin esimerkiksi Eurooppa-neuvoston kasvava osallistuminen ilmastopolitiikan päätöksentekoon voi osaltaan asettaa tiettyjä rajoitteita, sillä se tekee päätökset yleensä yksimielisyyden vaatimuksella (Dupont 2019). Lissabonin sopimuksen tuomat muutokset EU:n ulkoisen toiminnan institutionaalisessa rakenteessa ja toimivallan jaossa jäsenmaiden sekä instituutioiden välillä auttoivat EU:ta keskittymään aiempaa vahvemmin ulkoiseen kontekstiin ja strategiseen ulottuvuuteen ilmastoulkopolitiikassaan (Schunz 2021, 28). Korkean edustajan ja EU:n ulkosuhdehallinnon vaikutuksesta EU:n ilmastodiplomatia on kehittynyt strategisemmaksi erityisesti ilmastodiplomatian toimintasuunnitelmien avulla, jotka ulkoasiainneuvosto on hyväksynyt vuosittain vuodesta 2011 alkaen (Dupont et al. 2018, 118). Tämä muutos on auttanut tuomaan ulkopoliitiikan strategista ajattelutapaa ilmastopolitiikkaan ja korostanut ulkoisten mahdollisuuksien roolia sen muotoilussa: muutos on tapahtunut erityisesti siirtymällä esimerkillä johtamisen mallista strategisempaan ulkopoliitiikan perspektiiviin, joka tunnusti EU:n painoarvon multipolaarisessa ilmastopolitiikassa riippuvan sen kyvystä ymmärtää ja toimia paremmin suurten päästömaiden, kuten Kiinan, USA:n ja Intian, kanssa (Schunz 2021, 28–29).

YK:n ilmastonsuojelun puitesopimuksen (UNFCCC) Kööpenhaminan COP15-kokous on tunnistettu laajasti EU:lle epäonnistumiseksi. EU ei onnistunut puskemaan neuvotteluista kansainvälistä uutta sitovaa ilmastomuutoksen torjumisen säännöstöä pyrkiessään globalisoimaan sellaisenaan EU:n standardeja osin myös omien markkinaintressiensä takia (Selin & VanDeever 2015, 324–333). EU pyrki painostamaan muita toimijoita kunnianhimoisilla vaatimuksilla ja tarjosi omaa, päästökaupan (ETS) ympärille rakentuvaa malliaan globaaliksi ratkaisuksi neuvotteluissa, joissa muut toimijat, kuten Yhdysvallat ja Kiina, pyrkivät minimalistisempaan neuvottelutulokseen ja eivät olleet EU:n kunnianhimoiselle linjalle vastaanottavaisia (Schunz 2019, 352). Kööpenhaminan kokous osoittikin, että uusi kansainvälinen ilmastoregiimi vaatii ainakin kahdenlaisia muutoksia: sekä inklusiivisempaa osallistumista eri toimijoilta että alhaalta-ylös suuntautuvaa päästötavoitteiden määrittelyä. Näiden

periaatteiden mukaisesti YK:n kehyksessä nyt suunnitellaan ja toteutetaan kansallisesti määriteltyjä kontribuutioita (Nationally Determined Contribution, NDC) (Belis et al. 2015, 204). Kööpenhaminan kokouksen takaisku ei kuitenkaan taannuttanut EU:n johtajuustoiveita, vaan päinvastoin EU:n komission silloinen puheenjohtaja Barroso peräänkuulutti kokouksen jälkeenkin maailman tarvitsevan sellaista EU:ta, joka johtaa taistelua ilmastonmuutosta vastaan (Euroopan komissio 2012, 16).

Pariisin vuoden 2015 ilmastopimuksen neuvotteluissa EU ajoi tuntuvia päästövähennyssitoumuksia kaikilta sopimuksen osapuolilta ja tavoitteiden sitomista tieteelliseen tutkimukseen päästövähennysten tarpeesta sekä myöhemmin edelleen patistanut sopimuksen osapuolia yhä kunnianhimoisempiin päästötavoitteisiin (Oberthür & Dupont 2021, 1101). Lopullinen sopimus heijasteleekin EU:n pääpolitiikkatavoitteita, joten sitä on yleisesti pidetty EU:lle toipumisena Kööpenhaminan epäonnistumisen jälkeen (Oberthür & Groen, 2018; Parker et al., 2017). EU:n uusi ilmastodiplomatia perustuu enemmän joustavuuteen ja vahvempaan bilateraaliin suhteisiin nojaamiseen YK:n prosessin ohella pyrkien siirtämään näiden bilateraalisten suhteiden kautta neuvotteluvoimaa myös multilateraalille tasolle (Schunz 2021, 4). EU:n johtajuus on säilynyt kansainvälisen ilmastonmuutoksen hallinnan kehyksessä sen sisäisistä sosiopoliittisista jakolinjoista, populismista ja euroskeptisyydestä huolimatta ja ulkoisista kansainvälisen vallan tasapainon muutoksista huolimatta (Oberthür & Dupont 2021, 1095–1096).

EU on pyrkinyt aktiivisesti toimillaan vahvistamaan ilmastojohtajuuttaan ja pyrkinyt myös omilla kunnianhimoisilla ilmastotoimillaan näyttämään suuntaa muille (Parker & Karlsson 2010, 931). Unioni on säännöllisesti vahvistanut omia kasvihuonekaasupäästöjensä vähennystavoitteita ja myös saavuttanut niitä johdonmukaisesti (Oberthür & Dupont 2021, 1104). EU:n vuonna 2019 julkaistu Green Deal, Vihreän kehityksen ohjelma, on unionin vihreän siirtymän tavoitteita ja toimintaa ohjaava politiikkakokonaisuus matkalla vuoden 2050 hiilineutraaliustavoitetta (Euroopan komissio 2019). Sillä on myös ulkoisia ulottuvuuksia, mutta se keskittyy ensisijaisesti EU:n sisäisten päästöjen leikkaamiseen. On huomion arvoista, että vaikka ohjelma pyrkii puolittamaan EU:n hiilipäästöt, tämä tarkoittaa globaalin mittakaavan päästöistä vain 5 prosentin vähennystä. Tästä syystä EU:lla voikin olla suurempi globaali vaikutus kansainvälisen sääntelyn ja normien edesauttajana, ja Vihreän kehityksen ohjelma voi osaltaan tarjota myös mallin, johon muutkin toimijat voivat nojata (Grabbe 2021, 57). Samaan aikaan Green Deal voi myös toimia osana EU:n uutta geopoliittisempaa ilmastoulkopolitiikkaa sillä ollessa merkittäviä vaikutuksia EU:n markkinoiden muokkaamisessa ja niiden ilmastoregulaation vahvistamisessa, esim. kauppaliikenteeseen vaikuttavien

päästövaatimusten osalta, joka vaikuttaa myös markkinoille pyrkiviin toimijoihin (Oberthür & Dupont 2021, 1106).

Ilmastojohtajuutta on etsitty sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamiseksi että yleisesti unionin merkityksen kasvattamiseksi globaalina toimijana (Parker & Karlsson 2017, 448). Ilmastopolitiikka on sopinut hyvin molempien tavoitteiden edistämiseen. EU:n mahdollinen johtajarooli on ollut tutkimuskirjallisuudessa paljon keskusteltu kysymys ja johtajuutta on pyritty mittaamaan eri keinoilla. Esimerkiksi Groen ja Niemann (2013) selvittävät tutkimuksessaan, että EU todella nähdään yhtenäisenä ja vaikutusvaltaisena toimijana ilmastopolitiikan alueella muiden valtiollisten toimijoiden silmin, ja Parker & Karlsson (2017) esittävät tutkimuksessaan, että vaikka yksittäistä ilmastojohtajaa olikin vaikea löytää, on EU kuitenkin laajalti tunnistettu yhtenä ilmastojohtajan muiden joukossa. Nämä ovat mielenkiintoisia löydöksiä EU:n ulkopoliittisen toimijuuden debatin ja sen pitkäaikaisen kritisoinnin näkökulmasta. Tutkimukset näkemyksistä EU:n ulkopuolelta ovat myös tärkeitä siitä näkökulmasta, että EU:ta tutkitaan myös muusta kuin eurooppalaisesta perspektiivistä ja tuodaan tutkimukseen kolmansien maiden näkökulma.

EU:n ajoittaista tehottomuutta ulkoisessa toiminnassa selitetään usein unionin jäsenmaiden välisten jakolinjojen kautta ja sisäisillä tekijöillä (Delreux 2014, 1017), mutta syitä voisi Schunzin (2019, 340) mukaan etsiä myös ulkoisesta toimintaympäristöstä ja erityisesti EU:n valmiudesta toimia sen strategisessa ympäristössä ja sopia sen osaseksi. Tätä käsitellään tarkemmin seuraavassa kahdessa alaluvussa.

2.2. Ilmastodiplomatia ja strategia

EU:n ulkoisen toiminnan yksi muodoista on sektorikohtainen diplomatia. Sektorikohtainen diplomatia tietyllä politiikka-alueella tavoittelee yleensä sisäisiin sääntöihin ja normeihin liittyviä tavoitteita muiden ulkopoliitiikan perusmuotojen tapaan, mutta samalla tavoitteet ovat myös tiettyyn ulkoiseen kontekstiin sidonnaisia. Kyse on yleensä jaetun toimivallan alueesta, jolla voi olla sekä jäsenvaltioiden että komission ja ulkosuhdehallinnon erityistä aktiivisuutta. (Schunz et al. 2018, 18.) Sektorikohtainen diplomatia voi liittyä sekä bilateraalilla että multilateraalilla tasoilla tapahtuvaan yhteistyöhön ja sen toteuttamiseen on käytettävissä monenlaisia mekanismeja eli keinoja (mt., 20). Strategisempi toimintalinja ja sektorikohtainen diplomatia korostuvat esimerkiksi EU:n vuoden 2016 globaalistrategiassa, jossa todetaan, että uusilla ulkoisen toiminnan alueilla ja eri sektoreiden diplomatiassaan EU:n tulee olla yhtenäisempi sekä sisä- että ulkopoliitikassaan (Euroopan ulkosuhdehallinto 2016, 49–50). Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) käyttää sektorikohtaisesta diplomatiasta myös käsitettä ”own strand diplomacy” (Euroopan ulkosuhdehallinto 2015, 18).

Tällaiseksi sektorikohtaiseksi diplomatiaksi myös EU:n ulkoisen ilmastopolitiikan alle asettuva ilmastodiplomatia voidaan luokitella. Esimerkiksi Mabey et al. (2013, 35) määrittelee ilmastodiplomatian kansallisten intressien debattien ja kansainvälisen yhteistyön yhtymäkohdaksi, prosessiksi, jonka kautta eri toimijat määrittelevät kansainväliset tavoitteensa ja pyrkivät niitä kohti. Tämä määritelmä korostaa erityisesti ilmastodiplomatian panosta globaalin ilmastoregiimin suunnitteluun ja operationalisointiin (Jayaram 2021, 204). Samaan aikaan Carius et al. (2017, 14) kuvaavat diplomatian periaatteita ja tavoitteita riippuvaiseksi alueesta, kulttuurista, tieteenalasta tai sosioekonomisesta asemasta: näin eri narratiivit mahdollisuuksista ja haasteista resonoivat eri tavalla eri yleisöille, jonka takia ilmastodiplomatia vaatii myös joustavuutta ja kehystämistä erilaisten kontekstien mukaan esim. maantieteellisen tai tietyn yhteiskunnan sektorin tarpeiden mukaisesti: tärkeintä on kuitenkin pyrkimys ilmastonmuutoksen haasteiden linkittäminen laajempiin mahdollisuuksiin ja lähtökohtiin.

Jayaram (2021, 204) pitää toisaalta mahdollisena pohtia ilmastodiplomatiaa kehittyvän geopolitiikan ja kansainvälisen turvallisuusympäristön reflektiona, näiden kolmen kietoutuessa yhteen ja vaikuttaessa toinen toisiinsa eri tasoilla. Ilmastodiplomatian avulla voidaan ymmärtää esimerkiksi globaalin pohjoisen ja etelän välisiä suhteita sen toimiessa välineenä edistää ilmastotoimia muun muassa dialogin, neuvottelujen, julkisen sitoutumisen, politiikkaintegraation, riskianalyysin avulla. Mabey et al. (2013, 7) määrittelevät kolme keskeisintä ilmastodiplomatian harjoittamiseen vaadittavaa kykyä: tunne itsesi, tunne toinen ja kykene vaikuttaa. Ensimmäinen viittaa kansalliseen selkeään position ja tavoitteeseen ilmastodiplomatiassa, toinen muitten toimijoitten, kilpailijoitten tai kumppanien, intressien ja yleisen position ymmärtämiseen ja kolmas kykyyn tehokkaasti saada kansallisia prioriteetteja oman strategian mukaisesti esille poliittisten ja diplomaattisten kanavien kautta.

Ilmastodiplomatiassa on kyse sekä ilmastopolitiikasta että ilmastotoimista. Se ei ole ainoastaan geopolitiikan heijastuma, vaan se myös muokkautuu geopolitiittisten muutosten myötä ja itse myös muovaa geopolitiikkaa: tämä tapahtuu ideoiden, vallan, liittolaisuuksien, investointien, taloudellisten virtojen sekä muitten geopolitiittisten sekä geoekonomisten vaikuttajien liittyessä ilmastodiplomatiiaan, sekä teoriassa että käytännössä (Jayaram 2021, 205). Jos ilmastodiplomatian kehittymistä heijastellaan tätä ajatusta vasten laajemmin EU:n strategisen autonomian keskusteluun, näyttää strategisempi suunnanmuutos vahvempiin bilateraalisiin suhteisiin kuinka geopolitiittinen unioni voi tavoitella autonomisesti tavoitteitaan kansainvälisissä suhteissa: EU:n ilmastodiplomatia tarjoaakin siis alueen, jossa vuoden 2016 globaalistrategian geopolitiittisiä tavoitteita voidaan tehokkaasti ja toteuttamiskelpoisesti (Schunz 2021, 32).

Tarve strategisempaan suhtautumiseen ja EU:n ulkoisen toiminnan kehittämiseen on tiedotettu erityisesti komissiossa, jossa Ursula von der Leyen on puheenjohtajan toimikautensa aikana peräänkuuluttanut geopoliittisen komission tarvetta ja sitä kautta strategisempaa, aktiivisempaa ja näkyvämpää roolia EU:lle maailmanpolitiikassa (Von der Leyen 2019). Strategista ulkopoliitiikan näkökulmaa pyritään tuomaan eri ulkoisen toiminnan sektoreille kasvavissa määrin (Schunz et al. 2018, 5). Esimerkiksi kauppaneuvotteluissa ja energiapolitiikan ulkoisella ulottuvuudella ilmasto- ja ympäristövaatimukset näkyvät jo aiempaa vahvemmin (mm. Goldthau & Sitter, 2015; Musch & De Ville, 2019). Samoin globaalistrategiassa esillä on pyrkimys tehdä yhteistyötä kaikenlaisten kumppaneiden kanssa valikoivasti niillä politiikan sektoreilla, joilla yhteistyön on tarpeellista yhteisiin globaaleihin haasteisiin vastaamiseksi (Euroopan ulkosuhdehallinto 2016, 18), jonka voi tulkita viittaavan myös sellaisiin toimijoihin, joiden kanssa kumppanuus voi muuten olla haastava joillakin politiikan alueilla ja pyrkimyksenä laajentaa kumppanuuksia.

Strategiaa voidaan perustellusti pitää ulkoisen toiminnan ytimenä. Se tarjoaa laajemman toimintakehyksen, joka voi johdonmukaisesti ja systemaattisesti ohjata politiikan prosesseja useilla eri tasoilla (Nitoiu & Sus 2019, 263). Yarger (2006, 65) määrittelee strategian menetelmänä luoda eri keinojen, resurssien ja tavoitteiden avulla omaa politiikkaa ja intressejä suosivia strategisia vaikutuksia kussakin kontekstissa. Strateginen toiminta muodostuu erityisesti kahden askeleen kautta: ensimmäinen on systemaattinen ulkoisesta strategisesta ympäristöstä datan keräämisen ja analysoinnin prosessi. Tässä tapauksessa strateginen ympäristö ymmärretään geopolitiikkana, muitten toimijoiden valtaresursseina, intresseinä ja uskomuksina. Strategista ympäristöä ymmärtämällä ulkoisen toiminnan tavoitteita voidaan luoda samalla omia arvoja ja intressejä ajatellen (mt. 69–70). Toinen askel liittyy luovuuteen ja mielikuvitukseen, kykyyn ajatella mitä voisi olla, koska strategia heijastelee toivottua tulevaisuuden tilaa ja määrittelee, kuinka siihen parhaiten päästäisiin (mt. 65). Strategia pyrkii tekemään selkoa monimutkaisesta maailmasta ja toimii välineenä sen parissa luovimisessa pitkällä tähtäimellä: tässä se eroaa suunnittelusta, joka tapahtuu matalammalla abstraktion tasolla ja nojaa suuressa määrin varmuuteen maailmasta tietynlaisena sekä tarvitsee strategiaa pohjaksi (Schunz 2019, 342).

Strategia on siis keskeisessä osassa ulkoista toimintaa tehden siitä johdonmukaista ja huomioidessaan riittävästi ulkoisen toimintaympäristön tapahtumia. Näiden elementtien tuominen mukaan kasvavissa määrin myös EU:N ilmastodiplomatiaan on sen intresseissä, kuten edellä nähtiin. Seuraavaksi tätä EU:n kykyä mukautua toimintaympäristöön ja toteuttaa tavoitteitaan ilmastodiplomatiassa tarkastellaan tutkimukselle keskeisen käsitteen, moninkertaisen bilateralismin, kautta.

2.3. EU:n ilmastodiplomatia ja moninkertainen bilateralismi

Ulkopolitiikassa strategia siis luo yleensä kehyksen, jossa ulkoisen toiminnan toteuttaminen on mahdollista: strategialla on yleensä merkitystä politiikan arvojen, normien ja intressien määrittelyssä (Nitoiu & Sus 2019, 263). Strategian ja ulkopoliittikan teoriaa yhdistelemällä tavoitteet, keinot ja resurssit nousevat keskeisiksi käsitteiksi tutkittaessa, voidaanko ulkopoliittisen toimijan nähdä toimivan strategian pohjalta (Schunz 2019, 342). EU:n tavoitteet tulevat ensisijaisesti sen perussopimuksista, jotka ovat syntyneet sen jaettujen arvojen pohjalta. EU:n keinot liittyvät keskeisesti keskusteluun siitä, millaisena valtana unioni nähdään, ja usein tästä kilpailevat näkemykset markkinavallan ja normatiivisen vallan välillä. Resurssien puolesta EU:n voidaan nähdä olleen hyvin aktiivinen monikeskeisen ympäristöhallinnon eri tasoilla ja kuitenkin samalla keskittyen sille olennaisimpiin foorumeihin sekä kehittänyt vielä ylimääräisiä keinoja muiden toimijoiden kanssa kohtaamiseen (mt. 343). Ulkoisessa toimintaympäristössä ennen globaalistrategiansa luomista EU aliarvioi liian pitkään geopolitiikan merkityksen maailmanpolitiikassa, ja toimi siksi lähinnä globaalia diskurssia uudelleenkehystämällä, puskemalla oman käsityksensä mukaista mallia globaalista hallinnasta ja multilateralismin ensisijaisuudesta (Nitoiu & Sus 2019, 265).

Schunz'in (2019, 350) mukaan EU:n ulkoista toimintaa ympäristöpolitiikassa kokonaisuudessaan ei niinkään ohjaa kunnollinen, ulkoiset tekijät riittävässä määrin huomioon ottava strategia, vaan pikemminkin sen toiminta viittaa strategian alatasoon eli suunnitteluun. Tätä suunnittelun mallia leimaavia tekijöitä ovat komissiovetoisuus, sisäänpäin kääntynyt tapa tarjota samaa mallia kaikissa kumppanuuksissa ja konteksteissa nojaten erityisesti suostutteluun. Pitkälti kyse on siis EU:n pyrkimyksestä siirtää ja tarjota omaa malliaan ja instituutioitaan muille sellaisenaan ilman erilaisten ominaispiirteiden ja tekijöiden vaikutus kumppanuuskohtaisesti. Myös Oberthür & Dupont (2021, 1096) pitävät Schunzin tapaan EU:n suurimpana nykyaikaisena haasteena ilmastojohtajuuden tiellä sen strategisen toiminnan kapasiteetin vahvuutta. Epävarma kansainvälinen konteksti luo strategisemmalle EU:lle kysyntää sekä instituutioiden että jäsenvaltioiden keskuudessa. Heidän mielestään EU kaipaisi vahvempaa 'ilmastopolitiikan suurstrategiaa' (grand climate strategy), joka palvelisi ilmastotavoitteiden nostamisessa tärkeimmiksi prioriteeteiksi ja auttaisi näin ollen edistämään sekä esimerkkinä toimista että diplomaattista johtajuutta ja vahvistaisi unionin kansainvälistä vaikutusvaltaa (mt. 1097).

On kuitenkin vahvoja viitteitä siitä, että EU etsii aktiivisesti strategisempaa jalansijaa erityisesti ilmastoulkopolitiikassaan ja vaikuttaa olevan kyvykäs geopolitiittiseen ja strategiseen ajatteluun tällä alueella (Schunz 2019, 353). Esimerkiksi Marín Durán ja Morgera (2012) argumentoivat, EU:n

yrittävän sitoa bilateraalisin keinoin toimijoita omaan multilateraaliseen agendaansa ja antavat esimerkiksi biodiversiteettiin ja ilmastopolitiikkaan liittyvät esimerkit. Samoin Belis et al. (2018) jatkavat ilmastodiplomatian saralla samaa työtä ja määrittelevät käsitteen ”moninkertainen bilateralismi” (multiple bilateralism), joka tarkoittaa bilateraalisten suhteiden linkittämistä multilateraaliseen tasoon ja pyrkimystä näin edistää multilateraalilla tasolla yhteistä päätöksentekoa ja neuvottelua sekä omia poliittisia tavoitteita. Kyse on myös siitä, että bilateraalisissa suhteissa tietyn toimijan kanssa otetaan samaan aikaan huomioon bilateraaliset suhteet myös toisten merkittävien toimijoiden kanssa (mt. 86).

Moninkertaista bilateralismia voidaankin pitää EU:n omaksumana uutena strategian keinona Kööpenhaminan epäonnistuneen ilmastokokouksen jälkeen unionin ilmastodiplomatiassa suurten päästömaiden, Kiinan, Intian ja USA:n, kanssa. Belis et al. (2015) esittävät, että merkittävimmät muutokset globaalissa ilmastopolitiikassa ovat liittyneet voiman tasapainon muutoksiin Kööpenhaminan vuoden 2009 huippukokouksen jälkeen, jonka myötä uudenlainen ilmastodiplomatia on kehittynyt merkittävien globaalien ilmastopolitiikan toimijoiden välillä. Myöhemmin vuonna 2015 Pariisin sopimuksen onnistumisen taustalla voidaankin nähdä yhtenä tekijänä myös muiden merkittävien ilmastotoimijoiden siirtyminen moninkertaiseen bilateralismiin ilmastodiplomatiassaan vuoden 2009 jälkeen (Belis et al. 2018, 85). Se eroaa voimakkaasti aiemmasta perinteisestä asetelmasta ilmastodiplomatian tutkimuksessa ja käytännössä, joka keskittyi vertailemaan erityisesti tiettyjä blokkeja tai yksittäisen toimijoiden roolia.

Uusien nousevien talouksien vaikutusvallan kasvun ja niiden globaalien kasvihuonekaasupäästöjen kasvavan osuuden myötä aiempaa laajempi osallistuminen päästövähennystavoitteisiin on välttämätöntä myös kehittyvien maiden osalta (Belis et al. 2015, 204). Schunz (2021, 6) arvioikin, että EU muutti strategiaansa reaktion ulkoisen mahdollisuuden avautumisen myötä globaalissa ilmastopolitiikassa sekä oman sisäisen läsnäolonsa tehostuttua aiemmin viitattujen Lissabonin sopimuksen instituutiollisten muutosten seurauksena. Samoin strategisempi ulkopoliitiikan näkökulman tuominen EU:n ilmastopolitiikkaan edesauttoi muutosta. Jako Annex I-maiden ja muiden välillä, eli jako kehittyneiden ja kehittyvien maiden välillä, on vahvasti institutionalisoitu YK:n ilmastopuitesopimukseen yhteisten mutta eriytyneen vastuun periaatteen mukaisesti, joka vaikuttaa merkittäväällä tavalla keskusteluun esimerkiksi päästökontribuutioista, ilmatoroituksesta, ja mittaamisesta sekä raportoinnista (Belis et al. 2015, 204). Samalla on myös totta, että YK:n ilmastoregiimi on käynyt läpi muutoksia ja maailmanpolitiikan bilateralismin vahvistumisen trendi näkyy myös sen tietynlaisessa heikkenemisessä ja erilaisten kansainvälisen

ilmastopolitiikan prosessien laajentumisessa myös tämän perinteisen puitekehyksen ulkopuolelle (Schunz 2021, 7).

Moninkertainen bilateralismi voi olla sekä yhteistyöhakuista ja pyrkiä etsimään yhteistä neuvottelupintaa ja rakentaa luottamusta toimijoiden välille, tai se voi olla hyökkäävää ja esimerkiksi tuomita suoraan vaikkapa toimijan jarruttavan toiminnan neuvotteluissa (Belis et al. 2018, 86). Tässä tutkimuksessa moninkertaista bilateralismia käsitellään kuitenkin rakentavana ja yhteistyöhaluisena työkaluna toimijoiden kahdenvälisen suhteiden edistämiseksi. Perinteiseen yhden toimijan dominoivaan valtaposition verrattuna valta heilahtelee enemmän ja herkemmin eri toimijoiden välillä hajanaisemmassa toimintaympäristössä, joka on herkkä erilaisille muutoksille. Kyse ei kuitenkaan ole perinteisestä vallan tasapainon teoriasta, sillä nykyiset globaalit haasteet eivät ole luonteeltaan nollasummapelejä, vaan niihin sisältyy vahva ja kasvavissa määrin tunnustettu eettinen ja normatiivinen puoli (Belis et al. 2015, 218). Näin on myös vahvasti ilmaston muutoksen torjunnan tapauksessa.

EU:n odotetaan ulkoisessa toiminnassaan kantavan erityistä vastuuta perusarvojensa edistamisestä ja multilateraalisen sääntöpohjaisen järjestyksen yleisestä tukemisesta. Nämä arvot toimivat EU:n kehyksenä sen ulkoisessa toiminnassa ja bilateraalisissa sopimuksissa. Kuitenkin jo vuodesta 2003 saakka EU:n sääntöpohjaisuuteen ja funktionaalisuuteen nojaava arvopohja on ollut yhä kasvavien paineiden alla voimapolitiikan ja ideologisesti motivoituneiden intressien ottaessa lisää elintilaa kansainvälisessä järjestelmässä. Liberaalia järjestelmää on haastettu sekä valtioiden kasvavan oman edun tavoittelun myötä että isolationismin, protektionismin ja nationalismien kaltaisten aatteiden ottaessa yhä enemmän valtaa eri valtioissa ja niiden hallituksissa. Nämä kehityssuunnat ja etäännyminen monenkeskisestä sääntöpohjaisesta järjestelmästä haastavat EU:ta monin tavoin. Siirtyminen monenkeskisyydestä vahvempiin bilateraalsiin suhteisiin ei ole unionille todennäköisesti lainkaan sen edun mukaisesta eikä edusta EU:n arvojen mukaista maailmakuvaansa kansainvälisestä järjestelmästä. EU on kuitenkin pyrkinyt vastaamaan tähän kehitykseen kahdella eri tavalla: toisaalta tasapainottamalla tilannetta valitsemalla keskitien, etsimällä erilaisia mekanismeja multilateraalisen järjestelmän tukemiseksi vaikka asiat eivät tapahtuisi täysin unionin toivomalla tavalla ja luomalla tätä tavoitetta tukevia kahdenvälisiä kumppanuuksia. Toisaalla unioni on pyrkinyt vahvistamaan asemaansa kansainvälisessä järjestelmässä identiteettiään ja toimijuuttaan tehostamalla: EU:n ulkoisen toiminnan identiteetti nojaa yhä vahvemmin populistisen politiikan vastavoimana toimimiseen, joka on näkynyt yhtenäisyytenä esim. Brexitin myötä. Vahvat bilateraaliset suhteet avainvaltioiden kanssa ja näiden strategisten kumppanuuksien vahvistaminen on myös kuvannut

realistisemmän position ottamista ja reagoimista unionin kohtaamiin paineisiin. (Bakardjieva et al. 2019, 9–10.)

Bilateralismin kasvu maailmanpolitiikassa näkyy myös kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Bilateraaliset keskustelut ovat aina toimineet osana ilmastoneuvotteluja myös YK:n kehysten alla ja sitä valmistelemissa ”minilateraalisisissa” kokouksissa kuten G7 ja MEF (Major Economies Forum), mutta pysyivät pitkään näissä taka-alalla ja pienemmän merkityksen komponenttina, kun taas eri neuvottelukoalitioiden, kuten esimerkiksi saarivaltioiden ryhmän, merkitys oli suurempi. Kuitenkin 2000-luvun puolivälistä alkaen tilanne on muuttunut ja tasapaino kääntynyt pääläelleen bilateraalisten suhteiden voimistuttua erityisesti BASIC-maiden nousun ja vaikutusvallan kasvun myötä, jonka yhteydessä myös näitten maiden kahdenväliset kumppanuuden eri toimijoihin ovat kasvattaneet merkitystään (Belis et al. 2018, 86). Intian kuulussa BASIC-maihin sen ja EU:n bilateraalisen suhteen tarkastelu tässä tutkimuksessa nousee entistä kiinnostavaksi myös tätä taustaa vasten. Samalla esimerkiksi Yhdysvaltojen hetkellinen irtautuminen Pariisin sopimuksesta presidentin vaihtumisen myötä osoitti myös perinteisesti merkittävien toimijoiden ailahtelevaisuuden ja alttiuden myös erkaantua monenkeskisestä yhteistyöstä hyvin nopeastikin esimerkiksi sisäpoliittisten muutosten myötä.

Voidaan siis olettaa, että bilateraalisisilla suhteilla on aiempaa enemmän painoarvoa ilmastodiplomatiassa myös sen multilateraalista kokonaiskuvaa ja yhteisiä neuvotteluja ajatellen. Tästä näkökulmasta ja samalla EU:n oman painoarvon heikentyessä sekä suhteellisen vallan että sen omien päästösuuksien laskiessa on olennaista kiinnittää myös tutkimuksessa huomiota EU:n bilateraalisiin suhteisiin merkittävien päästömaiden kanssa, ja tutkia EU:n pyrkimyksiä toteuttaa omia ilmastopolitiikkansa tavoitteita kansainvälisellä tasolla sekä vahvistaa omaa globaalia rooliaan. Multipolaarinen dynamiikka ilmastoneuvotteluissa Pariisin sopimuksen implementoinnista ja EU:n oletettu uusi strategisempi toimintatapa vaativat lisätutkimusta ja uuden, globaalin ilmastodiplomatian kontekstin parempaa ymmärtämistä tulevia ilmastokokouksia edeltäen (Schunz 2021, 5–6). Tähän tarpeeseen pyritään tässä tutkimuksessa vastaamaan.

Seuraavaksi syvennyttään vielä tarkemmin EU:n ja Intian kahdenväliseen suhteeseen ja sen kehitykseen ilmastopolitiikan saralla, pohjustaen näin tutkimuksen tapausta ja Intiaa ilmastopolitiikan toimijana.

2.4. EU-Intia bilateraalinen ilmastopolitiikan suhde

Ilmastodiplomatian voidaan sanoa olevan EU:n ja Intian strategisen kumppanuuden keskiössä (Jayaram 2021, 201). Vuodesta 2005 alkaen ilmasto- ja energiakysymykset ovat kasvattaneet

merkitystään EU:n ja Intian välisten huippukokousten agendalla, ja dialogi toimijoitten välillä on säännöllistä (Jørgensen & Wagner 2017, 142). EU on panostanut kahdenvälisiin suhteisiin Intian kanssa aina 2000-luvun puolivälistä alkaen, mutta todella sitoutunut moninkertaiseen bilateralismiin Kööpenhaminan huippukokouksen jälkeen (Belis et al. 2018, 92). EU:lle geopoliittiset huolenaiheet, jotka nousivat huippukokouksesta ja sen unionille epäsuotuisista tuloksista ovat alleviivanneet tarvetta tiivistää yhteistyötä (mt., 94). Euroopan unionia ja Intiaa kutsutaan säännöllisesti "luonnollisiksi kumppaneiksi" (Wagner 2008, 88) erityisesti niitten ollessa kaksi maailman suurinta demokratiaa ja vaikutusvaltaisia toimijoita kansainvälisen politiikan kentällä. Intia on EU:lle tärkeä kumppani ilmastodiplomatiassa sen kasvavan energiantarpeen ja siihen liittyvien päästötasojen mahdollisen kasvun myötä (Jørgensen & Wagner 2017, 138). Samalla Intia on kuitenkin osoittanut EU:lle myös aika ajoin haastavaksi kumppaniksi, sillä hyvin erilainen kehitystaso, Intian rajallinen kiinnostus ilmastokysymyksiin, maantieteellinen etäisyys sekä asymmetriset valta-asetelmat verrattuna esimerkiksi EU:n naapuruston maihin ovat tuoneet haasteita kumppanuuden vahvistamiselle ja oikean lähestymistavan löytämiselle (Torney 2015, 106–107).

Intian ja EU:n bilateraalissa suhteessa materiaaliset intressit ovat edelleen vahvasti normatiivisten debattien varjossa kaikesta kehityksestä huolimatta: EU:n pitkäaikainen asemoituminen ilmastokysymyksissä on peräänkuuluttanut varovaisuutta ja ennakkotoimia, kun taas Intia on painottanut ehdottomasti tasa-arvoisuutta ilmastopäästöjen torjunnan taakanjaossa (Belis et al. 2018, 96). Erityisesti monet EU:n Kööpenhaminan kokoukseen ajamat asiat olivat täysin Intian tavoitteiden vastaisia juuri näistä lähtökohdista (Schunz 2021, 14). Viime vuosikymmenten aikana Intia on useasti leimattu kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ”pilaajaksi”. Kööpenhaminan huippukokouksessa Intia yhdisti BASIC-maat, jotka asettuivat vastarintaan teollistuneiden valtioiden pyrkimyksille poistaa erottelu kehittyneiden Annex I-maiden ja siihen kuulumattomien, kehittyvien maiden välillä (Belis et al. 2018, 89). Intiassa EU:n ilmastopoliittisia vaikuttamisyriytyksiä on pidetty jopa vihamielisinä ja EU:n motiiveja on kyseenalaistettu ja samoin EU:n luennoiva ja omaa malliaan itsepintaisesti tarjoava toimintatapa on aiheuttanut vastareaktioita Intiassa (Torney 2015, 116–117). EU:n voidaan todeta tässä suhteessa aiemmin epäonnistuneen ilmastoulkopolitiikan strategiassaan sen ollessa kykenemätön ottamaan kumppaninsa erityispiirteitä, normatiivisia eroavaisuuksia ja materiaalisia olosuhteita huomioon (mt., 119).

Perinteisesti Intia on pyrkinyt erottamaan kansallisen ja kansainvälisen ilmastopoliittikkansa toisistaan, joka on heijastellut toisaalta hallituksen ymmärrystä ilmastonmuutoksen riskeistä ja vaaroista alueelleen sekä toisaalta tarpeesta saavuttaa maan kehityspoliittiset tavoitteet (Belis et al. 2018, 95). Ilmastonmuutoksen arvioidut vaikutukset Intialle tulevat olemaan erittäin vaarallisia ja

voivat potentiaalisesti aiheuttaa suuria vaikeuksia niin maan taloudelle kuin yhteiskunnalle (Upadhyay 2014, 243) ja näin ollen kysymys on erityisen tärkeä valtiolle myös sen kehitystä ja turvallisuutta uhkaavana. Vaikkakin monet kehittyvät globaalin etelän maat, Intia mukaan lukien, ovat painottaneet perinteisesti historiallista taakanjakoa ja globaalin pohjoisen vastuuta, voidaan väittää, että tässä on tapahtunut muutos: nämä valtiot tunnustavat nyt ilmastonmuutoksen vastaisen työn ja päästövähennykset jaetuksi kansainväliseksi haasteeksi ja vastuuksi, sekä ovat näin ollen ottaneet ne myös vahvemmin osaksi omia kansallisia strategioitaan (Isaksen & Stokke 2014, 110). Narendra Modin hallituksen myötä ilmastonmuutoksesta on tullut kivijalka Intian elvytettylle ulkopolitiikalle, joka pyrkii näyttämään Intian nousevan vallan sijaan jo nousseena, asemansa vakauttaneena toimijana, jonka vaikutusvalta ei rajoitu vain Intian niemimaalle: se heijastaa Intian siirtymää vahvasti strategisesta autonomiastaan kiinnipitävänä toimijana kohti globaalia vastuuta kantavaa valtaa (Belis et al. 2018, 94).

Intian omaa asemaansa vahvasti puolustava asenne pehmeni matkalla Pariisiin vuoden 2015 ilmastohuippukokoukseen, jolloin Intiaa pidettiin jopa siltoja luovana toimijana korostaen kehitys- ja ilmastopolitiikan yhteyttä ja pyrki mukauttamaan sekä kehittyneiden että kehittyvien valtioiden intressejä yhteisiksi ratkaisuksi: tässä oli nähtävissä selvä muutos, joskin tämänkaltainen positio siltojen rakentajana näiden kahden ryhmän välillä on Intialle tuttu sen harjoittamassa ilmastodiplomatiassa (Belis et al. 2018, 89). Intian ilmastopolitiikassa on näkynyt myös yhä useammin yhteishyötyjen (co-benefit) käsite, joka viittaa päästövähennyksien tuomiin positiivisiin sivuvaikutuksiin, kuten köyhyyden vähentämiseen ja työllisyyden parantamiseen. Intian ilmastopolitiikassa vaikuttaakin yhä enemmän löytyvän ymmärrystä linkkeihin ilmastotoimien ja taloudellisen kehityksen välillä sekä yhteyksiä eurooppalaisiin ajatuksiin ilmastopolitiikasta (Jørgensen & Wagner 2017, 144; Torney 2015, 114). Tässä voidaan havaita huomattava muutos aiempaan, jossa ilmastotoimia pidettiin Intian kehitystä haittaavina tai estävinä tekijöinä. Tällä kehityksellä on myös vaikutuksensa sen ja EU:n välisiin suhteisiin (Jayaram 2021, 208) ja ulkoinen mahdollisuus EU:lle voisi aueta tätä muutosta vahvemmin hyödyntämällä kahdenvälisissä suhteissa.

Pariisin sopimuksen jälkeen EU:n ja Intian bilateraali suhde on pysynyt melko vakaana: USA:n vetäytyminen sopimuksesta vuonna 2017 ei aiheuttanut muutosta Kiinan pysyessä vakaasti sopimuksen takana ja samaan aikaan Intiassa tapahtuneiden sisäisten kehityskulkujen myötä sitoutuminen kahdenväliseen ilmastosuhteeseen on edistynyt (Schunz 2021, 22). Vuonna 2016 EU ja Intia solmivat Puhtaan energian ja ilmaston kumppanuuden (EU-India Clean Energy and Climate Partnership), joka on sekä vahvistanut maiden välistä dialogia että lisännyt yhteistyöprojekteja alueiden välillä uusiutuviin energialähteisiin liittyvissä projekteissa, erityisesti aurinkoenergian,

energiatehokkuuden sekä kahden - ja monenvälisten ilmastotoimien lisääntymisessä (EU:n delegaatio Intiassa 2020). EU on rahoittanut useita projekteja Intiassa, mukaan lukien FOWIND ja CDSC, integroidakseen matalahiilisiä strategioita Intian urbaaniin kehitykseen (Jayaram 2021, 213). Yhteistyötä ja kumppanuutta vahvistettiin vielä vuoden 2020 EU-Intia huippukokouksessa, jossa myös päätettiin EU:n ja Intian strategisen kumppanuuden tiekartasta vuoteen 2025 saakka (EU-Intia 2020b).

Pääministeri Modin aikana visio Intiasta osana ratkaisua ilmastokriisiin alkoi materialisoitua aiempaa vahvemmin ja sitoutuminen ilmastodiplomatiaan sekä multilateraalilla että bilateraalilla tasolla on vahvistunut. Modin ilmastodiplomatia on noudatellut pragmaattista ja tulorientoitunutta linjaa, joka tunnistaa tarpeen joustavuudelle ja kompromisseille kuitenkin antamatta periksi Intian ydinintresseistä (Jayaram 2021, 210–211). Pariisin neuvotteluista alkaen tavoiteltu pragmaattisempi ote yhdessä Intian sisäisten tekijöiden kanssa vaikuttaa muuttaneen Intian asennetta ilmastonmuutoksen torjuntaa kohtaan: aihetta ei pidetä enää eksklusiivisesti diplomaattisena kysymyksenä vaan se nähdään kokonaisvaltaisempana, yhteiskunnan eri tasojen ja toimijoiden ratkaistavana kysymyksenä valtion sisällä (Dubash & Ghosh 2019, 345). Intian sitoutumisesta kertoo sen kansallisesti määrätyt panokset (NDC:t), johon liittyy vuotta 2030 kohti sekä ehdollisia tavoitteita (esim. fossiilittomien polttoaineiden osuus sähköntuotannosta 40 %, riippuen ulkoisesta tuesta) että ehdottomia tavoitteita (esim. 33–35 % pienemmät päästöt vuoteen 2005 verrattuna). Vuonna 2020 Intia oli ainut suurista päästömaista, jotka olivat alle kahden asteen lämpenemisen vauhdissa. (Climate Action Tracker 2020.)

EU:n ja Intian suhteille on myös keskeistä tiedostaa vallitseva laajempi geopoliittinen tilanne. Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen poliittinen nollasummapelimäinen kilpailu on muuttanut laajemmin kansainvälisen politiikan mentaliteettia. Esimerkiksi Yhdysvallat on vetäytynyt useista kansainvälisistä sopimuksista ja laajemmin konfliktien uhka on maailmassa jälleen nousussa (Müller-Brandeck-Bocquet et al. 2021, 4). Samanaikainen autoritarismin, nationalismin, protektionismin ja populismin nousu ja paluu maailmassa ovat asettaneet suuria paineita sääntöpohjaisen multilateraalisen järjestyksen, demokratia sekä oikeusvaltioperiaatteen toteutumiselle ja jatkumiselle useissa valtioissa (Kahler 2018, 241–242; Smith 2018, 541). Tässä prosessissa sekä EU että Intia voivat olla häviäjiä: molemmat ovat vaarassa tulla siivutetuiksi päätöksenteosta tärkeissä kansainvälisen politiikan kysymyksissä, jos kehitys pois multilateraalista sääntöpohjaisesta järjestelmästä jatkuu ja suurvaltojen voimapolitiikasta sekä vahvoista bilateraalista suhteista ensisijaisena kanavana tulee kasvavissa määrin jälleen uusi normaali. EU:n ja Intian olisikin strategisesti järkevää yhdistää voimansa ja edistää uutta multilateraalista järjestystä selkeän yhteisen

roolin avulla. Tällaisen yhteisen roolin toteuttamiseksi molemmilta toimijoilta vaaditaan rehellistä mahdollisuuksien analysointia vahvempien bilateraalisten suhteitten kautta (Müller-Brandeck-Bocquet et al. 2021, 5). Tämä on olennaista myös peilaten Mabey et al. (2013, 54) määrittelemien kolmen tulevaisuuden alueen kautta, jotka mielestäni pätevät myös 2020-luvun kontekstissa ja joilla parempaa ilmastodiplomatiaa on kriittistä harjoittaa: ensinnäkin, mahdollisuus kansainvälisen ilmastodebatin muotoiluun on käytettävä hyväksi uusien vallitsevia poliittisia, tieteellisiä ja taloudellisia realiteetteja vasten; toiseksi, uusien strategisten poliittisten kumppanuuksien rakentaminen on tärkeää uusien vaikutusvaltaisten toimijoiden määrän kasvaessa; ja kolmanneksi luottamuksen rakentaminen kansallisten tavoitteiden ja kunnianhimon edistämiseksi ydintoimijoiden välillä voi tapahtua bilateraalisesta ilmastodiplomatian avulla, tämän tutkimuksen kontekstissa moninkertaisen bilateralismin strategian keinon avulla.

Intia tarvitsee vähähiiliseen siirtymäänsä kumppaneita, EU tunnistaa Intian kasvavan geopoliittisen ja geoeconomisen vaikutusvallan ja Intia tunnistaa ne valtavat hyödyt, joita se voisi saavuttaa kehitys- ja teknologiayhteistyöllä EU:n kanssa. Ilmastomuutoksen torjunnan alue tarjoaa mahdollisuuksia molemmille puolille vahvistaa strategista kumppanuutta ja samalla vakauttaa kansainvälistä multilateraalista järjestelmää. Näin ollen EU:n ja Intian yhteistyö tulee toimimaan yhtenä määrittävänä tekijänä siinä, millaiseksi tulevaisuuden post-2020 ilmastoregiimi tulee muodostumaan (Jayaram 2021, 221). Näistä syistä maiden kumppanuus tarjoaa hyvät lähtökohdat tälle tutkimukselle niitten välisen bilateraalisesta suhteen kasvattaessaan merkitystään laajemmin kansainvälisen politiikan kentällä, mutta erityisesti ilmastomuutoksen torjunnassa.

3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu konstruktivismista ammentavan toimijuuden teorian ja sen näkökulmaa tarkentavan rooliteorian myötä. Toimijuuden teorian viitekehys on alun perin tarjonnut selitysvoimaa EU:n toimijuuden leviämisestä uusille alueille, mutta se voi olla myös hyödyllinen EU:n ulkoisen toiminnan muuttumista analysoitaessa (Gerards et al. 2021, 15). Se mahdollistaa sekä kansainvälisen tason muutoksen (mahdollisuudet) tarkkailun sekä EU:n tasolla tapahtuvien seikkojen huomioimisen (kyvykkyys & läsnäolo) (Schunz 2021, 10).

3.1. EU globaalina toimijana

Kansainvälisen politiikan tutkimuskirjallisuuden parissa EU:n globaalia roolia maailmanpolitiikan toimijana on sekä aliarvioitu että jätetty kokonaan huomiotta: valtiokeskeisiin teoriasuuntauksiin EU:n käsittely ei ole istunut luontevasti (Bretherton & Vogler 2006, 12). Euroopan unionin alkutaipaleella perinteisesti suvereenien valtioiden toimivaltaan kuuluvat ulko- ja turvallisuuspolitiikka jätettiin uuden eurooppalaisen yhteisön ulkopuolelle, mutta myöhemmin integraation edetessä yhä uusille alueille myös nämä politiikka-alueet institutionalisoitiin ja sisällytettiin unionin perussopimukseen (Chelotti 2016, 14). EU:n ulkoinen toiminta onkin nyt yksi integraation dynaamisimmista alueista, joka on vain muutamassa vuosikymmenessä levinnyt kattamaan yhä useampia eri alueita (Schunz et al. 2018, 3).

Kritiikki unionin ulkopolitiikan tehostumuudelle kohdistuu kuitenkin edelleen usein perinteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan aloille, kun taas kansainvälisen kaupan ja ympäristöpolitiikan parissa, jossa EU:lla on enemmän toimivaltaa, tutkimustulokset esittävät vahvempaa globaalia roolia EU:lle (Selin & VanDeever 2015, 323–333). Samaan aikaan kuitenkin ympäristö- ja ilmastopolitiikasta on tullut alati merkittävämpiä politiikan sektoreita niiden liittyessä vahvasti sekä sosioekonomisiin kysymyksiin että suoranaisiin turvallisuushkiin (Brauch et al. 2009, 74). Ilmastopolitiikkaan liittyy yhteisten maapallon resurssien jakaminen sekä ”globaalit yhteishyödykkeet”, kuten ilmakehä, samoin kuin laaja joukko erilaisia toimijoita sekä vahva globaalinen pohjoisen ja etelän jakolinja: tämän kaiken keskellä luovimiseksi onkin olennaista, että toimijalla on käytössään geopoliittinen ulkoisen ympäristö- ja ilmastopolitiikan strategia (Schunz 2019, 340), jonka muotoutumista unionin tapauksessa aiemmassa luvussa jo laajemmin käsiteltiin.

Eurooppa-neuvosto ja EU:n neuvoston ulkoministerien ministerikokous ovat perussopimuksissa tunnistettuja merkittävimpiä unionin ulkopolitiikan toimijoita ja formaalin vallan voi sanoa kuuluvan pääasiassa niille. Viimeisemmät EU:n sopimusreformit, erityisesti Lissabonin sopimus,

ovat kuitenkin sisältäneet ulkopoliitiikan institutionalisointia ja formaalien johtajuustoimien keskittämistä Brysseliin EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle sekä Euroopan ulkosuhdehallinnolle (EUH) (Aggestam & Johansson 2017, 1203). Lissabonin sopimus pyrkiin virtaviivaistamaan unionin ulkopoliitiikan monimutkaista rakennetta ja näin myös vähentää politiikkakoneiston tehottomuutta – tässä tavoitteessa korkean edustajan virkaa ja uutta ulkosuhdehallintoa pidettiin merkittävinä uudistuksina (Giulia & Viceré 2020, 337). Lissabonin sopimuksen uudet säännökset ja toimivallan siirto jäsenmailta unionin yhteisille instituutioille tarjosivat EU:lle tärkeän mahdollisuuden vahvistaa ulkopoliittisia instituutioita ja luoda uudenlaista, vahvempaa ulkopoliittista toimijuutta (Sultanova 2019, 540). Tarve strategisemmasta ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on syntynyt niin ulkoisen ympäristön epävakauksien, kuin myös EU:n sisäisten kriisien myötä (Morillas 2020, 235).

Eri EU:n instituutioilla on kaikilla jonkinlaista toimivaltaa ja intressejä ulkopoliitiikan muodostamiseen ja siihen vaikuttamiseen. EU:n instituutioita voi tarkastella sekä erikseen että suhteessa toisiinsa. Tämän tutkimuksen tutkimustehtävään on tarkoituksenmukaista tarkastella EU:ta kokonaisuutena erottelematta jäsenvaltioiden ja instituutioiden välillä. Erilaisen tutkimuksen parissa voisi olla myös mielekästä vaikkapa vertailla eri instituutioiden ulkopoliittista toimijuutta keskenään. Pyrkimys tässä tapauksessa on kuitenkin tutkia, miten EU toimii kokonaisuutena ja yhtenäisenä unionina sekä miten sen strategia ja toimijuus muodostuvat yhteisten prosessien kautta peilattuna taas unionin ulkopuoliseen toimintaympäristöön ja sen haasteisiin, joka perustelee tätä valintaa. EU on myös itse jäsenmaitensa ohella toimijana ja osana esimerkiksi UNFCCC:ta, Kioton pöytäkirjaa ja Pariisin sopimusta, joka osoittaa unionin aseman itsenäisenä ilmastopoliitiikan toimijana kansainvälisestikin (Gurol & Starkmann 2021, 525). Vaikka valintaan kohdella unionia tästä näkökulmasta yhtenäisenä toimijana liittyy myös haasteita ja se sulkee tiettyjä selitysmahdollisuuksia tutkimuksen ulkopuolelle, tämän tutkimuksen laajuudessa valinta on perusteltu ja vastaavaa lähestymistapaa on toteutettu myös muissa tutkimuksissa (ks. esim. Schunz et al 2018).

Valinta juontaa juurensa Brethertonin ja Voglerin (2006, 16–17) ajatuksesta tiukan poliittisoikeudellisen ja formaalin toimijan määrittelyn sijaan määritellä EU:n toimijuutta behavioraalisen kriteeristön avulla, sillä se tarjoaa mielekkäämmän lähtökohdan, josta käsin EU:n ulkopoliittista toimijuutta voidaan tutkia kokonaisvaltaisesti. Behavioraalinen määritelmä toimijalle voi olla yksinkertaisuudessaan heidän mukaansa seuraava: entiteetti, joka pystyy muodostamaan merkityksiä ja tekemään päätöksiä, ja näin sitoutumaan johonkin tavoitteelliseen toimintaan. EU:n ulkoisesta sitoutumisesta (external engagement) puhutaan myös unionin omassa diskurssissa paljon, ja tähän voidaan Schunz et al. (2018, 18) mukaisesti ymmärtää toiminta unionin ja ulkomaailman

välillä, tyypillisesti kolmansien valtioiden tai kansainvälisten järjestöjen, mutta myös ei-valtiollisten toimijoiden kanssa, ja tässä EU ymmärretään nimenomaan laajasti kokonaisuutena EU-instituutioina ja EU:n jäsenvaltioina, jotka toimivat EU:n nimissä. Samoin EU käyttää usein sanaparia ulkoinen toiminta (external action) esimerkiksi ulkopolitiikasta puhumisen sijaan, jota myös tässä tutkielmassa käytetään keskeisenä käsitteenä kuvaamaan EU:n ilmastodiplomatian laajempaa kehystä.

Tutkimuskirjallisuus EU:n ulkoisesta toiminnasta on kehittynyt kansainvälisen politiikan ja Euroopan integraatiotutkimuksen yhdistelmänä. Kokonaisuudessaan EU:n ulkoisen toiminnan tutkimuksen on kuitenkin sanottu pysyneet teoreettisesti alikehittyneellä tasolla nojaten enimmäkseen yksittäisiin käsitteisiin ja osittaisiin selityksiin (Schunz et al. 2018, 21). Joitakin teoreettisia edistyksiä on pyritty samaan aikaan EU:n käytöksen, ulkoisen toiminnan logiikan ja tehokkuuden tutkimuksessa (ks. Jørgensen 2015; Carlsnaes 2007; Tonra 2000). Samalla Schunz et al. (2018, 22) mukaan edelleenkään ei ole mitään vankasti yhteisesti hyväksyttyä syvälle juurtunutta yksittäistä teoriaperinnettä, josta ammentaa EU:n ulkoisen toiminnan fundamentaalisia kysymyksiä tutkittaessa.

Kenties lähimmäs yhtenäistä teoriaperinnettä päästään toimijuuden käsitteen kautta, joka on säilyttänyt asemansa EU:n ulkopolitiikan tutkimuksessa vuosikymmenten ajan. Toimijuuden käsitteellä on vakaa asema EU:n ulkoisen toiminnan tutkimuksessa (katso esim. Drieskens 2016), mutta kuitenkin empiirisiä systemaattisia tutkimuksia toimijuuden toteutumisesta on melko vähän (Niemann & Bretherton 2013, 262). Aiemmat toimijuuden käsitteellistämiset ovat liittyneet erityisesti oikeudellisiin ja institutionaalisiin seikkoihin kun viimeaikaisemmat kontribuutiot ovat taas keskittyneet pikemminkin unionin sisäisen yhtenäisyyden ja kansainvälisen tunnustuksen luomaan toimijuuteen sekä siihen vaikuttavien, rakenteesta kumpuavien erilaisten rajoittavien ja mahdollistavien tekijöiden tunnistamiseen (Klose 2018, 1144). Toisaalta Cosgrove ja Twitchett esittelivät jo 70-luvulla toimijuuden käsitettä juuri päästäkseen käsiksi Euroopan yhteisön ja YK:n kaltaisten toimijoiden kasvavaan vaikutusvaltaan, ja määrittelivätkin kansainvälisen organisaation kyvyn toimia globaalisti juontavan juurensa kolmesta seikasta: 1) autonominen päätöksenteko 2) toimijan vaikutus kansainvälisiin suhteisiin, ja tärkeimpänä 3) sen jäsenien sille antama merkitys ja painoarvo (Cosgrove & Twitchett 1970, 12–14).

Toimijuuden määrittely on oleellista kansainvälisen politiikan tutkimuksessa, sillä toimija muodostaa tässä tapauksessa yksikön, joista kokoontuva joukko muodostaa isoja kansainvälispoliittisia järjestelmiä ja näin tutkimuksen kohteen (Bretherton & Vogler 2006, 15). Kansainvälinen oikeus ja kansainvälinen politiikka määrittelevät toimijuuden perinteisesti valtioiden kautta. Kuitenkaan Brethertonille ja Voglerille EU:n toimijuus ei ole pelkistettävissä oikeusperustaisiin ja institutionaalisiin kyvykkyyksiin, vaan toimijuus nähdään pikemminkin ominaisuutena, joka on

jatkuvasti muotoutumassa (Klose 2018, 1146). Bretherton ja Vogler (2006, 22–23) korostavat EU:ssa toimijana sen monipuolisuutta, sitä, että toisaalla EU muistuttaa toiminnaltaan hallitusten välistä järjestöä, toisaalla sillä on taas valtiomaisia ominaisuuksia, jotka liittyvät vahvasti myös alueellisuuteen esimerkiksi yhteismarkkina-alueeseen liittyen. EU:ta ei tulisi liikaa verrata valtioihin toimijoina, vaan EU on toimijana luonteeltaan *sui generis* (Bretherton & Vogler 2006, 35).

Gunnar Sjöstedt (1977, 16) on määritellyt kyvykkyyden (capability) kapasiteettina käyttäytyä aktiivisesti ja harkitusti suhteessa muihin toimijoihin kansainvälisessä järjestelmässä. Kyvykkyys on käsitteenä tärkeässä suhteessa toiseen merkittävään toimijuuden käsitteeseen, autonomiaan, joka on keskeinen kansainvälisen politiikan tutkimuksessa. Myös myöhemmin Rhinard & Sjöstedt (2019, 5) ovat esittäneet EU:n toimijuuden käsitteellistämistä ei ainoastaan sen perusteella, mitä EU on pohjimmiltaan toimijana, vaan myös tutkien mitä EU konkreettisesti tekee ja mihin se kykenee. Sjöstedtille kyse on siis sisäisistä resursseista, mutta Bretherton ja Vogler (2006, 17) ovat sitä mieltä, että pelkästään sisäisten tekijöiden analysoiminen ei ole riittävää toimijuuden tutkimisessa. Tässä behavioraalista kriteeristöä tuleekin täydentämään rakenteellinen näkökulma toimijuuteen, joka korostaa toimijasta riippumattomia ulkoisia, kansainvälisiä rakenteista nousevia seikkoja toimijuuden muodostumisessa. EU:ta poliittisena toimijana voidaan pitää uniikkina: sen kehittyminen kuvaa sekä ulkoisten vaatimusten ja mahdollisuuksien että poliittisen tahdon ja unionin luojien mielikuvituksen summaa (mt., 20). Tästä syystä nämä molemmat puolet on otettava huomioon ja erityisesti vuorovaikutus niiden välillä.

Konstruktivismi toimii hyvänä lähtökohtana EU:n toimijuuteen ja rooliin liittyvissä tutkimuskysymyksissä. Konstruktivismi käsittää kansainvälisen politiikan sosiaalisen vuorovaikutuksen tuotoksena, jonka formaalien ja epäformaalien prosessien kautta eri toimijoiden identiteetti muodostuvat ja ne tarjoavat sekä mahdollisuuksia että rajoitteita toimijuudelle (mt., 13). Konstruktivistit näkevät rakenteen ja toimijuuden teoreettisesti erottamattomina, toisiinsa sitoutuneina ja toisiaan rakentavina (Hay 1995, 200). Tämän rakenteen ja toimijuuden tarkastelu on kiinnostava lähtökohta EU:n toimijuuden, identiteetin ja roolien tutkimukselle (Bretherton & Vogler 2006, 22). Konstruktivismi korostaa ideoiden ja identiteettien merkitystä ulkoisen toiminnan muodostumisessa. Ulkopoliittikan tavoitteita siis rakennetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muihin toimijoihin. Tästä näkökulmasta EU:n ulkopoliittisia toimia voitaisiin analysoida sosialisaaion lopputuloksena ja eri toimijoiden kesken jaettujen käsitysten muodostumisena EU:n globaalien vallan tärkeydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta (Schunz et al. 2018, 23). Käsitteet EU:sta toimijana, sen rooleista ja velvollisuuksista sekä rajoitteista rakentavat intersubjektiiivisiä kansainvälisiä rakenteita, jotka osaltaan luovat asetelmat toimijuudelle ja toiminnalle

maailmanpolitiikassa. Samalla toisaalta EU toimijana vaikuttaa osaltaan kansainvälisten rakenteiden muodostumiseen sekä tietoisella toiminnallaan mahdollisuuksia etsien että oman läsnäolonsa kautta ulkoisessa toiminnassaan. (Bretherton & Vogler 2006, 23.)

3.2. Toimijuus mahdollisuuksien, läsnäolon ja kyvykkyyksien summana

Kuten edellä on käyty läpi, toimijuus on moniulotteinen käsite, jolle löytyy kilpailevia tulkintoja ja määritelmiä eri tutkijoilta ja eri aikoina. Kuitenkin Brethertonin ja Voglerin työ käsitteen määrittämisessä toimii erityisenä pohjana EU:n ulkoisen toimijuuden tutkimiselle, sillä heidän käsityksensä on myös myöhemmin laajasti muiden tutkijoiden käyttämä ja hyväksytty määritelmä, ja erityisesti siksi, koska heidän erityisenä tavoitteenaan on käsitellä toimijuutta nimenomaan EU:n näkökulmasta tutkien EU:ta erityislaatuisena, valtioista poikkeavana toimijana (Drieskens 2017, 1536).

Bretherton ja Vogler (2006, 24) esittävät EU:n ulkoisen toimijuuden muodostuvan kolmen käsitteen kautta: mahdollisuudet, läsnäolo ja kyvykkyys (opportunity, presence & capability). Mahdollisuudet kuvaavat sitä kansainvälisen rakenteen tarjoamaa ideoiden ja tapahtumien kontekstia, jolle toimijuus voi rakentua tai olla rakentumatta. Läsnäolo käsitteellistää EU:n kykyä oman olemassaolonsa kautta käyttää vaikutusvaltaa rajojensa ulkopuolella: läsnäoloon sisältyy myös EU:n identiteetin lisäksi sen sisäisten prioriteettien ja poliitikkojen seuraukset. Kyvykkyys taas viittaa EU:n sisäiseen kontekstiin, eli sen käytössä oleviin politiikkainstrumentteihin sekä kykyyn käyttää näitä instrumentteja suhteessa mahdollisuuksien ja läsnäolon tarjoamiin olosuhteisiin.

Mahdollisuutta ei pidä nähdä staattisena toiminnan taustana tai pohjana, vaan kyse on dynamisesta prosessista, jossa ideoita tulkitaan ja tapahtumille annetaan merkityksiä jatkuvasti (Jacobsen 2003, 56). EU itse muokkaa myös mahdollisuuksien merkityksiä ja niiden ymmärtämistä toiminnallaan tai toimimattomuudellaan ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta (Bretherton & Vogler 2006, 24). EU:n täytyy sopeutua kansainväliseen mahdollisuuksien rakenteeseen ja toimia sen sisällä sopivilla tavoilla siihen vaikuttaen (Oberthür & Dupont 2021, 1099). Se, miten EU suhtautuu normeihin, instituutioihin ja intresseihin tässä toiminnan rakenteellisessa kontekstissa, määrittelee lopulta osaltaan unionin toimijuuden tason ja kyvykkyyden ajaa politiikkatavoitteitaan (Schunz et al. 2018, 16).

Erityisesti kolme viime vuosikymmenien kehityskulkua kansainvälisessä ilmastopolitiikassa ja sen instituutioissa muokkaavat mahdollisuuksien avautumista EU:lle: 1) Kansainvälinen ilmastonmuutoksen hallinta on muuttunut monikeskuisemmaksi sekä uusille politiikkasektoreille laajentuessaan että UNFCCC:n kehyksestä uusille kansainvälisille järjestöille, kuten ICAO:lle ja

WTO:lle, jolloin EU:lta vaaditaan yhä laaja-alaisempaa sitoutumista eri prosesseihin eri yhteyksissä 2) Kiinan ja muiden nousevien valtojen aseman vahvistuminen on muuttanut poliittista tasapainoa ja tuonut uusia merkittäviä toimijoita mukaan ilmastonmuutoksen hallintaan samalla, kun EU on menettänyt suhteellista valtaansa, ja 3) ilmastopolitiikasta on tullut yhä suuremmissa määrin geopoliittinen kysymys, joka nousee keskeisten bilateraalisten, minilateraalisten ja multilateraalisten keskustelujen agendalle sekä osaksi geopoliittista kilpailua ja strategiaa. (Oberthür & Dupont 2021, 1104.)

Läsnäoloon liittyvät keskeisesti EU:n statusta ja mainetta muokkaavat unionin identiteetti ja materiaallinen poliittinen olemus (jäsenmaat & instituutiot) sekä unionin sisäisen toiminnan ulkoiset vaikutukset. Identiteetti kertoo jaetusta ymmärryksestä EU:n olemuksesta ja antaa merkityksiä sille ja sen toimille: toimijan politiikkaa myös usein arvioidaan sen identiteetin kautta. Sisäiset politiikkatoimet, joilla on vaikutusta kolmansiiin osapuoliin ja jotka herättävät niissä myös reaktioita, kytkevät näin läsnäolon vahvasti kiinni toimijuuteen. (Bretherton & Vogler 2006, 27.) Läsnäolo voi olla hyödyllistä ymmärtää potentiaalina ulkoisten vaikutusten aikaansaamiseen: se liittyy siis EU:n sisäisiin erikoispiirteisiin ja ominaisuuksiin tietyllä politiikka-alueella, jota voidaan määrittellä tutkimalla sen oikeudellista ja poliittista pohjaa toiminnalle (Schunz et al. 2018, 16). EU:n toimijuus on usein linkittynyt sen taloudelliseen voimaan sisämarkkinoittensa takia: kuten Bretherton ja Vogler (2006, 28) toteavat, keskeisimmät unionin vaikutusvallan lähteet ovat kiistämättä taloudellisia.

Kyvykkyys näistä kolmesta palasesta taas kertoo EU:n toiminnan tai toimimattomuuden sisäisestä kontekstista: EU:n politiikkaprosessien mahdollistavasta tai rajoittavasta vaikutuksesta ulkoiseen toimintaan ja näin EU:n kykyyn hyödyntää läsnäoloaan tai ulkoisen rakenteen mahdollisuuksia (mt., 29). Myös Jupille & Caporaso (1998) kokivat jäsenvaltioiden välisen tunnustuksen yhteiselle työlle sekä koheesion yhteisessä toiminnassa olevan merkittävässä roolissa EU:n kyvyssä toimija uskottavasti kansainvälisissä suhteissaan. Tähän liittyvät keskeisesti kyky tehokkaaseen politiikan valmisteluun ja tarvittavien politiikkainstrumenttien saatavuus ja oikeasuuntainen käyttö (Bretherton & Vogler 2013, 381). Jotta kyvykkyyttä voidaan tutkia mielekkäästi, tulee operationalisoida EU:n kyky luoda ulkopoliittisia linjauksia ja käyttää ulkopoliitiikan instrumentteja: erityisesti kyvykkyys nojaa ulkoisen toiminnan politiikkatavoitteiden, strategioiden ja toimintatapojen varaan (Schunz et al. 2018, 17). Vaikka keskustelu kyvykkyudesta liittyikin vahvasti materiaalisiin resursseihin ja toimiin, on silti hyvä muistaa, että merkitykset, joita näihin liitetään sekä Euroopassa että sen ulkopuolella, ovat merkittävässä osassa kansainvälisen läsnäolon muodostumisessa (Bretherton & Vogler 2006, 29).

Kyvykkyyteen liittyen Bretherton ja Vogler (2006, 30) listaavat neljä perusvaatimusta toimijuuden pohjaksi: 1) Jaettu sitoutuminen yhteisiin arvoihin 2) sisäisen hyväksynnän antaminen ulkoisen toiminnan päätöksenteolle ja prioriteeteille 3) Kyky identifioida prioriteetteja ja muodostaa politiikkoja johdonmukaisesti sekä koherentisti, ja 4) Poliittikainstrumenttien saatavuus sekä kyky käyttää niitä eri keinoin (esim. diplomatia, taloudelliset keinot, sotilaalliset keinot). Ensimmäinen kohta on vahvasti jaettu ja perussopimukseen muotoiltu kokoelma unionin toimintaa ohjaavia periaatteita ja arvoja. Kohta kaksi on haastavampi, sillä EU kärsii demokratiavajeesta ja samalla sen toiminnan tullessa yhä lähemmäs ihmisten arkielämää myös julkinen mielipide ja jopa aktiivinen kannatus kasvattavat aiempaa enemmän merkitystään EU:n poliittikatoimien onnistumisessa.

Kolmannen kohdan prioriteettien ja poliittikkojen osalta kyse on ennen muuta siitä, miten näitä pystytään realisoimaan, ja tämä kyky voi vaihdella merkittävästikin eri poliittikasektoreiden välillä. Kompleksisessa päätöksentekojärjestelmässä erilaiset ymmärrykset yhteisistä intresseistä voivat luoda jännitteitä ja hankaloittaa näitä tehtäviä. Koherenssin ongelmat taas liittyvät eri poliittikasektoreiden, kuten kaupan ja ympäristön, päällekkäisyyksiin ja ristiriitoihin. Viimeisenä perusvaatimuksena esitetty poliittikainstrumenttien saatavuus riippuu osaltaan myös koherenssin ja johdonmukaisuuden ongelmista: esimerkiksi toimivaltojen ja neuvottelumandaattien selkeydestä, neuvottelukyvyistä ja eri instituutioiden yhteen toimivuudesta. (Bretherton & Vogler 2006, 31–34.)

Schunz et al. (2018) ovat omalta osaltaan myös operationalisoineet ja kehittäneet edelleen Brethertonin ja Voglerin lähtökohtien mukaisesti toimijuuden käsitettä. Yksi keskeinen käsite EU:n ulkoisen toimijuuden tutkimisessa on heidän mukaansa aiemmin tässä tutkimuksessa tarkemmin käsitelty sektorikohtainen diplomatia. Tätä voidaan pitää haastavimpana ulkoisen toiminnan ulottuvuutena ja se todistaa EU:lta tiettyä kypsyyttä ulkopoliittisena toimijana (Schunz et al. 2018, 9). Yhdistelemällä toimijuuden käsitettä kansainvälisen politiikan ja EU-tutkimuksen teoretisointiin voidaan tutkia, miksi EU ryhtyy erilaisiin ulkoisen ulottuvuutensa toimiin tietyllä poliittikasektorilla mieluummin kuin toisella. Scunz et al. esittävät, että ulkopoliittista toimijuutta syntyy todennäköisimmin sellaisella poliittika-alueella, jossa on suurimmat ulkoisen kontekstin tarjoamat mahdollisuudet, jossa unionin läsnäolo on parhaiten kehittynyt ja jossa EU:lla on vahvimmat kyvykkyydet tukemaan toimijuutta (mt., 10).

Myös muut nykyaikaiset tutkijat toimijuuden käsitteen parissa ovat edelleen kehittäneet käsitettä ja soveltaneet sitä erilaisiin tutkimusasetelmiin ja tutkimuskysymyksiin, esimerkiksi toimijuutta kehittävien tekijöiden vaikutusta EU:n tehokkuuteen kansainvälisenä toimijana (ks. esim. Conceição-Heldt and Meunier, 2014; Drieskens, 2017; Niemann and Bretherton, 2013). Samoin Jupillen ja Caporason (1998) painotusta jäsenvaltioiden välisen yhtenäisyyden välillä on tutkittu edelleen ja

pyritty linkittämään EU:n sisäistä koherenssia sen kykyyn toteuttaa erilaisia rooleja kansainvälisen politiikan eri sektoreilla, myös ilmastopolitiikassa (Groen & Niemann 2013) ja muilla alueilla (Chaban and Holland, 2014; Gehring et al., 2013). Tällä tavalla nämä tutkijat ovat täyttäneet kirjallisuuden aukon toimijuuden eri osien suhteellisesta merkityksestä EU:n pyrkimykselle vahvistaa omaa rooliaan kansainvälisten suhteiden kentällä (Klose 2018, 1146).

Toimijuuden käsitteen dominoiminen EU-tutkimuksessa on myös kerännyt kritiikkiä eri tahoilta ja myös toimijuutta itsessään on pidetty ongelmallisena lähtökohtana tutkimukselle. Esimerkiksi sen operationalisointia on pidetty ongelmallisena mittaamisen ja havaintojen vaikeuden takia (ks. esim. Conceição-Heldt and Meunier 2014; Delreux 2014). Toimijuuden operationalisoinnin kriteeristö on usein sisäänpäin kääntynyt (Niemann & Bretherton 2013) sekä suosii oikeuspohjaisia, rationalistisia ja konstruktivistisia muuttujia (Brattberg & Rhinard 2012). Rhinard & Sjöstedt (2019, 9–10) ovat myös käyneet läpi EU:n toimijuutta koskevaa tutkimuskirjallisuutta ja kritisoineet sitä muun muassa liian sisäänpäin EU:hun kohti kääntyneeksi ilman laajempaa näkökulmaa ulkoisen toiminnan laajempaa pohdintaa, staattiseksi ja kuvailevaksi sekä aliteoretisoiduksi: tiivistettynä, keskittyminen EU:n sisäiseen järjestäytymiseen ja integraatiotutkimuksesta tuttuun asetelemaan on tehty ulkoisen dynamiikan ymmärtämisen kustannuksella.

Toimijuuden tutkimus ei kuitenkaan ole kritiikistään huolimatta välttämättä rajoittunut vain ”anekdoottisiin tutkimustuloksiin”, vaan yleisiä lainalaisuuksia on tunnistettavissa erityisesti eri tutkimuksien näkökulmia yhdistelemällä, ja toimijuus voi erityisesti kertoa jotain olennaista EU:n toiminnasta nykymaailman muutoksiin ja haasteisiin vastaamisessa (Drieskens 2017, 1540). EU:n tarkastelua tutkimuksessa kokonaisuutena sen yksittäisten instituutioiden tai jäsenmaiden näkökulman sijaan perusteltiin aiemmin tässä tutkimuksessa. Spesifisti EU:n ominaispiirteille sopiva tutkimuskehikko ja määritelmä toimii myös tässä tutkimuksessa oivallisesti.

Drieskens korostaa myös toimijuuden käsitteen tarkkaa määrittelyä sekä sen osalta, miten tutkimuksessa määritellään toimija ja siltä vaadittavat ominaisuudet, sekä sen osalta, mikä on toimijuuden käyttötarkoitus: se voi viitata rooliin, vaikutukseen, vaikutusvaltaan, relevanttiuteen, potentiaaliin, kyvykkyyteen valtaan ja niin edelleen (mt. 1542–1543). Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni onkin tutkia EU:n ilmastoulkopoliittista toimijuutta juuri sen roolien kautta rooliteorian avulla. Toimijuuden kolme käsitettä (kyvykkyys, läsnäolo ja mahdollisuudet) luovat kehyksen EU:n ulkoiselle toiminnalle, jonka sisällä erilaisten vuorovaikutussuhteiden kautta sille rakentuu ja rakennetaan toisten toimijoiden taholta erilaisia rooleja. Identiteetti, eli toimijuuden käsitteistä läsnäolo, ja järjestelmätason vaikuttajat, eli toimijuuden käsitteistä mahdollisuudet, ovat tärkeässä osassa konstruktivistista selitystä toimijuudelle (mt. 1537). Näistä voidaan ajatella kumpuavan

toimijan roolit, jotka kytkeytyvät taas kyvykkyyteen toimia kansainvälisissä suhteissa. Tämä toimijuuden ja roolien välinen yhteys tarjoaa yhden tavan tulkita ja ymmärtää erilaisia tapahtumaketjuja ja muutoksia kansainvälisessä politiikassa eri toimijoiden välillä. Seuraavaksi rooliteorian käsitteitä syventämällä roolien merkitys EU:n ulkoisen toiminnan tutkimuksessa syvenee.

3.3. Rooliteoria toimijuuden tutkimuksessa

Roolit voidaan määritellä esimerkiksi ”odotetun sopivan käyttäytymisen kaavoiksi” (Bengtsson & Elgström 2012, 94). Wendt(1992, 397) on kehittänyt ymmärrystä valtioiden roolien ja niiden toteuttaman ulkopoliittikan välillä kuvatessaan valtioiden toimivan niille itselleen muodostuvien merkitysten pohjalta, jotka rakentuvat valtioiden määrittellessä itseään sekä suhteessa omiin ominaisuuksiinsa että niitä muihin valtioihin peilaten. Tähän ajatteluun liittyikin siis keskeisesti myös se, mitä valtio tai toimija ”ajattelee” muista toimijoista ja mitä se olettaa muitten vastaavasti ”ajattelevan” itsestään (Gurol & Starkmann 2021, 520). Sosiaalisen konstruktivismin mukaisesti roolit ymmärretään tässä tutkimuksessa sosiaalisesti rakennetuiksi ja jatkuvan uudelleenrakentamisen alaisina toiminnan seurauksena (Harnisch et al. 2011, 2).

Yksi rooliteorian keskeisiä argumentteja on, että toimijalla ei ole vain yhtä roolia, vaan useita, jotka voivat olla sekä toisiaan täydentäviä että keskenään ristiriitaisia, ja roolit voivat olla myös sektorikohtaisia eri politiikan alueilla (Breuning 2011, 32). Roolit eivät ole välttämättä staattisia ja vakaita, vaan voivat kehittyä ajan myötä, jonka takia rooliteoria sopiikin hyvin myös muutoksen tutkimiseen poliittisissa prosesseissa (Gurol & Starkmann 2021, 521). Nabersin (2011, 84) mukaan kriisit ja muut kriittiset tapahtumat usein käynnistävät roolimutoksien prosesseja tarjoamalla uusien mahdollisuuksien avautumista roolin muutokselle. Roolimuutokset voivat aiheuttaa myös roolien konfliktin, jossa vaihtoehtoisesti toimijan oma käsitys itsestään ja ulkoiset odotukset ovat erilaiset, samanaikaiset keskenään erilaiset roolit aiheuttavat toimijassa ristiriitaisuutta tai epäselvät roolit aiheuttavat toimijassa sekavuutta omasta positiosta (Gurol & Starkmann 2021, 521). Roolimuutoksen mekanismeihin kuuluvat oppiminen, normatiivinen suostuttelu ja sosialisatio (Harnisch 2011; Michalski & Pan 2017). Sosialisaation kautta tapahtuva roolien adaptoituminen viittaa muutoksiin strategioissa ja instrumenteissa, joiden avulla roolia toteutetaan: roolin perimmäinen olemus ja tarkoitus säilyy kuitenkin samana, vaikka välineet sen toteuttamiseen muuttuisivat; toisaalta taas oppiminen viittaa syvällisempään muutokseen uskomuksissa, luottamuksessa itseän havaintojen ja aiempien kokemusten aiheuttamien tulkintojen myötä (Harnisch 2011, 10).

Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa rooliteoria toimii näkökulmana eri toimijoiden kansainvälisellä tasolla toteuttamien roolien analysoimiseen ja ymmärtämiseen (Wehner & Thies 2014, 411). Myös EU:n tutkimuksessa rooliteoriaa on sovellettu laajasti (ks. esim. Bengtsson & Elgström 2012; Aggestam & Johansson 2017; Michalski & Pan 2017), mutta sen täyttä potentiaalia EU:n kansainvälisen toimijuuden kehittymisen teoretisoinnissa ei ole vielä Klosen (2018, 1147) mukaan täysin hyödynnetty. Erityisesti kolme elementtiä ovat yleisesti käytettyjä rooliteorian sovelluksissa kansainväliseen politiikkaan ja ulkopoliittisiin analyyseihin: sisäiset roolimääritelmät eli toimijan omakuva ja ajatus paikastaan kansainvälisessä järjestyksessä; ulkoiset rooliodotukset eli muitten odottamat vaatimukset sekä valtioiden että kansainvälisen rakenteet suunnalta; sekä roolisuoritus, eli toimijan todellinen toiminta sen ulkosuhteissa. Tämä on kontrastissa rationaalisen valinnan lähtökohdalle, joka puolestaan selittää ulkoista toimintaa olemassa olevien preferenssien kautta (Gurol & Starkmann 2021, 520–521). Rooliodotukset ovat keskeisiä roolin rakentumisessa: odotuksia voi tulla toisaalta sisäisistä odotuksista sopivalle toiminnalle ja toisaalta ulkoisilta toimijoilta tulevat suorat tai epäsuorat roolivaatimukset, joita toimijaan voi kohdistua (Harnisch 2011, 8).

Toimijuuden ja roolien suhde täydentyy erityisesti vuorovaikutuksellisen rooliteorian suuntausta soveltamalla. Samalla kun toimijuus on käsitteenä tullut yhä kasvavissa määrin määritellyksi sosiaalisena ominaisuutena puhteen oikeudellisinstitutionaalisen määrittelyn sijaan, kirjallisuudessa ei ole laajamittaisesti Klosen (2018, 1144) mukaan tutkittu eri toimijuutta muokkaavien muuttujien, eli sisäisen koheesion, ulkoisen tunnustuksen ja järjestelmätason muutoksen, välistä vuorovaikutusta. Tähän vajuuteen vastaamiseksi Klose ehdottaakin vuorovaikutuksellista rooliteoriaa (interactionist role-theory) näkökulmaksi EU:n toimijuuden tutkimukseen. Sen pohjana toimii erityisesti sosiaalipsykologi George Herber Meadin työ (ks. esim. Beneš and Harnisch, 2015; McCourt, 2012). Klose määrittelee toimijuuden entiteetin kykyä kuvitella itselleen uudenlaisia rooleja ja toteuttaa niitä sen kansainvälisissä suhteissa (Klose 2018, 1146). Tämä näkemys täydentää aiemmin kuvattua Brethertonin ja Voglerin määritelmää toimijuudesta ja roolien toteuttaminen kytkeytyy tässä kyvykkyyksiin, eri politiikkainstrumenttien muotoiluun ja toteuttamiseen esimerkiksi diplomaattisen toiminnan kautta koherentilla tavalla.

Vuorovaikutuksellisen rooliteorian keskiössä on ajatus siitä, että kansainväliset toimijat kokevat ja ilmaisevat itseään yhteiskunnassa kahden toimijuuden aspektin pohjalta: minän ja Itsen (me & I). Minä kuvaa toimijan kapasiteettiä ja kyvykkyyttä nähdä itsensä muitten silmien kautta eli roolin ottamista ja Itse kuvaa kykyä luoda luovia ja spontaaneja impulsseja, toimintaa, reaktion minään (Mead 1934, 173–178). Dialogi näiden kahden välillä on olennaisen tärkeä, sillä se mahdollistaa

kansainvälisen toimijan ymmärtää itsensä tietyssä kontekstissa kansainvälisessä yhteisössä sen osana ja toimijana (Klose 2018, 1147). Näitten prosessien kautta toimija kykenee refleктоimaan ja kuvittelemaan itselleen uusia rooleja, joita sen ”itse” voi jälleen toteuttaa yhteisössä: tämä tarkoittaa siis oppimisprosessia, jossa toimija kehittää omaa ymmärrystään siitä, kuka se on ja mitä se haluaa (Harnisch, 2012, 54; Wendt, 1992, 398).

Sen lisäksi, että toimija kuvittelee rooleja ”Itselle” yhteisössä, hän samalla miettii rooleja toisille toimijoille, joiden silmin se myös kuvittelee ”Itsen”, ja samoin nämä prosessit vaikuttavat toimijan kuvitelmasta sosiaalisesta rakenteesta sitä rakentavien roolien kuvittelun kautta (Klose 2018, 1147). Toimija siis samalla itselleen rooleja sovitellessa luo myös toisille toimijoille tiettyjä vastarooleja tai itseensä verrannollisia rooleja (Harnisch 2012, 54). Tätä kautta toimija pyrkii myös suostuttelemaan toisia toimijoita ottamaan vastaan tiettyjä rooleja omien tavoitteidensa ja tarpeittensa mukaisesti. Tässä prosessissa toimija luo ja pitää yllä erilaisia itseään validoivia rutiineja, jotka mahdollistavat sen myös selviävän ongelmallisista tilanteista ja niitten tuomasta epävarmuudesta sen rooleille (Klose 2018, 1147). Eri toimijoiden vuorovaikutuksessa suostuttelun, odotuksien, sosialisointin ja kilpailun kautta myös ulkoiset rooliodotukset muuttuvat ja voivat olla liikkeessä, joka on keskeinen osa vuorovaikutuksellista rooliteoriaa (Gurol & Strakmann 2021, 521).

Kansainvälisestä perspektiivistä strategiset kumppanuuden ovat sosiaalisen vuorovaikutuksen muodostamia rakenteita, joissa toimijoiden kansainväliset roolit pyrkivät vahvistamaan niiden statusta ja siten turvaamaan niille mieluisan kansainvälisen rooliposition. Kansainvälisen järjestelmän ollessa tällä hetkellä dynaamisessa uudelleenjärjestäytymisen tilassa toimijat eivät ole vain yksinkertaisesti sosialisoitavissa olemassa olevaan järjestykseen vaan kilpailevat keskenään siitä, millaisten periaatteiden, normien ja näkemysten tästä maailmasta tulisi olla vallitsevia. Tästä lähtökohdasta tarkastellen toimijoiden välillä on aiempaa enemmän kilpailua ja nämä erot käsityksissä ovat yhä merkityksellisimpiä. (Michalski & Pan 2017, 615.) Tämä on olennainen tekijä myös tämän tutkimuksen taustalla: kuinka EU:n tulisi strategisesti toimia edistääkseen toivomansa kaltaista järjestelmää, ja kuinka toisaalta Intia toimii kumppanina näiden tavoitteiden saavuttamiseksi: miten toimijoiden roolit ja rooliodotukset kohtaavat kumppanuudessa tätä suurempaa kehystä peilaten?

Roolien toteuttamiseksi toimijan, kuten EU:n, täytyy ammentaa sekä materiaalisista että sosiaalisista resursseistaan pyrkimyksissään vahvistaa tiettyjä rooleja muille. Resurssit, joita toimija tarvitsee tähän muiden toimijoiden tiettyyn rooliin ohjaamiseen (alter-casting), riippuvat esimerkiksi omien ja toisten rooliodotuksien yhteensopivuudesta ja siitä, näkevätkö muut toimijan roolin olevan oikeasuhtainen ja sopiva. Tämä ajatus liittyy keskeisesti Brethertonin ja Voglerin toimijuutta

rakentavan mahdollisuuden käsitteeseen, joka viittaa toimintaympäristön ja sen tapahtumien ja käsityksien mahdollistavaan tai rajoittavaan vaikutukseen toimijuudelle (ks. edellinen kappale). Lisäksi tärkeää on toimijan kyky luovaan toimintaan ulkosuhteissaan, joka vapauttaa edellä kuvatut resurssit tehokkaasti käyttöön sosiaalisen vuorovaikutuksen prosesseissa. Näistä lähtökohdista EU voi kuvitella itselleen uudenlaisia rooleja ja toteuttaa niitä ulkoisessa toiminnassaan. (Klose 2018, 1148–1149.)

Klose ehdottaa kolmiportaista analyttistä kehystä EU:n toimijuuden tutkimiseen spesifissä kontekstissa, kuten tässä tutkimuksessa ilmastodiplomatian alueella bilateraalisissa suhteissa. Tarkoitus olisi analysoida 1) EU:n (uudelleen) itselleen luomia kansainvälisiä rooleja suhteessa problemaattisiin tilanteisiin (esim. epävarmuuden hetket, jotka haastavat normaaleja rutiineja) 2) EU:n kykyä toteuttaa näitä rooleja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja 3) tämän prosessin seurauksia ja vaikutuksia unioniin itseensä ja muihin. Tällaisen analyysin avulla voidaan ymmärtää kuinka resurssit, toiminta ja odotukset vuorovaikuttavat keskenään EU:n kehittämisessä kansainvälisenä toimijana ja näin ollen se tarjoaa dynaamisen näkökulman unionin toimijuuden tutkimukselle. (Klose 2018, 1145.) Tämä malli toimii myös apuvälineenä tässä tutkimuksessa suoritettavalle analyysille, ja sovellan tätä kolmiportaista etenemistä myöhemmin aineiston sisällönanalyysin yhteydessä roolien tutkimisen apuvälineenä.

Rooliteoriassa roolit yhdistetään vahvasti identiteettiin, joka on lähekkäinen käsite roolille ja näitä kahta pidetään myös toisiaan yhtäaikaaisesti rakentavina roolien rakentuessa identiteetin pohjalta (Nabers 2011, 82). Identiteetti kytkeytyy myös Brethertonin ja Voglerin määrittelemään läsnäolon käsitteeseen osana toimijuuden muodostumista. Tästä syystä seuraavassa kappaleessa käsitellään lyhyesti EU:n kollektiivisen identiteetin ja roolien välistä suhdetta sen ulkoisen toiminnan rakentumisessa.

3.4. EU:n identiteetti ja roolit

Millainen on EU:n kollektiivinen identiteetti ja millaisia rooleja se voi rakentaa itselleen tai sille annetaan sen ulkoisessa toiminnassa? Unionin kollektiivista identiteettiä voidaan pitää merkittävänä vaikuttavana tekijänä sen toimiin kolmansia osapuolia kohtaan ja erilaisia rooleja muodostettaessa: identiteetti tarjoaa ikään kuin kehyksen, jonka kautta roolit voivat muodostua ja mistä ne voivat kummuta. Kuitenkaan suhde identiteettien, roolien ja toiminnan välillä ei ole yksiselitteinen tai lineaarinen. Identiteetti on alati muutoksessa ja sitä kyseenalaistetaan eri suunnilta, ja samaan aikaan myös ulkoinen toimintaympäristö ohjaa sen muotoutumista ja mahdollisen toiminnan tarkoituksenmukaisuutta sekä toteuttamiskelpoisuutta. Tämä heijastuu edelleen muuttuviin ja

dynaamisiin rooleihin, joita toimija ottaa tai sille annetaan sen ulkoisessa toiminnassa. EU:ta voidaan pitää edelleen kehittyvänä poliittisena järjestelmänä, jonka sisäiset instituutiot edelleen kehittyvät ja jonka jäsenienkin määrä voi kasvaa uusien jäsenneuvotteluiden myötä: nämä seikat tekevät siitä erilaisin suhteellisen pysyviin valtioihin ja kansainvälisiin järjestöihin verrattuna. Unionin maantieteelliset rajat voivat siis muuttua, sen ideoita ja olemusta voidaan haastaa jäsenmaiden toimesta esimerkiksi populististen voimien noustessa ja EU-kriittisyyden vaikuttaessa jäsenmaissa. Monille tämä unionin erikoislaatuisuus merkitsee kuitenkin tärkeää rakennuspalikkaa EU:n identiteetin ymmärtämisessä eikä tarkoita sitä, että identiteetti olisi jotenkin epäselvä tai häilyväinen. (Bretherton & Vogler 2006, 37.)

Konstruktivismiin mukaan jaettu käsitys toimijoiden identiteetistä muodostuu sosiaalisen oppimisen kautta, jotka voivat johtaa sisäistämiseen eli siihen, että toimija omaksuu uskomuksia ja toimintatapoja omaan kognitioiden ja toimintamallien repertuaariinsa (Schimmelfennig 2000, 112). Identiteetti rakentuu sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta: muiden toimijoiden kohtaamisesta ulkoisen ympäristön instituutioiden ja tapahtumien kontekstissa eli aiemmin viitatulla mahdollisuuksien ulottuvuudella. Kollektiivinen identiteetti rakentuu sekä EU:n sisällä että sen ulkopuolella yhteisymmärrykselle siitä, millainen EU on toimijana, millaisia arvoja sillä on ja millaisiin toimiin sen tulisi tai vastaavasti ei tulisi ryhtyä politiikassaan. Keskeistä identiteetin muodostamisessa on kyky erottaa EU muista toimijoista (Bretherton & Vogler 2006, 38). EU:lla on perussopimukseenkin kirjattu velvollisuus edistää periaatteitaan ja arvojaan myös ulkopuolellaan ja näin sosialisoinnin kautta vuorovaikutuksen prosessien avulla siirtää niitä rajojensa ulkopuolelle, esimerkiksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen artiklassa 21 määrittellen unionin ulkoisen toiminnan ehdot ja arvot, joiden pohjalta yhteisiä kumppanuuksia muitten toimijoiden kanssa pyritään rakentamaan (Euroopan unionin virallinen lehti 2016).

Bretherton ja Vogler (2006, 37–38) tutkivat unionin kollektiivisen identiteetin kahta eri puolta: inkluusiivista yhteiselle arvopohjalle rakentuvaa ja toisaalta eksklusiivista yhteisöä, jota suojaavat korkeat muurit ja vahva ajatus siitä, mitä eurooppalaisuus on. Ensimmäinen edustaa dominoivaa ajatusta EU:sta yhteisönä, jonka markkinat ovat tulijoille avoinna, johon kaikilla on mahdollisuus liittyä ja jota unioni mielellään itsekin markkinoi omana identiteettinä. Jälkimmäinen taas korostaa EU:n puolta markkinoitaan suojelevana, muuttoliikettä torjuvana ja sisäänpäin kääntyneenä. Eurooppalaisuus ei siis tässä puolessa olekaan kaikille avointa, vaan sille on tarkat kriteerit ja kaikki sen ulkopuolella on epäeurooppalaista.

Yksi yleinen tapa analysoida EU:n identiteettiä juontaa unionin kollektiivisesta identiteetistä normatiivisena valtana, joka kuvaa ajatusta unionin kansainvälisen identiteetin tai roolien vaikutuksesta muihin toimijoihin ja unionin kyvystä muokata käsityksiä kansainvälisen politiikan ”normaalista” (Manners 2002, 238–239). Tämä normatiivinen identiteetti kumpuaa nationalismin torjumisesta, Euroopan menneisyydestä imperialistina, uniikista poliittisesta järjestelmästä hybriditoimijana (hybrid polity) ja perussopimukseen paalutettujen arvojen kehittämisestä vuosikymmenien aikana (mt. 240). EU toimii normatiivisena toimijana arvojensa heijastajana ja niihin liittyvien normien vakiinnuttajana kansainvälisen politiikan hallintaan (Bretherton & Vogler 2006, 42). Toisaalta taas esimerkiksi Kaganin (2002, 13) kilpailevan määritelmän mukaan EU:n toimijuus kumpuaa sen heikoista sotilaallisista resursseista, jonka takia sen on järkevää keskittää ulkopoliittista vaikutusvaltaansa niille alueille, jossa se voi toimia vahvuksiensa mukaan ja käyttää pehmeän vallan instrumentteja. Näihin painopistealueisiin lukeutuvat esim. ihmisoikeudet ja ympäristö- ja ilmastotoimet. Kaganin määritelmä kuvaa EU:ta epätehokkaana ei-valtiollisena toimijana vailla perinteisen valtion voimapolitiikan keinoja. Nämä kaksi kilpailevaa näkemystä vallitsevat EU:n kollektiivisesta identiteetistä, tämän tutkimuksen painottaessa kuitenkin EU:ta arvopohjaisena alati tehokkaampana ulkoisena toimijana kansainvälisen ilmastopolitiikan parissa.

Eri ulkopoliitiikan toimissaan eri politiikkasektoreilla unioni heijastelee itsensä sekä kolmansien osapuolien sille antamia erilaisia rooleja. Identiteettien ja roolien suhde on tärkeä: Identiteetti tarjoaa kuvan oikeanlaisesta ja toivotusta käytöksestä tietyssä kontekstissa, ja erilaiset roolit muotoutuvat sen pohjalta tietynlaiseksi toiminnaksi (Bretherton & Vogler 2006, 55–56). Roolit voivat vaihdella eri kontekstien ja aiheiden parissa samoin kuin identiteettikin voi olla luonteeltaan hybridimäinen, kuten aiemmin viitattu unionin kollektiivinen identiteetti osoittaa. Toimijan kansainvälinen identiteetti ja tästä kumpuavat roolit eivät kuitenkaan rakennu pelkästään sen sisäisille periaatteille ja toimintatavoille, vaan merkittävässä määrin myös sen saamalle tunnustukselle muilta toimijoilta sen ulkoisessa ympäristössä (de Waele & Kuipers 2013, 12).

Erilaisista lähtökohdista ja tutkimusintresseistä käsin EU:lle voidaan määritellä useita erilaisia rooleja, mutta seuraavat kolme voivat toimia tietynlaisena lähtökohtana unionin roolien perkaamiselle sen ulkoisessa toiminnassa. EU saa singulaarisena, arvopohjaisena ja inklusiivisena toimijana erityisesti kolmenlaisia rooleja: 1) esimerkin näyttäjä, 2) arvojensa edistäjä ja 3) USA:n vastavoima. Ensimmäinen esittää EU:ta alueellisen integraation ja rauhan sekä vaurauden saarekkeena, maailman hyvänä voimana. Unioni edistää tätä rooliaan sekä diskursiivisesti että esimerkiksi kumppaneihin kohdistuvilla vaatimuksilla. Toinen rooli heijastaa myös erityisesti unionin luonnetta normatiivisena valtana ja arvojensa pohjalle vahvasti rakennettuna toimijana.

Tietyillä alueilla unioni pyrkii jopa kansainvälisen johtajan rooliin, kuten esimerkiksi ilmastopolitiikan saralla. Kolmas rooli viittaa unionin identiteettiin singulaarisena toimijana, joka poikkeaa muista valtiollisista toimijoista ja yhdistää kahta edellä käsiteltyä roolia: EU toimii mallina sekä sisäisen vakautensa ja rauhaa edistävien instituutioidensa suhteen, että ulkoisen toimintansa kautta yhteistyöhakuisena multilateraalisen kansainvälisen yhteistyön edistäjänä. (Bretherton & Vogler 2006, 56–57.)

Kolmas rooli voisi nykyisessä strategisessa toimintaympäristössä ehkä pikemminkin olla toimiminen autoritääristen valtioiden, kuten Venäjän ja Kiinan, vastavoimana ja multilateraalisen globaalin yhteistyön edistäjänä, ja toisaalta myös voimapolitiikan ja nationalististen aatteiden sekä voimapolitiikan vastustajana, jota toki myös Yhdysvallat voi muitten toimijoiden ohella ajoittain edustaa. Kuten aiemmin tässä tutkimuksessa on todettu, muuttunut kansainvälinen toimintaympäristö on vaikuttanut siihen, että monenkeskinen sääntöpohjainen järjestelmä on paineiden ja siihen vaikuttavien erilaisten voimien alla, ja tästä syystä eri toimijat voivat pyrkiä muuttamaan totuttua järjestelmää ja sen tasapainoa. Tästä syystä EU joutuu jossain määrin tasapainottamaan rooliaan ja pyrkimään samalla pitämään perusarvoistaan ja periaatteistaan kiinni sekä taas toisaalta tasapainottelemalla strategisen toimintaympäristön muutosten mukana säilyäkseen merkittävänä toimijana globaalissa mittakaavassa. Onkin oletettavaa, että nämä kuvatut roolit ovat ainakin rooli odotuksia, joita EU:lle asetetaan myös tämän tutkimuksen aineistossa.

Toimijalla voi olla useita rooleja yhtäaikaaisesti eri konteksteissa ja niiden rajaaminen voi myös olla haastavaa (Hurri 2020, 3). Hybridi-identiteetti aiheuttaa unionille kontrastisia rooleja sen ulkoisessa toiminnassa. Tämä johtaa aika ajoin epä johdonmukaisuuksiin EU:n toiminnassa ja suoranaiseen kritiikkiin, esim. linja muuttoliikkeen suitsemisessa voimakkaasti unionin ulkorajoilla samaan aikaan, kun yhtenä ohjaavana EU:n toiminnan arvona on ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Toisaalla taas näiden eri puolien ei tarvitse olla vahvassa kontrastissa, vaan ne voivat tukea toinen toisiaan, kuten esimerkiksi arvopohjaisuuden ja siihen liittyvien, esimerkiksi ilmastovelvoitteiden tuominen mukaan kauppasopimukseen on osoittanut (Bretherton & Vogler 2006, 58–59).

4. TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN AINEISTO

4.1. Laadullinen sisällönanalyysi kansainvälisen politiikan tutkimusmenetelmänä

Sisällönanalyysi pyrkii systemaattisesti analysoimaan viestinnän ja vuorovaikutuksen sisältöä: näin ollen mikä tahansa aineisto, joka sisältää viestin tai viestejä voi olla sisällönanalyysin kohde mm. puheet, päiväkirjat, haastattelut, kuvat ja videot (Pashakhanlou 2017, 449). Bauer (2000, 132–133) määrittelee sisällönanalyysin systemaattiseksi tekstin osien lajitteluksi ja laskemiseksi tutkijan kiteyttääkseen suuri määrä informaatioita lyhyeksi kuvaukseksi joistakin aineiston ominaisuuksista. Ballin ja Smithin (1992) askeleita mukaillen Marvasti (2019, 2) esittelee sisällönanalyysin perusrunkoon kuuluvat askeleet: 1) tutkimusongelman määrittely, 2) aineiston valinta, 3) kategorioiden tai ominaisuuksien identifioiminen, 4) valittujen aineistojen dokumenttien läpikäyminen kategorioiden mukaan ja 5) tulosten analysointi suhteessa ennalta määritettyihin kategorioihin. Nämä ovat perustavanlaatuiset lähtökohdat sisällönanalyysin tekemiseen, mutta valinta tarkemmin laadullisen tai määrällisen sisällönanalyysin välillä voi lisätä vaadittavia askeleita näiden lisäksi. Erityisesti erot teoriaohjaavan ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin välillä vaikuttavat tutkimuksen askeleiden muodostumiseen.

Spesifimmin laadullinen sisällönanalyysi, jota tässä tutkimuksessa käytetään menetelmänä, voidaan määritellä metodina, jonka avulla systemaattisesti kuvaillaan laadullisen materiaalin merkitystä luokittelemalla aineistoa kategorioiksi tietyn koodausjärjestelmän mukaisesti (Schreier 2012, 1). Toisen, tätä täydentävän määritelmän esittää Mayring (2000, 45): laadullinen sisällönanalyysi on empiirinen, metodologisesti kontrolloitu analyysi tekstistä sen viestinnän kontekstissa, seuraten sisällönanalyysin sääntöjä ja askel askeleelta-malleja. Nämä määritelmät nostavat laadullisen sisällönanalyysin erikoispiirteet esiin verrattuna määrälliseen sisällönanalyysiin. Laadullinen ja määrällinen sisällönanalyysi eroavat erityisesti siitä, että laadullisessa sisällönanalyysissä pyritään analysoimaan ja tuomaan esille suuremmissa määrin myös piileviä merkityksiä, ja se keskittyykin tekemään enemmän päätelmiä kontekstista, viestin tuottajista sekä vastaanottajista ja yleisöstä (Pashakhanlou 2017, 449). Näin ollen laadullinen sisällönanalyysi sopiikin hyvin ”miten” ja ”miksi” kysymyksiin vastaamiseen. Laadullisen paradigman vahvistumisen myötä sisällönanalyysi on myös muuttunut laskemiseen nojaavasta positivistisesta orientaatiosta tulkinnallisempaan tiedon tuottamisen tapaan (Schreier 2012, 29–30).

Sisällönanalyysiin kuuluu kehittää joukko menettelytapoja tuottaakseen päätelmiä tekstistä (Weber 1990, 19) ja se kykenee valottamaan tapoja, joilla ihmiset käyttävät symboleita ja sisällyttävät

viestintään merkityksiä (Moyser & Wagstaffe 1987, 20). Schreier (2012, 2) konstruktivistinen näkemys laadulliseen sisällön analyysiin väittää, että me rakennamme tekstin ja puheen kautta merkityksiä, mutta merkitykset voivat olla enemmän tai vähemmän standardisoituja, kun taas Hsieh ja Shannon (2005, 1278) ehdottavat, että metodi voi olla samaan aikaan sekä subjektiivinen että systemaattinen. Laadullinen sisällönanalyysi tarjoaakin mahdollisuuksia tutkia sekä kuvailevampaa ja ilmeistä aineistoa että piilevää ja monitulkintaista sisältöä (Graneheim et al. 2017, 29). Tekstiin voi myös ajatella sisältävän enemmän kuin yhden merkityksen (Sandelowski 2011), joka paljastuu tutkijasta ja valituista sisällönanalyysin kategorioista ja askeleista riippuen. Laadullinen sisällönanalyysi on muun laadullisen tutkimuksen tapaan tulkitsevaa: erilaiset tulkinnat voivat olla yhtä lailla valideja, kuvaten valitun datan eri puolia tai ominaisuuksia, ja näin ollen ”oikean” merkityksen etsimisen sijaan tulkintojen laajat mahdollisuudet ja tutkijan valinnat osana konstruktivistista prosessia korostuvat (Schreier 2012, 20). Laadullista sisällönanalyysiä voidaan käyttää eri epistemologisiin lähtökohtiin soveltaen, olipa tiedon perustana sitten synnynnäinen, hankittu tai sosiaalisesti rakennettu näkökulma (Lincoln & Guba 1985).

Laadullisen sisällönanalyysin tavoite on systemaattisesti kuvailla tutkimusaineiston/materiaalin merkitystä. Kuitenkin on hyvä muistaa, että menetelmä auttaa vain tiettyjen seikkojen tulkinnassa ja esille poimimisessa aineistosta: tutkijan on itse spesifioitava, mitä aineistosta halutaan menetelmän avulla tutkia ja mikä on hänen tutkimuskysymykselleen relevanttia selvittää. Analyysin aikana nousevia tärkeitä aspekteja, joita ei ole ennalta määritelty, voidaan kyllä lisätä mukaan koodaustapaa muuttamalla, mutta näittenkin tulee olla tarkkaan määriteltyjä ulottuvuuksia. Tämä erottaa laadullisen sisällönanalyysin muista laadullisista menetelmistä. (Schreier 2012, 3–4.) Menetelmä on olemukseltaan systemaattinen, tiettyä mallia ja askeleita noudattava, mutta toisaalta joustava ja erilaisia mahdollisuuksia tutkijalle tarjoava, dataa pelkistävä menetelmä, jonka ytimessä ovat pääkategorioiden ja alakategorioiden luominen ja aineiston analysoiminen näitä hyödyntäen (mt., 5).

Laadulliseen sisällönanalyysiin liittyy joitakin huomioitavia seikkoja ja riskejä. Esimerkiksi kategorioiden ja teemojen valintaan on syytä kiinnittää huomiota, sillä tulokset perustuvat vahvasti näihin ennalta määritettyihin valintoihin: joskus useat rinnakkaiset kategoriat voivat olla hämmentäviä ja käsitteitä käytetään huolimattomasti samalla kun tulkinnan ja abstraktion taso on epäjohdonmukainen (Graneheim et al. 2017, 32). Yhdeksi haasteeksi nousee myös luotettavuus: punaisen langan pitäisi näkyä läpi analyysin, joka voi kuvailevassa ja laadullisessa tutkimuksessa olla erityisen olennaista osoittaa johdonmukaisuuden, riittävän perustelun ja vahvan teoriapohjan avulla (mt., 33). Poliitiikan tutkimukselle hyödyllistä on, että poliitikkojen ja päättäjien lausunnot, puheet ja toimet taltioidaan suurella tarkkuudella ja jatkuvalla seurannalla: tämä tarjoaa mahdollisuuksia

sisällönanalyysin toteuttamiseen näistä muuten tavoittamattomissa olevista julkisista henkilöistä, sillä tällaisen aineiston tutkiminen ei vaadi heidän yhteistyötään sen ollessa tavoitettavissa mediasta ja internetistä (Hermann 2008, 151). Toisaalta julkiseen tietoon liittyy myös rajansa ja voimmekin useimmiten tutkia vain sitä, mitä poliitikot tai poliittiset toimijat itse haluavat asioista ja tilanteesta valottaa useiden diplomaattisten keskusteluiden ja päätöksenteon prosessien jäädessä kuitenkin suljettujen ovien taakse. Kuitenkin julkista tietoa voidaan myös lähestyä siitä näkökulmasta, millaista kuvaa ulospäin halutaan tarjota ja miten tämä kussakin aineistossa rakentuu erilaisten tekijöiden kautta.

Tässä tutkimuksessa hyödynnetään teoriaohjaavaa mallia laadullisen sisällönanalyysin toteuttamisessa. Teoriaohjaavassa analyysitavassa aiempi tieto ja teoria toimivat apuna analyysin tulkinnaissa: aineistosta poimittavat analyysiyksiköt valitaan aiemman tiedon ohjaamana ja auttamana. Kuitenkaan tiedon merkitys ei ole puhtaasti teoriaa testaava, vaan pikemminkin ”uusia ajatusuria aukova”. Päättelyn logiikassa on tässä menetelmässä kyse abduktiivisesta päättelystä, jossa tutkijan ajatteluprosessissa kulkevat rinnakkain sekä aineistolähtöisyys että aiemmat tiedon luomat mallit, joita yhdistelemällä päästään tutkimuksen lopputuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.2..) Myös Shreierin (2012, 89) mukaan laadullinen sisällönanalyysi on menetelmänä harvoin puhtaasti pelkästään teorialähtöinen tai aineistolähtöinen. Näin tutkimuksessa tarkoituksena on yhdistellä näitä kahta eri lähtökohtaa kokonaisuudeksi, joka toisaalta ammentaa teoriaperinteestä mutta huomioi myös aineistosta nousevat erityispiirteet. Tämä tarjoaa teoriaohjaavalle sisällönanalyysille tyypillisen joustavan, sopivassa määrin tutkimusta ohjaavan ja samalla tutkijalle liikkumatilaa antavan tavan hyödyntää menetelmää ja saada valitusta aineistosta kattava vastaus tutkimuskysymyksiin.

4.2. Analyysin kulku

Aineistosta rajataan ensin vain ilmastopolitiikkaan ja monenkeskiseen yhteistyöhön liittyvät osiot, joihin analyysi kohdistuu. Tämän jälkeen osioista etsitään toimijoiden rooliodotuksia ja roolisuorituksia tukevia havaintoja: millaisia perusteluita yhteistyölle annetaan, miten yhteistyötä ja toimijoita esitetään aineistossa, miten toimijat näkevät ja kuvaavat toisensa sekä itsensä toimijoina tai kumppaneina ja pyrkivät sitomaan toisiaan omaan agendaansa? Tässä keskeistä on erityisesti se, miten EU pyrkii sitomaan Intiaa omaan monenkeskiseen agendaansa moninkertaisen bilateralismin mukaisesti. Teorian ja tutkimuskirjallisuuden perusteella toimijoille voidaan jo odottaa tiettyjä rooleja, mutta aineistosta voi myös nousta täysin uusia löytöjä, joka mahdollistuu juuri teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä käyttämällä.

Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineiston ehdoilla kuten aineistolähtöinen analyysikin: ero syntyy vain siitä, miten abstrahoinnin vaiheessa empiiriset havainnot liitetään teoreettisiin käsitteisiin: tässä tapauksessa ne tulevat valmiina teorian ohjaamina (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.4.5). Yläkategorioita täydentävät alakategoriat määritellään siis tutkimuksen aineistosta nousevien havaintojen pohjalta teorian ohjauksen avulla. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa suoritetaan alkuperäisaineiston pelkistäminen eli redusointi, jossa karsitaan tutkimukselle epäoleellinen pois aineistosta. Redusoinnin jälkeen aineisto klusteroidaan eli luokitellaan yläkategorioiden mukaisiksi ryhmiä ja niistä edelleen alakategorioiksi. Klusterointia seuraa aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen, jonka myötä erotetaan oleellinen tieto tutkimuskysymyksen mukaisesti ja yhdistetään näin aineiston löydökset ja havainnot keskeisiin teoreettisiin käsitteisiin. Tämän mallin mukaisesti tulkinta ja päättely etenevät empiirisestä aineistosta käsitteellisempään näkemykseen tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä. Teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan koko ajan alkuperäisaineistoon. Tuloksissa kuvataan luokittelujen pohjalta muodostetut kategoriat ja niiden sisällöt. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 4.4.3.)

Analyysi noudattelee Klosen analyysimallia rooliteoreettisesta EU:n toimijuuden tutkimisesta tietystä kontekstissa, jossa askeleet ovat tarkastella: 1) EU:n (uudelleen) itselleen luomia kansainvälisiä rooleja suhteessa problemaattisiin tilanteisiin (esim. epävarmuuden hetket, jotka haastavat normaaleja rutiineja) 2) EU:n kykyä toteuttaa näitä rooleja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja 3) tämän prosessin seurauksia ja vaikutuksia EU:n "minuuteen" ja muihin (Klose 2018, 1145). Tässä tutkimuksessa yläkategorioiksi asettuvat ulkoiset rooliodotukset, sisäiset rooliodotukset sekä roolisuoritus ja sen vaikutukset, joiden kautta EU:n ja Intian kumppanuutta sekä sen vaikutuksia tarkastellaan. Ensimmäisen kohdan kuvailemaksi problemaattiseksi tilanteeksi voidaan tässä tapauksessa kehystää muutokset maailmanpolitiikan tasapainossa, haasteet monenkeskiselle sääntöpohjaiselle kansainväliselle järjestelmälle keskiössään erityisesti YK ja ilmastopolitiikan tapauksessa UNFCCC, sekä EU:n pyrkimys säilyttää oma globaali roolinsa ja jopa vahvistaa sitä myös kansainvälisessä ilmastopolitiikassa- ja diplomatiassa, vaikka unionin omat päästösuudet eivät enää globaalisti niin merkittäviä olekaan. Bilateraalisten suhteiden vahvistumisen trendi multilateraalisen yhteistyön kustannuksella on yksi keskeinen ongelma tässä kontekstissa EU:n näkökulmasta. Samoin EU:n perusarvoja vastakkain asettuvat maailmalla painoarvoaan kasvattavat populismi, nationalismi ja autoritaarisuus sekä suurvaltapolitiikan paluu aiheuttavat EU:lle osaltaan tarpeen tarkastella roolejaan ja asemaansa globaalissa kehityksessä ja pohtia myös ilmastodiplomatian strategiaansa näitten toimintaympäristön muutosten myötä.

Oheisessa taulukossa 1 vielä kerrattuna yläkategoriat ja niiden avulla selville saatavat alakategoriat, eli toimijoiden roolit ja niiden vaikutukset kumppanuuteen sekä toimijoihin.

Taulukko 1: Analyysin ylä- ja alakategoriat

Alakategoriat	Yläkategoriat
Roolit x, y ja z	Ulkoiset rooli-odotukset
Roolit x, y ja z	Sisäiset rooli-odotukset
Roolit x, y ja z sekä vaikutukset x, y ja z	Roolisuoritus ja sen vaikutukset

4.3. Tutkimuksen aineisto

Tutkimuksen aineistona toimivat sekä primäärilähteinä käytettävät EU:n ja Intian väliset erilaiset viralliset dokumentit, yhteiset julkilausumat ja erilaisten huippukokouksien päätelmät. Dokumentit on valittu ilmastopolitiikkaan liittyvien viittausten perusteella valitulta ajanjaksolta vuodesta 2016 vuoteen 2021 asti. Yhteisiä EU:n ja Intian kesken laadittuja dokumentteja täydentävät EU:n strategiapaperi, joka on vuonna 2018 luotu ohjaamaan Intia-suhdetta sekä EU:n ja Intian huippukokouksien yhteydessä esitetyt Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kommentit: nämä toimivan aineistoa täydentävinä dokumentteina tutkimuksen kohdistuessa erityisesti EU:hun toimijana ja selittävät tarkemmin juuri EU:n omia näkemyksiä sekä omasta että Intian roolista bilateraalissa suhteessa. Näin tutkimuksen EU-näkökulma vahvistuu. Kuitenkin pääpaino analyysissä ja aineistossa on yhteisissä dokumenteissa ja erityisesti niiden avulla tunnistettavissa rooleissa.

Sekundäärilähteinä käytetään tutkimuskirjallisuutta EU:n ja Intian välisistä ilmastodiplomatian suhteista ja sen avulla pyritään laajentamaan primääriaineiston selitysvoimaa. Nämä sekundäärilähteet tarjoavat sellaista merkittävää tietoa, jota tämän tutkimuksen tarkoitukseen ei ole muuten mahdollista saada, kuten viranomaishaastatteluita. Kuitenkin jo primääriaineisto tarjoaa hyvän lähtökohdan EU:n roolien tutkimiseen, sillä Michalskin ja Panin (2017, 612) mukaan toimijoitten yhteiset dokumentit ovat neuvotteluprosessin tuotos ja esittävät tyyliteltyjä ilmaisuja rooleista, joita diplomaattisessa kontekstissa halutaan esittää ja suunnata muille valtioille. Näin aineisto kertoo, millaista kuvaa strategisesta kumppanuudesta halutaan viestiä muille ja millaiseksi

toimijat keskenään kuvailevat omat roolinsa yhteisessä bilateraalisisessa suhteessa ja miten ne asettuvat laajempaan kansainvälisen politiikan kehukseen.

Näin pystytään vastaamaan tutkimuksen tutkimuskysymyksiin:

Millaisia rooleja EU:lle ja Intialle rakentuu aineistossa ilmastodiplomatian toimijoina? Miten roolit heijastavat Euroopan unionin ilmastodiplomatian strategian muutosta moninkertaisen bilateralismin kontekstissa?

Aineisto rajataan aikavälille Pariisin ilmastihuippukokouksen jälkeisestä vuodesta 2016 aina vuoteen 2021. Valittu ajanjakso Pariisin kokouksen jälkeen kuvaa kautta, jonka aikana olennaista on ollut suuntaviivojen luominen yleisesti onnistuneena pidetyn kokouksen jälkeisten päätösten jalkauttamiseksi. EU:n ilmastodiplomatia on tutkimuskirjallisuuden ja aiemman tutkimuksen perusteella kehittynyt jo ennen Pariisia erityisesti vuosien 2010–2015 välillä (Belis et al. 2018, Schunz 2021), jolloin tässä tutkimuksessa onkin mielekästä tarkastella, millaisena kehitys on jatkunut erityisesti Pariisin kokouksen jälkeen ja miten Intian ja EU:n bilateraalinen suhde on kehittynyt EU:n ilmastodiplomatian moninkertaisen bilateralismin kehukseen. Valintaa perustelee myös mielekkään aineistokokonaisuuden luominen: EU-Intia huippukokouksia ja yhteisiä dokumentteja löytyy ajanjaksolta runsaasti, joka itsessään jo kielii bilateraalisen suhteen merkityksen vahvistumisesta ja kumppanuuden merkityksen noususta molempien toimijoiden prioriteettilistalla. Rajaus näiden perusteluiden mukaisesti tuottaa näin myös riittävän kattavan mutta samalla mielekkäästi rajatun aineiston, jonka avulla voidaan sopivalla tavalla vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Rooliteorian mukaisesti myös erilaiset rooliodotukset ja vuorovaikutus ovat merkittäviä roolia ja toimijuutta muokkaavia tekijöitä: tästä syystä tutkimuksessa on olennaista ottaa huomioon myös Intian roolit ja sisällyttää ne tutkimuksen analyysiin. Rooleja tutkitaan kuitenkin Intian osalta erityisesti suhteessa EU:n toimintaan ja asemoitumiseen. Tutkimuksen pääpaino ja fokus on EU:n ulkoisessa toiminnassa ja ilmastodiplomaattisissa ratkaisuisissa, jolloin bilateraalinen suhde Intiaan toimii tapauksena, jota vasten EU:n ilmastodiplomatiaa peilataan ja tutkitaan. Kuitenkin EU:n roolien ymmärtämiseksi myös Intian roolien ymmärtäminen aineistosta on olennaista ja näin ollen ne on perusteltua sisällyttää analyysiin. EU-Intia bilateraalisen suhteen tarkastelu tarjoaa katsauksen siitä, miten ilmastodiplomatian strategian keino moninkertainen bilateralismi juuri tässä suhteessa toteutuu juuri tämän toimijan kanssa ja miten tätä voidaan aineistosta nousevien roolien avulla ymmärtää.

Intia toimii monesta eri syystä hyvänä esimerkkitapauksena juuri tämän tutkimusasetelman toteuttamiseen ja esimerkkitapauksena moninkertaisesta bilateralismin. Intian roolia

kansainvälisessä ilmastopolitiikassa on yleisesti tutkittu vähemmän kuin muita merkittäviä päästömaita, kuten Kiinaa ja Yhdysvaltoja. Intian ja EU:n suhteet ovat aiemmin tässä tutkimuksessa kuvattuna mukaisesti tiivistyneet ja kehittyneet sekä sisältävät edelleen potentiaalia vieläkin tiiviimpään keskinäiseen strategiseen kumppanuuteen. Molemmat toimijat hyötyvät perinteisestä multilateraalisesta järjestelmästä, eikä niille olisi edullista, jos siirtymä valtopolitiikkaan ja vahvoihin bilateraalsiin suhteisiin tapahtuisi täysin monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän kustannuksella ja sitä heikentämällä. Ulkoinen ”mahdollisuus” on auennut EU:lle Intian suhteen monessa eri mielessä: Intia on muuttanut kirjallisuuden mukaan omaa lähestymistapaansa kansainväliseen ilmastopolitiikkaan avoimemmaksi, myöntänyt aiempaa vahvemmin oman globaalin vastuunsa taakanjaossa päästöjen vähennyksissä, suhtautuu avoimen positiivisesti monenkeskiseen sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestelmään sekä demokratiaan sekä on osoittanut aiempaa yhteistyöhaluisempaa otetta suhteessa EU:hun. Samalla toisaalta USA:n ailahtelevaisuus ja hetkellinen eroaminen Pariisin ilmastopöytäkirjasta sekä Intian merkitys lenkinä kehittyviin maihin sekä Kiinaan nostaa maan merkitystä EU:n ilmastodiplomatian tärkeysjärjestyksessä.

Taulukossa 2 on koostetusti primääriaineiston muodostavat dokumentit niiden julkaisuvuoden ja otsikon mukaan.

Taulukko 2: Primääriaineisto

Vuosi	Dokumentin nimi
2016	Joint Statement 13th EU-India Summit
2016	Joint Declaration by the Republic of India and the European Union (EU) on an India-EU Water Partnership (IEWP)
2016	EU-India Agenda for Action 2020
2016	Joint Declaration Between the European Union and the Republic of India on a Clean Energy and Climate Partnership
2017	EU-India Joint Statement on Clean Energy and Climate Change
2017	Joint Declaration Between the European Union and the Republic of India on a Partnership for Smart & Sustainable Urbanisation
2017	Joint Statement 14th India-EU Summit
2017	Remarks by President Donald Tusk following the EU-India summit in New Delhi
2018	Joint Communication to the European Parliament and the Council – Elements for an EU Strategy on India
2020	Joint Statement - 15th EU-India Summit
2020	EU-India Strategic Partnership: A Roadmap to 2025
2020	EU-India Joint Declaration on Resource Efficiency and Circular Economy
2020	Joint Declaration Between the European Union and the Republic of India on a Clean Energy and Climate Partnership
2020	Remarks by President Charles Michel after the EU-India summit via video conference
2021	Joint Statement EU-India Leaders' Meeting
2021	EU-India Connectivity Partnership
2021	Remarks by President Charles Michel after the informal meeting of the members of the European Council and the EU-India Leaders' meeting in Porto

5. ANALYYSI

Jo pelkän dokumenttien määrän perusteella voidaan arvioida bilateraalisen suhteen Euroopan unionin ja Intian välillä tiivistyneen. Yhteisiä huippukokouksia on ollut ajanjaksolla tiiviisti ja niiden yhteydessä on myös solmittu useita eri kumppanuuksia ilmastotoimien eri sektoreilla, kuten vedenkäyttöön ja kestäväan urbaaniin kaupungistumiseen liittyen. Vertailuna esimerkiksi vuosien 2010–2015 ajanjaksona yhteisiä huippukokouksia oli vain kaksi, vuosina 2010 ja 2012. Tässä tutkimuksessa tarkasteltavalla ajanjaksolla taas huippukokouksia on ollut yhteensä neljä. Näin ollen Pariisin ilmastokokouksen voi nähdä toimivan jonkinlaisena rajapyykkinä, jonka myötä kumppanuuden voidaan arvioida tiivistyneen ja sekä Intian että EU:n nähneen strategisen kumppanuuden merkityksen osana laajempaa globaalia järjestelmää ja ilmastodiplomatian roolin osana tätä kumppanuutta. Myös tutkimuskirjallisuuden havainnot tukevat tätä päätelmää Pariisin kokouksen merkityksestä muutoksessa EU:n ilmastodiplomatiassa muiden toimijoiden ohella, ja myös nimenomaan tarkemmin bilateraalisisessa suhteessa Intian kanssa (Schunz 2021, 18–19).

Aineiston edetessä ilmastoasioiden määrä dokumenteissa kasvaa ja laajenee erilaisille sektoreille, kuten liikenteen, sosiaalipolitiikan, kaupunkikehityksen, innovaatiopolitiikan ja kiertotalouden alueille. Tämä osoittaa ilmastokysymysten merkityksen kasvua yhteisellä strategisen kumppanuuden agendalla ja painotusta yhteisen ilmastodiplomatian vahvistamiseen. Läikkyminen eri politiikkasektoreille puhtaista ilmastokysymyksistä ja erilaisten kumppanuuksien sekä yhteistyöprojektien lisääntyminen kertovat ilmastodiplomatian syventymisestä toimijoiden bilateraalisisessa suhteessa. Vuotta 2021 kohti ilmastoaiheet on nostettu myös dokumenteissa heti alkuun esimerkiksi ennen talouden ja kahdenvälisen kaupan kysymyksiä.

Yhteisten huippukokousten ja ilmastoprojektien ohella EU on myös aloittanut prosessin päivittääkseen omaa Intia-strategiaansa, jota aineistossa edustaa Euroopan komission tiekarttapaperi vuodelta 2018 (Euroopan komissio 2018). Oletettavasti tarve Intia-strategian kehittämiseksi kertoo sekä kumppanuuden merkityksen kasvusta sekä kiinnostuksesta panostaa sen kehittämiseen ja samalla Intian merkityksestä EU:n kumppanina kansainvälisessä ilmastopolitiikassa sekä osana sen laajempaa ulkoisen toiminnan strategiaa, joka pyrkii EU:n globaalin roolin kohentamiseen ja tehokkaampaan eri kumppanuuksien hyödyntämiseen räätälöidymmällä tavalla. Tämä tulee ilmi myös aineistosta ja yhteisistä lausunnoista: bilateraalista suhdetta pyritään vahvistamaan ja kumppanuutta syventämään määrätietoisesti molempien toimijoiden taholta. Aineistosta löytyy suuri määrä viittauksia paitsi vahvistuvaan bilateraaliseen suhteeseen myös sen merkitykseen globaaleilla monenkeskisillä alustoilla ja eri järjestöissä, erityisesti YK:n alla. Pyrkimys koordinointiin ja

mahdollisuuksiin yhteistyöalueiden löytämiseksi tulee esille useissa eri dokumenteissa. Bilateraalista suhdetta vahvistetaan usein siis juuri monenkeskisen, globaalien vaikuttamisen vahvistamiseksi toisen toimijan kanssa yhteisessä rintamassa yhteisiä arvoja vahvistaa sekä konsultaatiota ja koordinaatiota lisäten.

Aineiston analyysissä on hyvä ottaa myös huomioon tietty asymmetria toimijoiden välillä niiden valtasuhteissa: EU kehittyneenä valtiona edustaa hyvätuloista, vaurasta ja kehitykseltään pitkällä olevaa, ilmastojohtajan roolia itselleen jo pitkään tavoitellutta ja myös sen saavuttanutta toimijaa, kun taas Intia on vielä kehityksessään kesken maan kärsiessä edelleen esimerkiksi merkittävällä tavalla köyhyydestä ja korostaessa vaihtelevasti omissa ilmastotoimissaan sekä ulkoisen rahoituksen ja oman yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksensä turvaamisen merkitystä sekä toisaalta pyrkien aiempaa aktiivisempaan oman globaalien sekä alueelliseen geopoliittisen roolin vahvistamiseen ja vastuun tunnustamiseen. Näistä asetelmista siis lähdetään liikkeelle, kun toimijoiden välistä bilateraalista suhdetta lähdetään tutkimaan. Oletettavasti nämä asetelmat heijastuvat myös aineistosta ja vaikuttavat toimijoiden roolien rakentumiseen vuorovaikutuksessa toisiinsa. Tästä lähtökohdasta voidaan pyrkiä tarkastelemaan sitä, millaisia rooliodotuksia ja roolisuorituksia nämä asetelmat aiheuttavat toimijoiden välillä sekä mahdollisia rooliristiriitoja ja näiden kaikkien vaikutuksia kumppanuuteen ja toimijuuteen, aineiston fokus säilyen kuitenkin erityisesti EU:n tarkastelussa.

5.1. Strateginen EU-Intia kumppanuus ja ilmastodiplomatia

EU:n ja Intian ilmastodiplomatian kahdenvälinen suhde nojaa yhteisiin huippukokouksiin, solmittuihin kumppanuuksiin, konkreettisiin toimenpideohjelmiin ja strategioihin eri ilmastopolitiikan alueilla. Keskeisenä kehystenä toimijoiden ilmastopoliittista kumppanuutta ohjaavat kansainväliset sitoumukset, mutta myös yhteinen kahdenvälinen EU:n ja Intian Puhtaan energian ja ilmaston kumppanuus (Joint declaration between the European Union and the Republic of India on a clean energy and climate partnership, EU & Intia 2016d). Lisäksi yhteisistä tiekartoista sekä vuoteen 2020 (EU & Intia 2016) että viimeisimpänä vuoteen 2025 (EU & Intia 2020b) löytyy suuntaviivoja yhteisille ilmastotavoitteille ja niihin liittyviin rooleihin ja rooliodotuksiin molempien toimijoiden osalta. Aineistossa puhutaan paljon juuri ”strategisesta kumppanuudesta”, joka jo itsessään kertoo kahdenvälisyyteen liittyvistä tavoitteista, sen laajempaan kontekstiin sitomisesta ja pyrkimyksestä kumppanuuden hyödyntämiseen osana suurempaa kokonaisuutta.

Euroopan komissio esittelee Intia-strategiapaperissaan kontekstin, johon kumppanuus Intian kanssa asettuu: Intia on maailman neljänneksi suurin kasvihuonekaasujen aiheuttaja, jonka energiatarve tulee kaksinkertaistumaan tulevina 20 vuotena. Samalla Intia on erittäin haavoittuvainen

ilmastonmuutoksen aiheuttamille seurauksille, kuten äärimmäisille sääilmiöille, jotka vaikuttavat maan kehittymishaasteisiin ja erityisesti köyhiin ja haavoittuvaisiin ihmisryhmiin. Talouden ja väestönkasvun vaikutus ympäristöön on korkea ja erityisiä haasteita ovat resurssienpuute, erityisesti veden niukkuus, ilman ja veden saasteet sekä jätteiden käsittely. Samalla Intian alue on tärkeä geostrategisesta perspektiivistä tarkasteltuna sekä kauppareittiensä että naapureiden ja alueellisten valtojen läheisyyden myötä. Intian diplomaattisilla ja turvallisuuspoliittisilla asetelmilla tässä kontekstissa on merkittäviä vaikutuksia myös EU:lle, samoin kuin Intian perinteisillä suhteilla kehittyviin maihin. Intian sisäisillä politiikoilla ja prioriteeteilla on merkittävää vaikutusta sen kansainvälisiin ilmastotoimiin ja erilaisten kansainvälisten tavoitteiden saavuttamiseen esimerkiksi Pariisin sopimuksen osalta sekä toisaalta riskien välttämiseen esimerkiksi energiakysymyksissä. (Euroopan komissio 2018, 2.) Näihin lähtökohtiin EU heijastelee omia tavoitteitaan, intressejään ja roolejaan sekä asettaa oman strategisen toimintansa ilmastodiplomatiassaan suhteessa Intiaan strategisena kumppanina, jonka painoarvo on selvästi kasvusuunnassa sekä kansainvälisesti että EU:n prioriteettilistalla. Kyseinen konteksti esittelee jo merkittäviä eroja kumppanimaiden välillä sekä keskeisiä intressejä, joita EU näkee Intia-kumppanuudella mahdollisesti saavuttavansa. Toisaalta myös Intian sisäinen tarve että ulkoinen globaali merkitys ilmastotoimijana korostuu verrattuna vaikkapa EU:n omiin maltillisempiin ilmastopäätöihin. Näistä lähtökohdista nousevat myös EU:n Intialle asettamat rooli-dotukset ja toiveet kumppanuuden kehittämiseksi roolien vuorovaikutuksen kautta.

EU:n tavoitteita kumppanuudelle summaa hyvin Euroopan komission Intia-strategiapaperin tavoitteet seuraaville 10–15 vuodelle: kumppanuuden vahvistaminen, vahvemman kumppanuuden rakentaminen kestäväälle yhteiskunnan modernisaatiolle, voimien yhdistäminen monenkeskisyydelle perustuvan, YK keskiössään toimivan, sääntöpohjaisen globaalin järjestyksen turvaamiseksi, sekä kehittää jaettu lähtökohta monenkeskisellä tasolla globaaleihin haasteisiin vastaamiseksi (Euroopan komissio 2018, 1). Jo pitkä aikahaarukka kuvaa sitoutuneisuutta kumppanuuteen ja kykyä pitkäjänteiseen suunnitteluun ja strategiseen visiointiin. Samalla tavoitteet kietoutuvat vahvasti multilateraalisen tason toimiin ja globaalin järjestelmän säilyttämisen ylläpitämiseen, samoin kuin kestäväan kehitykseen ja globaaleihin haasteisiin, joihin hyvin vahvasti myös ilmastonmuutos kuuluu. Tavoitteet heijastelevat siis vahvasti ilmastodiplomatian monenkeskisen bilateralismin ajatuksia ja toimintamallia sekä tavoitteita yhteisen kumppanuuden avulla vahvistaa tavoitteita monenkeskisillä foorumeilla.

Kunnianhimoiset yhteiset tavoitteet tulevat esille aineistossa ja molemmat pyrkivät tällä esittelemään vahvan ilmastotoimijan ja jopa ilmastojohtajan roolia. Aineistossa toimijat yhdessä julistavat

ilmastotoimet ja siirtymän puhtaaseen energiaan välttämättömyytenä yhteiskuntien tulevalle kehitykselle (EU & Intia 2017b, 1). Kumppanuuden pyrkimyksenä on pitää säännöllisiä tapaamisia myös korkeimmalla ministerien tasolla sekä EU-Intia ilmastonmuutosdialogia yllä vahvistaakseen yhteistyötä kaikissa ilmastopolitiikoissa, mukaan lukien kansainvälisen tason koordinaatiossa (EU & Intia 2020b, 4). EU ja Intia korostavat myös yhteistyön ilmastonmuutoksen torjunnassa ja puhtaan energian yhteistyössä nousevan kesiseksi bilateraalisena kumppanuuden pilariksi, myös keskeiseksi osaksi maiden taloudellisia suhteita (EU & Intia 2017b, 3). Myös ilmastoturvallisuuden puoli on esillä tavoitteissa, ja viittauksia löytyy esimerkiksi kaupunkien ilmastoiresilienssin kasvattamiseen ja uusien infrastruktuuri-investointien ilmastokestäviksi rakentamisesta sekä yhteistyöstä Katastrofinkestävän infrastruktuurin koalitiossa (Coalition for Disaster Resilient Infrastructure, CDRI), joka on Intian aloitteesta luotu monenkeskinen yhteistyöalusta (EU & Intia 2020b, 4–5). Yhteistyö on myös monialaista ja kattavaa, kuten esimerkiksi yhteisestä kiertotalouskumppanuusdokumentista ilmenee: yhteistyötä ja dialogia on tarkoitus vahvistaa niin näkemysten, politiikkojen, sääntelyn, standardisoinnin, hallintajärjestelmien, politiikkatyökalujen, parhaiden toimintatapojen, yritysratkaisujen, markkinoillepääsyn kuin innovaatio- ja tutkimusmahdollisuuksien osalta (EU & Intia 2020c, 2).

Monet yhteiset politiikkatavoitteet pyritään sitomaan erityisesti laajempaan kansainväliseen ilmastoagendaan, myös esimerkiksi kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen tapauksessa, jossa kumppanit pyrkivät ”maksimoimaan yhteydet ilmastonmuutospolitiikkaan” (EU & Intia 2020b, 5). Globaaleista yhteisistä tavoitteista aineistossa esimerkkejä ovat kasvuhuonekaasupäästöjen globaali lasku, ilmastoiresilienssin kasvu ja kestävä kehityksen takaaminen. Molemmat toimijat korostavat myös tehokasta kansallisesti määritettyjen panoksien (NDCs) implementointia ja kaikkien Pariisin sopimuksen osapuolien kehottamista samaan. (EU & Intia 2017b, 1.) Yhteistyötä tehdään ”täyden UNFCCC:n implementoinnin ja samoin kuin sen oikeudellisten instrumenttien, myös Pariisin sopimuksen täydeksi toteuttamiseksi ja pyritään muodostamaan pitkän tähtäimen kasvuhuonepäästöjen madaltamisen kehitysstrategioita, kuitenkin yhteisten mutta eriytettyjen vastuiden (CBDR-RC:n) periaatteen mukaisten kansallisten erikoispiirteiden mukaisesti (EU & Intia 2020b, 3).

Myös yhteisiä bilateraalaisia kumppanuuksia on sidottu vahvasti monenkeskiseen kehykseen, kuten esimerkiksi päätöslauselma kumppanuudesta älykkään ja kestävä kaupunkikehityksen tapauksessa, jossa muistutetaan toimijoita Pariisin sopimuksen päästötavoitevelvoitteesta pitää globaali ilmaston lämpeneminen alle kahdessa asteessa ja pyrkiä 1,5 asteen tavoitteeseen, sekä tunnistaa urbaanin kaupunkikehityksen ”kriittinen rooli” näitten kansainvälisten tavoitteiden saavuttamisessa (EU &

Intia 2017c, 1). Kaikkia kestävän kumppanuuden toimia tavoitellaan johdonmukaisesti kansainvälisten sopimusten velvoitteiden ja vastuiden mukaisesti, joista nimetään YK:n Agenda2030, Addis Abeban toimintasuunnitelma, UNFCCC ja Pariisin sopimus sekä Biodiversiteettisopimus (EU & Intia 2020b, 3). Yhteistyössä kansainvälisissä instituutioissa EU ja Intia pyrkivät implementoimaan kestävän kehityksen tavoitteita sekä suojelemaan ilmastoa ja ympäristöä (EU & Intia 2020a): yhteistyö on sidottu vahvasti ilmastokysymyksiin ja molemmat esittävät niiden olevan merkittävässä osassa yhteistä kumppanuutta ja toimintaa kansainvälisessä ympäristössä.

Aineistossa korostuu tarve konkreettisiin toimiin, toive riittävästä ilmastorahoituksesta EU:lta Intialle sekä taloudellisista eduista yhteisten arvojen ohella kumppanuuden pohjavireenä. Ilmastonmuutoksen torjumiseen liittyvät prosessit kehystetään usein myös taloushyötyjensä kautta, joka kertoo kumppanuuden rakentuvan myös yhteiselle laajemmalle hyödyille ja läikkyä näin puhtaista ilmastotoimista myös keskinäisen kaupan ja talouskasvun vahvistamisen tavoitteluun. Hyötyjen näkökulma näkyy esimerkiksi tavassa kehystää ilmastotoimien edut yhteiskunnalle: talouksien modernisointi, kilpailukyvyn kasvu sekä sosioekonomiset hyödyt, joita muutos tuottaa (EU & Intia 2017b, 1). Painotus ja näkökulma on siis perinteisessä talouskasvun tuomassa hyvinvoinnissa. Aineistossa myös painotetaan strategisen kumppanuuden konkreettisia hyötyjä sekä Intian että EU:n kansalaisille ja yhteistyötä esimerkiksi kestävässä modernisoinnissa, kiertotaloudessa, resurssitehokkuudessa ja teknologialoikissa, samalla uusia yritysmahdollisuuksia avaten (EU & Intia 2020a). Puheet taloushyödyistä ja erilaisista mahdollisuuksista yrityksille kulkevat usein ilmastokumppanuuden rinnalla. Näin on huomattava, että yhteisten ilmastotoimien alle mahtuu kattava määrä eri osa-alueita ja kumppanuuksia, joka kuvaa kumppanuuden leveyttä ja moninaisia yhteisiä hyötyjä, joita eri politiikan sektoreilla voidaan saavuttaa. Esimerkiksi seuraava lainaus EU:n Intia-strategiasta kertoo jo pitkän tähtäimen suunnittelusta ja laaja-alaisuudesta, jolla ilmastokumppanuutta pohditaan eri näkökulmista:

”Yhteisen pitkän tähtäimen ilmastotoiminnan lähestymistavan tulisi liittää innovaatioiden tuki markkinakannustimiin ja muihin tukeviin toimenpiteisiin, identifioida ja kartoittaa synergioita ilmastotoiminnan ja siihen liittyvien asiakysymysten kuten ilmansaasteiden ja veden sekä energian välisen yhteyden välillä, ja tämän lisäksi pyrkiä integroimaan ilmastomuutokseen sopeutuminen

katastrofiriskien hallintaan ja kehityspolitiikan suunnitteluun.”¹ (Euroopan komissio 2018, 3).

Mukana sitaatissa on sekä talousnäkökulma ja sen tukema ilmastopolitiikka, että erilaiset kysymykset ilmastonmuutoksen torjunnan alla esimerkiksi saasteiden ja energian osalta, sekä toisaalta eri politiikka-alojen integroiminen ilmastonmuutostoiimiin ja näin sen yhdistäminen lopulta kaikilla mahdollisille eri politiikan osa-alueille. Ilmastonmuutos heijastuu näin lähes kaikkeen poliittisessa kumppanuudessa, ja sen voi havaita olevan mukana jonkinlaisessa roolissa lähes kaikessa kumppanuuden kehikseen osuvassa EU:n ja Intian välisessä toiminnassa. Kumppanuudessa ilmastonmuutoksen torjunta on siis laaja-alaista ja ylettyy eri politiikan ja yhteistyön sektoreille.

Myös tarkastelemalla aineistoa kronologisesti voidaan huomata, että erityisesti aineiston loppupuolen vuodet 2020 ja 2021 ovat edistäneet dokumenttien valossa erityisen vahvaa ja sitoutunutta EU:n ja Intian välistä kumppanuutta ja yhteisen kumppanuuden merkitys esittäytyy näinä vuosina voimakkaammassa merkityksessä kuin aiemmin. Esimerkiksi yhteisessä julkilausumassa vuonna 2021 todetaan tapaamisen heijastavan ”ratkaisevaa hetkeä sitten ensimmäisen Intia-EU huippukokouksen vuonna 2000” ja vahvistavan entisestään suhdetta ja kansalaisten parempaa tulevaisuutta (EU & Intia 2021a, 1). Esimerkiksi Intian merkittäviä vaikuttamisen paikkoja ovat paikka YK:n turvallisuusneuvostossa vuosille 2021–2022 ja edessä oleva G20-puheenjohtajuus vuodelle 2022: nämä paikat nähdään mahdollisuutena vahvistaa EU:n ja Intian yhteistyötä kansainvälisillä areenoilla ja puolustaa sekä yleisesti multilateraalista järjestystä että spesifimmin sekä Pariisin sopimuksen tavoitteita ja kestävän kehityksen tavoitteita. Myös yhteisymmärrys tavoitteista ja multipolaarisen maailman säilyttämisestä esitetään vahvana jaettuna päämääränä, samoin kuin vihreämmän, puhtaamman ja vakaamman maailman eteen työskentely. Ilmastoasiat on myös vuonna 2021 nostettu yhteisessä julkilausumassa heti ensimmäiseksi kohdaksi, ennen taloutta ja muita asioita.

Seuraavaksi analyysissä siirrytään itse roolien tutkimiseen käsitellen omissa luvuissaan sekä Euroopan unionin että Intian aineistossa esille tulevat roolit, rooli-dotukset ja niiden laajemmat vaikutukset.

¹ “A joint long-term approach to climate action should link innovation support with market-uptake incentives and other support measures, identify and exploit synergies between climate action and related issues such as air pollution and the water-energy nexus, and should seek to integrate adaptation to climate change into disaster risk management and development planning”. Käännös: Salovaara.

5.2. Euroopan unionin roolit aineistossa: ilmastojohtajan roolin eri puolet sekä toimijuus arvojen ja intressien välillä

Brethertonin ja Voglerin (2006, 56–57) esittämiin kolmeen erityisen tyypilliseen EU:n ulkoisen toimijuuden rooliin pohjaten ja aiemmin tässä tutkimuksessa oman arvioni mukaan muokaten esitän, että tässä aineistossa 1) esimerkin näyttäjä, 2) arvojensa edistäjä ja 3) autoritaarisen voimapolitiikan vastavoima toimivat rooliodotuksina, joita EU:hun kohdistuu sekä sisältä että ulkoa päin. Nämä arvot juontuvat vahvasti sekä EU:n perussopimuksista, sen itselleen määrittelemistä perusarvoista että niitten yhdistelmänä syntyneestä perinteisestä identiteetistä normatiivisena toimijana unionin ulkoisella ulottuvuudella. Näitten rooliodotuksien mukaisia roolisuorituksia EU pyrkii myös toteuttamaan ja heijastelemaan omassa ilmastodiplomatiassaan Intian kanssa.

Kansainvälisen ilmastojohtajan roolia tavoitellessaan EU:n toiminta saa sekä myönteisempiä että kielteisempiä ulottuvuuksia. Kielteisempää kuvaa antaa se, että EU:lla on aineiston perusteella edelleen jonkin verran vaikeuksia karistaa vahvasti kritisoitua rooliaan ylhäältä alaspäin-neuvovana, omaa malliaan muille voimakkaasti tarjoavana esimerkin näyttäjänä. Tämä rooli ja siihen liittyvät toimintatavat kuvaavat myös EU:n aiempaa ilmastodiplomatian strategiaa, joka jäi pikemminkin suunnitellun tasolle ja ei ottanut riittävästi laajempaa toimintaympäristöä ja eri kumppanuuksien sekä toimijoiden ominaispiirteitä huomioon. EU korostaa omaa kokemustaan ympäristöongelmien ratkaisussa ja käytössään olevaa huipputeknologiaa apuna kestävien ratkaisujen löytämisessä (Euroopan komissio 2018, 4). Yhteistyössä välittyä EU:n aiemmista kokemuksista ja ilmastoprojekteista oppiminen (EU & Intia 2016b, 1). EU kuvaa Intia-strategiassaan olevansa luonnollinen kumppani tukemaan Intian kestäväää kasvua (Euroopan komissio 2018, 3) ja esittää tavoitteeksi EU:n ja Intian politiikkojen ja ympäristölainsäädännön implementoinnin yhtenäistämisen erityisesti mahdollistaakseen EU:n alueen julkisille ja yksityisille toimijoille mahdollisuuksia talouskasvuun (mt., 4). EU pyrkii tukemaan Intian modernisaatiota kestäväällä tavalla myös oman ”teknisen asiantuntemuksen” ja EU-tason resurssien mobilisoimisen kautta eri rahoitusinstrumenttien avulla (Euroopan komissio 2018, 5) ja samoin käyttämään jäsenmaiden instituutioiden ja Euroopan investointipankin potentiaalia asiantuntemuksen ja rahoituksen tarjoamisessa sääntelyyn pohjautuvan yhteistyön täydentämiseksi ja erilaisten projektien tukemiseksi energiakysymyksissä (EU & Intia 2021b, 2).

Tässä EU:n suunnannäyttäjän roolin voi katsoa tavoittelevan Intian sosialisointia ja samastumista EU:n malleihin ja hyväksi katsomiin toimintatapoihin sekä lainsäädännössä että politiikassa, kuitenkin samalla EU:n omaa hyötyä tavoitellen. Toisaalta tuen tarve Intialle on myös toimijoiden yhdessä tiedostama ja alleviivaama, ja näin tuen tarjoamista ja osoittamista Intialle voidaan pitää

myös positiivisina asioina. EU:lla on ymmärrettävästi jo pitkän ilmastotoimien historiansa myötä paljon tarjottavaa myös kumppanuudessa ja mahdollisuus mobilisoida resursseja myös Intian kehityksen tukemiseen. Toisaalta Intian reaktiot esimerkiksi sääntelyn yhdistämiseen, politiikkatoimien harmonisoimiseen ja EU:n mallin noudattamiseen voivat olla vaihtelevia: Intia voi pitää tällaista ohjeistamista epätoivottavana ja kokea, että EU:lta puuttuu riittävä kontekstisidonnainen tietämys ja ymmärrys Intian tapauksessa, eikä kumppanuus vaikuta enää tasa-arvoiselta. Aiemmin tutkimuskirjallisuudessa tuli esille Intian negatiivinen suhtautuminen länsimaiseen neuvomiseen ja myös tarkemmin EU:n valistavaan toimintatapaan sekä toisaalta Intialle tärkeä sen kulttuurista sekä historiasta kumpuava oman luontosuhteen korostaminen. Rooli voi tarjota siis erilaisia lopputuloksia riippuen vastaanotosta, jonka se kumppanissa herättää.

Epäsuhtaisuutta toimijoitten valta-asetelmissa kuvaa myös erilaisten projektien ja rahoituksen keskittyminen juuri Intiaan. Esimerkiksi vuoden 2017 yhteisessä puhtaan energian ja ilmaston muutoksen julkilausumassa yhdeksi keskeiseksi bilateraaliseksi projektiksi nimetään yhteistyö kustannustehokkaan off-shore-tuulivoiman parissa Intiassa, jossa myös Euroopan investointipankki toimii rahoituksen mobilisoijana (EU & Intia 2017b, 3). Myös vedenkäytön kumppanuuden yhteydessä esitetään, miten erityisesti EU:n ”parhaiden käytäntöjen”, eli erilaisten eurooppalaisten toimintatapojen, innovaatioiden ja ratkaisujen kautta voidaan identifioida ja ratkaista ongelmakohtia Intian Ganga-jokea koskevassa projektissa (EU & Intia 2016b, 2). Aineistossa voidaan havaita jonkinlainen ristiriita tasa-arvoisiin kumppanuuden lähtökohtiin vetoavassa puheessa sekä yhteistyön luonteessa, jossa painottuu EU:n osaaminen, asiantuntijuus, apu ja rahoitus Intian erilaisiin vihreisiin ilmastoprojekteihin. Rahoituksen puolesta Euroopan investointipankki (EIB) on olennaisessa osassa yhteisissä ilmastoprojekteissa, ja se saakin mainintoja aineistossa yhteensä 19 kappaletta. Ilmastorahoituksen merkitys kehittyvälle Intialle korostuu tässä yhteydessä, ja korostaa osaltaan kehittyvän Intian roolia ja sen aiempia kansainvälisiä puheenvuoroja riittävän ilmastorahoituksen takaamisesta edelleen kehittyville valtioille kehittyneiden maiden taholta. EU korostaa myös omaa globaalia vastuutaan esimerkiksi tuomalla esiin monenkeskisen kehittyneiden maiden yhteisen sitoumuksen mobilisoida 100 miljardia dollaria ilmastorahoitusta vuoteen 2020 mennessä ja kehottamalla myös muita ryhmään kuuluvia tuomaan kontribuutionsa tähän tavoitteeseen (EU & Intia 2017b, 2).

Kolmas esimerkki vastaavista EU-vetoisista projekteista löytyy vuoden 2017 EU-Intia päätöslauselmasta älykkään ja kestäväan kaupunkikehityksen kumppanuudesta. Huomionarvoista on, että tässäkin tapauksessa toimet vaikuttavat koskevan erityisesti Intiaa, jonka tulevaisuuden väkiluvun voimakkaasta kasvusta ja kaupungistumisesta dokumentissa puhutaan. (EU & Intia 2017c,

1.) Dokumentissa EU:n rooli johtajana ja suunnannäyttäjänä heijastuu vahvasti: puhutaan EU:n urbaanin agendan implementoinnista ja saavutuksista eurooppalaisissa kaupungeissa, EU:n World Cities-ohjelmasta, jonka kautta intialaiset ja eurooppalaiset toimijat voivat kohdata ja kehittää yhteistyötä, EU:n tuesta paikallisille viranomaisille Intian kaupungeissa sekä ”voimaannuttamisesta”, sekä vielä EU:n jäsenmaiden sitoutumisesta Intian urbaaniin agendaan (mt., 2). Samalla EU lupaa eri projekteille sekä teknistä tukea että rahoitusta (mt., 4). Samoin vuonna 2020 yhteisessä kumppanuuden tulevaisuuden tiekartassa puhutaan kaupunkikehityksen yhteydessä yksiselitteisesti tavoitteesta ”osallistua Intian ilmastotoimien sitoumusten saavuttamiseen” ilman vastaavaa mainintaa EU:n omista ilmastotoimista (EU & Intia 2020b, 6). Valta-asetelma ja toimijoiden välinen dynamiikka näyttäytyy aineiston perusteella selkeältä EU:n esiintyessä tuen antajana ja Intian ollessa tuen vastaanottaja. EU:n tarjoama tuki on kuitenkin myös monella tavalla Intiassa toivottua ja toteuttaa kehittyvien maiden peräänkuuluttamaa globaalia vastuuta riittävän tuen tarjoamisesta sekä ilmatorahoituksen että erilaisten teknologioiden tarjoamisen kautta.

Kuitenkaan kuva kumppanuudesta ei ole näin mustavalkoinen tai epäsuhtainen, sillä toisaalla tarkasteltuna bilateraalin suhde näyttäytyy aineiston valossa myös tasapuolisena kumppanuutena, jossa molemmat etsivät hyötyjä sekä itselleen kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Esimerkiksi yhteistyön pohjaksi esitetään ”tasa-arvoisuutta, vastavuoroisuutta ja molemminpuolista hyötyä” (EU & Intia 2016b, 1) sekä sitä pyritään ohjaamaan ”kohti vahvempaa, tulorientoitunutta ja molemmin puolin hyödyttävää kumppanuutta” (EU & Intia 2016a, 1). Vuoden 2020 EU:n ja Intian yhteisessä kumppanuuden tiekartassa vuoteen 2025 saakka taas toimijat linjaavat, että ovat ”yhtäläisen vakuuttuneita tarpeesta suojella sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä ja tehokasta multilateralismia” ja että EU:lla ja Intialla on yhteinen intressi toistensa turvallisuuteen, vaurauteen ja kestävään kehitykseen ja voivat yhdessä toimia turvallisemman, puhtaamman ja vakaamman maailman puolesta (EU & Intia 2020b, 1). Samoin aineistossa määritellään toimijoiden kohtaavan yhteisiä ympäristöhaasteita ja yhteistyö on heidän näkemyksensä mukaan tärkeää näiden haasteiden ratkaisemiseksi. Myös molemminpuolista vahvaa toimintaa odotetaan molemmilta toimijoilta, ja ilman tätä merkittävien ilmastotavoitteiden, kuten talouskasvun ja ympäristötuhon välisen yhteyden irrottamisen, saavuttaminen ei ole mahdollista, kuten EU ja Intia yhdessä muotoilevat. (EU & Intia 2020c, 1.) Euroopan komission Intia-strategiapaperissa korostetaan myös, että molemmat EU sekä Intia edustavat samantyyppisiä moninaisia toimijoita (unions of diversity) ja että molemmilla on suuret panokset toistensa hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistämiseksi (Euroopan komissio 2018, 1). EU osoittaa myös kykyä realistiseen reflektioon kumppanuudesta omassa Intia-strategiassaan todetessaan, että:

*”Paremmän ymmärryksen saavuttaminen toistensa asemoitumisesta on olennaista tunnistettaessa merkittäviä yhteisiä intressejä, joiden edistäminen hyötyisi yhteisestä lähestymistavasta. EU:n tulisi pyrkiä jatkamaan Intian sitouttamista tiettyihin asiakysymyksiin ratkaisukeskeisestä perspektiivistä käsin toimien”.*² (Euroopan komissio 2018, 9).

Intia-strategiapaperissaan EU tunnistaa selkeästi Intian merkityksen kansainvälisen ilmastopoliitiikan tavoitteiden saavuttamisessa ja Intian sisäpolitiikan ja omien ilmastotavoitteiden merkityksen tässä kehityksessä: näin ollen Euroopan komissio myös toteaa, että EU:n tulee heijastaa dynaamista bilateraalista EU-Intia kumppanuutta myös globaalille areenalle ja näin sitoutua vielä aktiivisemmin Intian kanssa ilmastokysymyksiin turvatakseen toimivan globaalien toimintavan ilmastomuutoksen vastaisessa toiminnassa (mt., 2). Samassa yhteydessä todetaan EU:n olevan ”luonnollinen kumppani” tukemaan Intiaa tämän kestävä kasvun tiellä EU:n kyetessä tarjoamaan Intialle monenlaista tukea erilaisten tavoitteiden saavuttamiseksi sekä toisaalta yhteisten standardien harmonisoimiseksi EU:n ja Intian välillä (mt., 3).

EU:n omakuvasta sekä kumppanuuden rooleista kertovat Intian kanssa laadittujen yhteisten päätöslauselmien lisäksi myös eri vuosien huippukokouksien yhteydessä kulloisenkin Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan jättämät kommentit ja huomiot tapaamisesta. Vuoden 2017 huippukokouksen yhteydessä puheenjohtaja Donald Tusk nosti vahvasti esiin jaetut arvot ja erityisesti suuren vastuun, joka näiden arvojen edistämiseen globaalisti liittyy: yhteistyön kautta tätä vastuuta ja globaaleja standardeja voidaan edistää, ja tämä edellyttää EU:n ja Intian kumppanuuden vahvistamista (Eurooppa-neuvosto 2017). Samassa yhteydessä Tusk esitti myös arvojen korostamisen olevan erityisen tärkeää epävarmuuden ja muutoksen aikoina, jonka voi nähdä suoraan viittaavan EU:lle ongelmallisiin muutoksiin maailmanpoliittisessa tilanteessa, johon viitattiin myös Klosen analyysimallin yhteydessä. EU on koettelevan tilanteen edessä, jossa sen tulisi pitää kiinni arvoistaan ja pyrkiä heijastamaan niitä myös kumppanuuksiinsa ja multilateraaliseen yhteistyöhön sinnikkäästi erilaisista painostuksista huolimatta. Yhteisen vastuun kuvaaminen sitoo toimijoita yhteiseen rintamaan ja näiden arvojen taakse.

² “A better understanding of each other’s positions is essential to identify meaningful shared interests that would benefit a common approach. The EU should seek to continue to engage India on specific issues, from a result oriented perspective.” Käännös: Salovaara.

Samaisen tematiikan parissa kulkevat myös Charles Michelin kommentit vuoden 2020 huippukokouksen jälkeen, jossa Michel suoraan viittaa valtdynamiikan muutoksiin maailmassa ja EU:n haluun säilyttää merkityksensä ja vahva roolinsa myös tässä tilanteessa globaalina toimijana. Samalla Michel viittaa useisiin multilateraalsiin instituutioihin, joilla yhteistyötä Intian kanssa odotetaan, erityisesti Intian saadessa merkittäviä rooleja näillä alustoilla kuten G20-puheenjohtajuus vuodelle 2022. Intiaa kuvaillaan myös korvaamattomaksi kumppaniksi EU:lle. (Eurooppa-neuvosto 2020.) Michel jatkaa vuonna 2021 samansuuntaisilla kommentteilla, korostaen vielä entisestään kumppanuuden syventymistä ja ”uuden kappaleen alkamista”: yhteisten arvojen ja intressien tahdittama kumppanuus tulee Michelin mukaan hyödyttämään sekä molempien alueiden kansalaisia, Aasian ja Tyynenmeren alueita sekä koko maailmaa (Eurooppa-neuvosto 2021). Jopa mahtipontisiksi ylettävät kuvaukset kumppanuudesta osoittavat Intian kasvavan merkityksen juuri globaalina kumppanina ja tukijana multilateraalisilla alustoilla: pyrkimys on selvästi kahdenvälisen kumppanuuden avulla ajaa EU:n agendaa ja arvoja myös monenkeskisillä alustoilla. Kumppanuus sitoutuu myös pyrkimykseen kohentaa omaa globaalia rooliaan ilmastopolitiikan ja sen alaisen ilmastodiplomatian ollessa yksi EU:n ulkoisen toiminnan keskeisiä osa-alueita.

Jaettuihin arvoihin viitataan käytännössä kaikissa aineiston dokumenteissa, joka vankentaa jaetun arvopohjan merkitystä kumppanuuden edistämiseksi. Yhteisiksi arvoiksi mainitaan esimerkiksi demokratia, vapaus, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet sekä valtioiden alueellinen koskemattomuus (EU & Intia 2017a, 1; EU & Intia 2020a; EU & Intia 2020b, 1; EU & Intia 2021a, 1) sekä tuki multilateraalisen yhteistyön perusteella toimivalle sääntöpohjaiselle globaalille järjestelmälle (Euroopan komissio 2018, 1). EU ja Intia ilmaisevat yhdessä jakavansa halun työskennellä yhdessä sekä muiden relevanttien toimijoiden kanssa tukeakseen sääntöpohjaista kansainvälistä järjestystä, jonka pohjana toimivan kansainväliset normit, globaali rauha ja kestävä kehitys kaikkialla yhteen liittyneessä ja multipolaarisessa maailmassa (EU & Intia 2017a, 1). Arvot ovat monilta osin EU:n omien perusarvojen kanssa linjassa ja asettavat vahvan sitoumuksen kumppanuuden normatiiviseksi pohjaksi.

Yhteiset arvot tulevat esille myös sekä Charles Michelin kommentteissa vuosien 2020 ja 2021 huippukokousten jälkeen, joka vahvistaa erityisesti EU:n roolia ja toivetta näiden arvojen jakamiseen sekä edistämiseen strategisen kumppanuuden viitekehyksessä. Arvojen vahva kiinnittäminen yhteistyöhön on odotettavaa ja edustaa sitä kuvaa ja roolia, jota EU:lta on totuttu näkemään sen ulkoisessa toiminnassa ja ilmastopolitiikan kehyksessä. Kehitys ei voi EU:n näkökulmasta tapahtua arvojen kustannuksella, vaan ne ovat olennainen osa EU:n normatiivista identiteettiä ja sen toteuttamista unionin kansainvälisissä suhteissa ja bilateraalisisissa kumppanuuksissa. EU esittää

itsensä maailman kehittyneimmäksi alueellisen integraation projektiksi ja tasapainottavaksi normatiiviseksi vallaksi (Euroopan komissio 2018, 1). Tämä kommentti vahvistaa sitä kirjallisuudesta noussutta havaintoa, kuinka EU näkee roolinsa siis kansainvälisellä kentällä juuri autoritääristen voimien vastavoimana ja myös rakentaa kansainvälistä rooliaan tästä näkökulmasta. EU kokee itsensä merkittäväksi kansainväliseksi toimijaksi, joka vahvistaa myös sen yhteistä identiteettiä ulkoisessa toiminnassa. Tämä viittaa vahvasti myös EU:n perussopimuksien sille asettamiin tehtäviin ja EU:n perusarvoihin osana sen keskeisintä identiteettiä normatiivisena toimijana.

Yhteisellä, vahvalla arvopohjalla perusteltu kumppanuus saa aineiston valossa kuitenkin myös toisenlaisia perusteluita ja paljolti sekä EU että Intia viittaavat myös saavutettaviin hyötyihin myös esimerkiksi talousnäkökulmasta. Esimerkiksi yhteisessä tiekartassa vuoteen 2025 resurssitehokkuuden ja kiertotalouden dialogi EU:n ja Intian välillä yhdistetään vahvasti ”vihreiden yritysten” kumppanuuksiin ja sitouttamiseen, erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osalta (EU & Intia 2020b, 5). Aineistossa puhutaan myös yritysten tukemisesta ja avusta kestävyysteemojen ympärillä tunnistaa kumppaneita, pääsyä rahoitukseen sekä adaptoimaan teknologioita ja yritysmalleja Intian kontekstissa toimimiseen (EU & Intia 2020b, 6). Näin ollen aineistossa viittaus on nimenomaan EU:n ja EU:n yritysten adaptoitumiseen Intiaan ja näin myös viittaa juuri EU:n hyötyihin ja kasvumahdollisuuksiin uudella alueella. Vaihtelevasti kyse on sekä yhteisestä edusta, että erityisesti EU:n ja EU:n yritysten taloushyödyistä ja näkökulmista juuri Intiassa eri projektien parissa. Normatiivisen, vahvan arvopohjan mukaisesti toimivan kansainvälisen roolin lisäksi EU siis esiintyy aineistossa myös taloudellisia hyötyjä tavoittelevana ja erilaisia hyötyjä omalle kasvulleen esiintyvänä toimijana, jonka diskurssissa ja retoriikassa ”vihreä talouskasvu” vaikuttaa olevan kantava teema ilmastotoimien liittyessä vahvasti myös yritysten kasvumahdollisuuksiin ja erilaisiin investointeihin.

Kumppanuus on sidottu myös vahvasti erilaisiin kansainvälisiin sopimuksiin ja näin osaksi monenkeskistä yhteistyötä ilmastopolitiikassa. Viittauksia löytyy erityisesti Pariisin sopimukseen ja YK:n Agenda2030-tavoitteiden noudattamiseen yhteisessä bilateraaliosuudessa. Näiden lisäksi mainitaan erilaisia muita foorumeja ja instituutiota, kuten useasti aineistossa esille tuleva G20 (EU & Intia 2016c, 5; EU & Intia 2017a, 8; Euroopan komissio 2018, 10; EU & Intia 2020a), YK (EU & Intia 2020a; EU & Intia 2020b, 9; EU & Intia 2021a, 1; EU & Intia 2021b, 1), Kansainvälinen uusiutuvan energian järjestö (IRENA) sekä Kansainvälinen energiajärjestö (IEA) (EU & Intia 2020b, 4). Yleisesti EU ja Intia esittävät päättäväisesti edistävänsä tehokasta multilateralismia ja sääntöpohjaista monenkeskistä järjestystä YK keskiössään (EU & Intia 2020a). Multilateraalisen

yhteistyön vahvistamista heijastellaan myös bilateraalisen kumppanuuden kautta, esimerkiksi lisäämällä konsultaatioita ja yhteistyötä monenkeskisillä foorumeilla (EU & Intia 2016a, 1), laajentamalla yhteistä dialogia ja sitoutumista globaaleissa ja alueellisissa kysymyksissä, myös ilmastonmuutokseen liittyen, ja vahvistamalla samanaikaisesti bilateraalista että monenkeskistä yhteistyötä tällä alueella (EU & Intia 2017a, 1). Toimijat myös alleviivaavat monenkeskisen yhteistyön hyötyjä esimerkiksi puhtaan energian ratkaisuisissa (EU & Intia 2017b, 2).

EU määrittelee myös Intia-strategiapaperissaan omaksi tavoitteekseen luoda toimijoiden välille yhteinen lähestymistapa multilateraalaisella tasolla globaaleihin haasteisiin vastaamiseen, joihin myös ilmastonmuutos kuuluu (Euroopan komissio 2018, 1) ja samoin hyödyntää solmittua EU-Intia puhtaan energian ja ilmastonmuutoksen kumppanuusallustaa multilateraalisten ja bilateraalisten yhteisten lähestymistapojen koordinointiin sekä ilmastonmuutosta että energiaturvallisuutta koskien (mt., 5). Strategiapaperissa viitataan myös geopoliittisiin haasteisiin käynnissä olevan puhtaan energiasiirtymän myötä ja tarpeeseen niihin vastaamisesta yhdessä Intian kanssa monenkeskisen tason yhteistyön kautta, joka sitoo osaltaan kumppanuutta asetelmaan, jossa EU ja Intia asettuvat, ainakin EU:n strategisesta ulkoisen toiminnan näkökulmasta, joitakin muita toimijoita vastaan ja pyrkivät edistämään toivomansa kaltaista kestäväää, luotettavaa ja saavutettavaa modernia energiaverkostoa. Samalla tiedostetaan Intian energiatarpeen kasvusta seuraava Intian välien tiivistyminen kansainvälisen energijärjestelmän kanssa, joka myös Euroopan komission mukaan kasvattaa Intian merkitystä globaalien energiaturvallisuuden parissa. (mt., 6.) Strategiapaperin mukaan EU:n tulisi myös kehittää dialogia Intian kanssa ja erilaisia konsultaatioita ennen tärkeitä kansainvälisiä tapaamisia ja etsiä yhteisiä asemia Intian kanssa (mt., 9). Nämä nostot ja huomiot aineistosta osoittavat EU:n strategista ajattelua ja ilmastodiplomatian alle kuuluvien kysymysten tiivistä liittymistä laajemmin geopolitiikkaan ja EU:n laajempaan globaalistrategiaan ja kansainväliseen rooliin, jonka unioni toivoo pystyvänsä kumppanimaidensa tuella moninkertaisen bilateralismin kautta toimien säilyttämään. Samalla Intiaa kohdistuu kasvavia rooliodotuksia ja toivetta vastuunkannosta sekä yhteistyöstä globaaleissa ilmastokysymyksissä yhä laajemmassa katsannossa ja myös geopoliittisesti merkittävänä kumppanina.

EU pyrkii myös selvästi sisäisten riviensä ja jäsenvaltioiden yhdistämiseen entistä vahvemmin yhteisen EU-ilmastodiplomatian taakse myös oletettavasti vahvistaakseen omaa ulkoisen toiminnan strategiaansa ja yhteistä koko EU:n jakamaa identiteettiä sen globaalista roolista. Intia-strategiassa peräänkuulutetaan ”yhtenäisempää ja eheärakenteisempaa lähestymistapaa Intiaa kohtaan” ja viittaa eri jäsenmaiden vahvoihin bilateraalisiin suhteisiin Intian kanssa, joiden tulisi kuitenkin olla myös linjassa laajempien EU:n yhteisten tavoitteiden kanssa (Euroopan komissio 2018, 13).

Jäsenvaltioiden tulisi yhdessä yhteisessä EU-kehyksessä määritellä yhteisiä viestejä, viestintämahdollisuuksia ja näin yhtenäisesti tuoda näitä asioita omissa dialogeissaan Intian kanssa esille (mt., 14). Tätä pyrkimystä voi tulkita EU:n yhteisen sanoman ja ulkoisen toimijan roolin vahvistamisena sekä toiveena siitä, että eri jäsenmaiden bilateraaliset suhteet voivat osaltaan tuoda koko unionin sanomaa Intialle ja vahvistaa näin sen tasoista kumppanuutta. Tästä voidaan tulkita myös pyrkimys EU:n yhteisen ulkoisen toimijan identiteetin vahvistamiseen ja kaikkien jäsenmaitten sitouttamiseen yhteiseen julkisen diplomatian linjaan.

Nämä EU:n Intia-strategian elementit kuvaavat myös EU:n laajemman toimintaympäristön strategista tarkastelua ulkoisessa toiminnassaan ja kykyä kumppanuuksien laaja-alaisempaan tarkasteluun maailmanpoliittisen kontekstin kautta. Ilmastonmuutoksen merkitys osana kumppanuutta ja sen globaaleja ulottuvuuksia on kiistaton. Yhteisen dialogin vahvistaminen ja yhteisten politiikkalinjojen etsiminen kansainvälisellä tasolla myös tarjoaa kuvaa tasa-arvoisesta kumppanuudesta, jossa yhdessä pyrkimyksenä on etsiä sopivia lähestymistapoja yhteisistä lähtökohdista: tämä kuvaa EU:n roolia realistisempaa ulkopoliittisena toimijana ja toisaalta strategisempaa sellaisena, samalla kun Intiaa kohtaan asetetaan odotuksia vahvistuvasta kumppanuudesta ja yhdessä työskentelystä aiempaa tiiviimmin ja koordinoitummin. EU pyrkii edelleen etsimään itselleen vahvaa jalansijaa kansainvälisenä ilmastotoimijana, myös ilmastojohtajana, joka heijastuu myös sen kokemuksessa ja avun tarjoamisessa Intian erilaisten ilmastoprojektien suuntaan. Aineistossa EU toteuttaa rooliodotuksiaan ja pyrkii samalla myös aiempaa vahvemmin strategiseen, laajemman toimintaympäristön hahmottamiseen ja bilateraalisen kumppanuutensa Intian kanssa sijoittamiseen tähän kehikkoon sekä sen toteuttamiseen paremmin Intian toivomalla tavalla ja sen erityispiirteet huomioiden.

5.3. Intian roolit aineistossa: kehittyvän maan ja nousevan vallan roolien ristiriita

Intialla on ollut useita rooleja globaalissa geopoliittisessa järjestyksessä, erityisesti se on pyrkinyt esiintymään strategisen autonomian valtiona. Samaan aikaan se on jatkuvasti käyttänyt ympäristökysymyksissä kulttuurillista ja historiallista narratiiviaan sekä ideologiaansa puskeakseen ilmastodiplomatiassaan agendaansa kansainväliselle tasolle. Tähän liittyy yhteys luontoon ja luonnon kunnioittaminen osana perinteitä ja kulttuuria. Intia on myös tätä taustaa vasten kokenut kehittyneiden valtioiden ilmastovaatimuksen ja oman mallinsa tarjoamista loukkaavana neuvomisena. (Jayaram 2021, 208.) Intian muita rooliodotuksia ovat EU:n taholta erityisesti nousevan vallan rooli, johon liittyy myös kasvavissa määrin globaali vastuunkanto ilmastokysymyksissä, geopoliittisena linkkinä ja kolmikantaisen kumppanuuden mahdollistajana toimiminen kolmansiin valtioihin sekä muihin

toimijoihin, sekä demokratian ja monenkeskisen yhteistyön puolustajan rooli, jonka myötä kumppanuus nähdäänkin erityisen tärkeänä yhteisten jaettujen arvojen edistämiseksi globaalilla tasolla. Näihin odotuksiin ja erityisesti niistä jälkimmäiseen liittyy vahvasti narratiivi Intiasta ja EU:sta ”luonnollisina kumppaneina” ja kahtena maailman suurimpana demokratiana, joka toistuu aineistossa (EU & Intia 2016a, 1; EU & Intia 2020a, 1; EU & Intia 2021a, 1; Eurooppa-neuvosto 2017; Eurooppa-neuvosto 2020; Eurooppa-neuvosto 2021).

Fraasin toistuminen erityisesti Eurooppa-neuvoston puheenjohtajien kommentoissa huippukokouksien yhteydessä kertoo EU:n näkemyksestä kumppanuudesta ja rooliodotuksista Intiaa kohtaan samat arvot jakavana. Näin EU myös pyrkii sitouttamaan Intiaa omaan agendaansa samastumisen kautta: demokratioina ja yhteiset arvot jakavina toimijoina on yhteistyön tekeminen tavoitteiden eteen kansainvälisellä tasolla myös luontevaa ja odotettavaa. Samoin EU toisaalta odottaa Intian toimivan geopoliittisena linkkinä ja kolmikantaisen yhteistyön vahvistajana kolmansiin toimijoihin, erityisesti Aasian ja Afrikan maanosien suuntiin, ja edistävän näin EU:n agenda. Charles Michelin puheessa suhdetta Intiaan kuvaillaan seuraavasti:

*”Tapaamisemme osoittaa selkeästi että EU sekä Intia haluavat strategisen kumppanuutensa olevan vahvempi tulevaisuudessa. Tänään solmitut konkreettiset sitoumukset heijastavat tätä vahvaa ja selkeää päämäärää. Intia voi luottaa Euroopan unioniin. Ja me luotamme Intian toimivan merkittävänä kumppaninamme”.*³
(Eurooppa-neuvosto 2020)

Sitaatti osoittaa, että kumppanuus on vastavuoroista, ja molemmilla on odotuksia sekä toiveita toiselta, joihin vastaamiseksi on myös annettava jotain vastavuoroisesti takaisin. Myös konkreettisiin sitoumuksiin vetoaminen on EU:lta pyrkimys institutionalisoida sekä sitoa kumppanuutta toimintaan ja tehtyihin kahdenvälisiin lupauksiin yhteistyöstä. EU osoittaa tässä yhteistyöhalukkaan ja luotettavan kumppanin rooliominaisuuksia, ja osoittaa Intialle rooliodotuksia vastavuoroisesti omalta osaltaan kumppanuuden täyttämiseksi ja päämäärien tavoittelemiseksi yhtenäisessä rintamassa aiempaa vahvemmin yhteiseen agendaan sitoutuneena. Luottamus esitetään vastavuoroisena, mutta kuitenkin sävy vaikuttaa odottavan tiettyjen ehtojen toteutumista, jotta luottamus voidaan saavuttaa. Odotukset Intiaa kohtaan tulevat esille ja yhteisen agendan kautta Intiaa voidaan tulkita sidottavan vahvan ja tasavertaisen kumppanin rooliin tämän puheenvuoron avulla.

³ “Today's meeting clearly showed that both the EU and India want a stronger strategic relationship for the future. The concrete commitments we made today reflect this strong and clear ambition. India can count on the European Union. And we count on India to be a key partner.” Käännös: Salovaara.

Intian sisäisissä odotuksissa heijastuu osittain kasvava rooli globaalissa järjestyksessä ja osana kansainvälistä ilmastopolitiikan ratkaisua vahvemman vastuun kantajana, mutta toisaalta sillä on edelleen myös vahva tarve suojata omia kansallisia etuja ja kehitystä sekä varmistaa ilmastotoimien hyödyllisyys Intian näkökulmasta sille keskeisten painotusten ja projektien kautta. Tasapainottelu näitten roolien välillä voi laukaista myös rooliristiriidan, kun ulkoiset vaatimukset eivät täysin kohtaa sisäisten odotusten kanssa. Intialle keskeiseksi nousee siis näiden paineiden yhteensovittaminen samalla, kun EU:n voidaan odottaa yrittävän alter-castingin kautta liikuttaa Intiaa toivomaansa suuntaan kumppanina monenkeskisen yhteistyön ja ilmastotoimien edistäjänä näillä areenoilla ja jopa kolmansia toimijoita mukanaan vahvistaen samankaltaiseen yhteistyöhön. EU:n Intia-strategiassa todetaankin, että:

”Sekä EU että Intia ponnistelevat inklusiivisen, tehokkaan ja sääntöpohjaisen globaalin hallinnan puolesta, keskittyen multilateralismiin erityisesti YK keskiössään. EU tukee Intian laajempaa osallistumista globaaliin hallintaan ja sillä on vahva intressi rakentaa vakaata kumppanuutta globaalin vakauden ja vaurauden tavoitteiden eteen. EU:lla on edelleen merkittävästi tilaa kehittää koordinaatiota Intian kanssa sekä multilateraalilla että alueiden välisellä tasolla.”⁴ (Euroopan komissio 2018, 9)

Aineistossa nousevat muutamit Intialle erityisen olennaiset kysymykset, kuten energiasektorin yhteistyö, sekä toisaalta kansainväliseen aurinkovoimaan liittyvä International Solar Alliance (ISA), jota Intia on ollut vahvasti ajamassa ja edistämässä Pariisin ilmastokokouksen yhteydessä sille tärkeänä kehyksenä sekä yhteistyöalustana (Belis et al. 2018, 91; Schunz 2021, 18). ISA on mainittu rajatussa aineistossa yhteensä 20 kertaa. Tämä on ollut yksi Intialle keskeisiä ilmastodiplomatian aloitteita, ja aineistossa välittyy pyrkimys yhteistyöhön tässä kehyksessä EU:n kanssa ja EU:n tarjoama tuki aloitteelle. Aineistossa Intian nousevan vallan roolin mukainen johtajuuspyrkimys tulee esille puhuttaessa Intian johtajuudesta ISA:n kehyksessä aurinkovoiman edistäjänä (EU & Intia 2021a, 2). Tämä korostaa Intian nousevan vallan roolia ja pyrkimystä aiempaa vaikuttavampaan kansainvälisen politiikan toimijuuteen. Intia odottaa myös tässä vuorostaan EU:sta itselleen luotettavaa kumppania ja tukijaa sille tärkeille aloitteille ja projekteille, joka kuvaa myös EU:ta kohtaan asetettuja odotuksia ja toiveita, joita sen odotetaan kumppanuuden parissa täyttävän.

⁴ “Both the EU and India strive for inclusive, effective and rules-based global governance, centred on multilateralism, with the UN at its core. The EU supports India’s greater participation in global governance and has a strong interest in building a solid partnership for global stability and prosperity. There is still significant room to improve coordination with India in the multilateral and regional fora.” Käännös: Salovaara.

Toisaalta EU tulee esille myös ISA:n yhteydessä monesti esille rahoittajana ja tahona, jonka tukea projektille toivotaan (esim. EU & Intia 2016a, 6; EU & Intia 2017a, 7): tämä korostaa osaltaan EU:n ja Intian välisten roolien epäsuhtaisuutta valta-asetelman osalta. Myös EU tunnistaa omassa Intia-strategiassaan ISA:n merkityksen ja EU:n aktiivisen tuen ja yhteistyön tarpeen tässä kehyksessä, myös EU:n investointipankin toiminnan kautta (Euroopan komissio 2018, 3 & 6). Roolien puolesta projekti on vahvasti Intian vetämä, alusta, jolla se pyrkii tavoittelemaan näkyvyyttä kansainvälisessä ilmastodiplomatiassaan ja osoittamaan samalla nousevan vallan globaalia vastuunkantoa ilmastotoimissa, kuitenkin toimien Intian toivoman yhteishyötyjen (co-benefits) periaatteen mukaan tuoden projektilla Intian aurinkovoimateollisuudelle näkyvyyttä ja tukijoita sekä näin ollen taloudellisia hyötyjä Intialle ilmastohyötyjen ohella. EU osoittaa aineistossa aktiivisen tuen projektille ja lupauksen etsiä aktiivisesti uusia yhteistyönkeinoja, sekä tunnistaa myös omassa strategiassaan ISA:n merkityksen Intialle ja sen tukemisen tärkeyden osana bilateraalisen suhteen vahvistamista. Näin EU osaltaan pyrkii vastaamaan Intian sille asettamiin rooliodotuksiin ja toteuttamaan omaa puoltaan kumppanuudestaan Intian tukijana, joka voidaan jälleen tulkita kuitenkin toivotuksi ja positiiviseksi. Kuitenkin tässäkin ulottuvuudessa nähdään tietty ristiriitaisuus, jota EU:n rooliodotuksiin Intian suunnalta kohdistuu ja toisaalta EU:n tarpeeseen tasapainotella riittävän tuen antajan ja tasapainoisen kumppanin roolien välillä sortumatta liikaa vanhaan malliinsa luennoivana ja omaa malliaan sokeasti puskevana ilmastodiplomatian toimijana.

UNFCCC:n kehyksessä keskeinen yhteisten mutta eriytettyjen vastuiden sekä omien valmiuksien periaate (common but differentiated responsibilities and respective capabilities) nousee esille aineistossa toistuvana viittauksena. Periaate tulkitaan usein ”saastuttaja maksaa”-periaatteena, ja sen merkitys on keskeinen juuri ilmatorahoituksen mobilisoinnissa: kyse on sekä historiallisten että nykyisten päästöjen taakasta valtioiden osalta, sekä toisaalta valtioiden vaurauden ja taloudellisen sekä sosiaalisen kehityksen tilasta ja tämän tarkastelusta suhteessa maan velvollisuuteen riittävien ilmastotoimien toteuttamisesta ja toisaalta oikeudesta kestäväan kehitykseen ja kansainväliseen tukeen – maksuvastuu asettuu näin erityisesti vauraiden maiden harteille (Schalatek 2019, 2). Kyse on globaalia yhteisöä ilmastonmuutostyössä ohjaavasta periaatteesta, joka korostaa kehittyneiden maiden velvollisuutta avustaa eri tavoin, esimerkiksi rahoituksen tai tarvittavan teknologian tarjoamisen avulla, kehittyviä ja vähiten kehittyneitä valtioita ilmastonmuutoksen vastaisessa työssä ja toimissa (Khan et al. 2020, 255).

Kansalliset erikoispiirteet tulee siis ottaa huomioon, joka tulee esille myös tämän tutkimuksen aineistossa. EU ja Intia sitoutuvat yhteistyöhön UNFCCC:n kehyksessä ja Pariisin sopimuksessa tehtyihin sitoumuksiin juuri tämän periaatteen mukaisesti (EU & Intia 2016d, 1; EU & Intia 2017, 1;

EU & Intia 2020b, 3). Tämä paljastaa, että sitoutuminen kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin on yhdessä jaettu merkittävä tavoite, mutta kuitenkin tuo esille myös eron näiden kahden toimijan välillä ja muistuttaa periaatteesta, jonka mukaan kansalliset erityispiirteet ja kyvyt tulee ottaa huomioon ilmastovastuun jaossa. Painotusta voi tulkita toisaalta sitoutumisena kansainvälisesti yhteisesti sovittuihin periaatteisiin ja sopimuksiin, mutta toisaalta myös erityisesti Intian näkökulmasta muistutuksena sen tarpeesta kestäväan kehitykseen ja historiallisten päästöjen näkökulmasta EU:n vastuuseen. Tämä periaate perustelee osaltaan myös aiemmin kuvattua dynamiikkaa toimijoiden välillä tuen antajan ja vastaanottajan rooleissa, jotka tästä näkökulmasta ovat oikeutettuja ja oikeasuuntaisia.

Aineistosta välittyy myös pyrkimys kolmikantaiseen yhteistyöhön ja Intian toimimisena tietynlaisena linkkinä ja geopoliittisia mahdollisuuksia avaavana toimijana EU:lle. Intian voi ajatella tässä toimivan samankaltaisena sillanrakentajana kuin kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa kehittyvien ja kehittyneiden maiden ryhmien välillä, tässä tapauksessa vain tarjoavan EU:lle mahdollisuuden myös etsiä siteitä Intian kautta eri maantieteellisistä suunnista. Esille tulee muun muassa sitoutuminen tavoitteeseen kohentaa konsultaatioita ja yhteistyötä Afrikkaan liittyvissä kehitysprosesseissa (EU & Intia 2016a, 4; EU & Intia 2016c, 1, EU & Intia 2021a, 4), yhteistyötä Agenda2030 tavoitteiden edistämistä, ja kolmikantaisia kumppanuuksia globaalin Etelän keskinäisien kanavien hyödyntämisessä (Euroopan komissio 2018, 6). Huomionarvoista on myös, että tavoite kolmikantaisesti yhteistyöstä on kirjattu sekä jaettuun EU-Intia kumppanuuden toimintasuunnitelmaan vuotta 2020 kohti (EU-Intia 2016c, 1), samoin kuin uudestaan yhteiseen kumppanuuden strategiaan vuotta 2025 kohti, jossa puhutaan jo konkreettisista pilottiohjelmista ja vuosittaisista yhteistyön arvioinneista (EU & Intia 2020b, 10-11) sekä EU:n omaan Intia-strategian tiekarttapaperiin (Euroopan komissio 2018, 6). Kyse on näin ollen sekä erityisesti EU:n geopoliittisesta tavoitteesta ja toiveesta että toisaalta jaetusta pyrkimyksestä bilateraalisesta yhteistyön kehityksessä. Näin ollen voidaan arvioida, että EU on myös onnistunut sitouttamaan Intiaa omiin tavoitteisiinsa ja pyrkimyksiinsä unionin laajemmassa globaalin ulkoisen toimijan strategiassaan ja onnistuu kumppanuuden avulla myös laajemmin monenkeskisen yhteistyön vahvistamisessa ja uusien kumppanuuksien tavoittelussa.

Aasiasta löytyy Afrikan ohella runsaasti mainintoja yhtenä kumppanuuskohteena. Esimerkiksi Euroopan komission alustavassa Intia-strategiapaperissa todetaan, että EU on nostanut rooliaan Aasiassa poliittisena toimijana, ja tässä kontekstissa Intia on olennainen valtiollinen toimija, jonka myötä vahva kumppanuus Intian kanssa on avainasemassa EU:lle sen saavuttaakseen tasapainoisen poliittisen toimijan aseman koko maanosassa. Dokumentissa todetaan:

*”Tässä kontekstissa EU:lla on intressi vahvistaa sen poliittisia ja taloudellisia siteitä sekä ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä Intian kanssa, joka on Aasian jättiläinen ja nouseva globaali valta. Vahva kumppanuus Intian kanssa on avainasemassa tasapainoiseen EU-politiikkaan koko Aasian maanosaa kohtaan.”*⁵ (Euroopan komissio 2018, 1).

Sitaatissa tulee esille strategisen kumppanuuden laajuus ja toive sekä poliittisten että taloudellisten siteiden vahvistamisesta, jonka alle myös laajentunut ilmastoyhteistyö ja diplomatia voidaan sijoittaa. Samankaltaisia kaikuja on myös Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Charles Michelin kommenteissa, jossa hän esittää globaalien valtdynamiikkojen muuttumisen kontekstissa EU:n haluavan näyttävän vahvempaa roolia sekä alueellisesti että globaalina toimijana, ja kuvaa Intian kanssa huippukokouksessa käytyjä keskusteluja näitä strategisia tavoitteita vahvistavana (Eurooppa-neuvosto 2020). Intiaa kuvaillaan EU:n komission strategiapaperissa myös nousevaksi vallaksi ja proaktiiviseksi ulkopolitiittiseksi toimijaksi Aasiassa ja koko maailmassa, ja kuinka EU:lla on sekä kiinnostusta Intian roolin vahvistamiseen multipolaarisessa maailmassa, joka vaatii multipolaarista Aasiaa onnistuakseen. Näin ollen EU:lla on komission mukaan tarvetta etsiä mahdollisuuksia kolmikantaiseen yhteistyöhön Intian ja Aasian valtioiden kanssa ja laajentaa tätä yhteistyötä myös yhteisten periaatteiden edistämiseen kolmansien toimijoiden kanssa. (mt., 11.) Nämä sitaattit heijastelevat EU:n kykyä pohtia rooleja laajemmassa maailmanpoliittisessa kontekstissa tarkastellen kumppanuuden tarjoamia laajempia ulkoisia mahdollisuuksia ja kuvastaa myös tarvetta EU:n sisäisten kyvykkyyksien ja läsnäolon vahvistamiseen tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Lainauksen voikin nähdä heijastelevan moninkertaisen bilateralismin periaatteita ja osoittavan EU:n kehittyntä kykyä arvioida ilmastodiplomatiansa strategiaa laajemman tilannekatsauksen ja ulkoisten toimijoiden seikat huomioiden.

Kolmansien maiden kestäväälle kytkeytyneisyysyhteistyölle (connectivity⁶ partnership) on myös laadittu myös oma kohtansa ”EU-India Connectivity Partnership”-dokumentissa, jossa viitataan

⁵ “In this context, the EU has an interest in strengthening its political and economic ties, as well as security and defence policy cooperation with India, a heavyweight on the Asian continent and an emerging global power. A strong partnership with India is key for a balanced EU policy towards Asia as a whole.” Käännös: Salovaara.

⁶ Kytkeytyneisyys (connectivity) on muodostunut globaaliksi iskusanaksi, jolle riittää erilaisia määritelmiä ja tulkintoja: kuitenkin EU:n eri määritelmien mukaan kytkeytyneisyys kattaa liikenteen, ihmisten, energian ja digitaalisen verkoston sekä säännöt, standardit ja instituutiot, jotka hallinnoivat kansainvälisen vuorovaikutuksen virtoja. Erityisesti EU:n näkökulmasta kytkeytyneisyyden tulee olla kestävä, kokonaisvaltaista ja sääntöpohjaista (Saari 2019, 1). EU:lle kytkeytyneisyys on oleellista esimerkiksi raakamateriaalien saatavuus, joita tarvitaan muun muassa vihreän siirtymän vaatimaan teknologiasiiirtymään (Gehrke 2020, 241). Gehrken mukaan EU:n kytkeytyneisyysstrategiasta uupuu vielä laajempi strateginen ja geopoliittinen narratiivi siitä, mitä EU pyrkii toimillaan saavuttamaan ja kuinka se on linjassa muiden suurien valtojen tavoitteisiin. Kytkeytyneisyys voi kuitenkin parhaimmillaan tarjota EU:lle mahdollisuuden muotoilla globalisaation uuden aikakauden pelisääntöjä, jossa globalisaation riskit ja hyödyt ovat tasapainossa resilienssillä

Afrikkaan, Keksi-Aasiaan ja Aasian ja Tyynenmeren alueeseen. Tekstissä Intia tunnustetaan tärkeänä kestävyyskumppanina ja yhteistyötä pyritään pilotoimaan kolmansissa maissa yhteisten 2025-strategian tavoitteiden mukaisesti. (EU & Intia 2021b, 3.) Kytkeytyneisyyden termin esiintyminen aineistossa ja erityisesti vuonna 2021 luotu ”EU-India Connectivity Partnership”-kumppanuusdokumentti (EU & Intia 2021b) kielivät EU:n pyrkimyksestä liittää Intia osaksi sen laajempaa kytkeytyneisyysstrategiaa (ks. EU:n neuvosto 2021). Tämä voidaan nähdä myös EU:n vastauksena Kiinan uuteen silkkitieprojektiin (Belt and Road Initiative, BRI), jota kuvastavat erityisesti erilaiset infrastruktuuriprojektit ja Kiinan tarjoama rahoitus (Pleek & Gavas 2021). EU:n voidaan siis omien kytkeytyneisyysstrategioiden- ja kumppanuuksien avulla nähdä myös osaltaan osoittavan kykyä strategiseen ajatteluun ja ulkoisen toimintaympäristön tarkasteluun, sekä pyrkivän muokkaamaan toimintatapojaan näiden sen ulkopuolelta nousevien paineiden mukaisesti.

Omassa kytkeytyneisyyspolitiikassaan EU korostaa läpinäkyvää, kestäväää ja sääntöpohjaisten arvojen noudattamista merkitystä toiminnan pohjana, sekä sen asettumista samaan linjaan kansainvälisten normien, sitoumuksien ja oikeuden kanssa (Euroopan komissio 2018, 1). Myös EU ja Intia yhdessä sopivat edistävänsä läpinäkyvää, toteuttamiskelpoista, inklusiivista, kestäväää, kattavaa ja sääntöpohjaista kytkeytyneisyyttä, joka ottaa huomioon ympäristön kestävyden kaikissa projekteissaan (EU & Intia 2020a). Samoin yhteisessä kytkeytyneisyyskumppanuudessa korostetaan yhteisiin ilmastotoimiin ja dialogiin sitoutumista samoin kuin monenkeskisiin kansainvälisiin sopimuksiin sitoutumista. Näin ilmastotoimia kytketään vahvasti myös tähän kytkeytyneisyyskumppanuuteen, esimerkiksi UNFCCC:n tason yhteistyöstä puhutaan kytkeytymiselle relevanteilla osa-alueilla sekä ISA:sta energiakytkeytyneisyyden osalta ja CDRI:stä infrastruktuurin osalta (EU & Intia 2021b, 1).

Tämä erottaa osaltaan unionin toimintaa sen kilpailijoista, kuten äsken mainitusta Kiinasta. Näin EU:n voi katsoa pyrkivän strategiseen toimintaan ja vastaamaan uusiin haasteisiin, mutta samalla pitämään kiinni sille keskeisistä arvoista ja toimintatavoista, jotka ohjaavat toimintaa ja kumppanuuksia EU:n tavoitteiden mukaisesti. Yhteisten, jaettujen arvojen merkitys korostuu siis myös tällä kumppanuuden osa-alueella. Kumppanuus on liitetty esimerkiksi Pariisin sopimuksen noudattamiseen ja Agenda2030 tavoitteiden toteuttamiseen yhteistyössä, eli ilmastokysymykset ovat vahvasti esillä eri kumppanuuksissa ja kestävyys toimii pohjana kaikenlaiselle poliittiselle toiminnalle eri kumppaneiden kanssa. Myös EU:n omien hyötyjen merkitys kumppanuudessa tulee selkeästi esille dokumentissa: kumppanuuden tulisi tukea EU:n työpaikkojen syntymistä, kasvua ja

tavalla. Tämä vaatii kuitenkin tärkeiden kumppanuuksien menevän syvemmälle kuin oikeusperustaisiin ja teknisiin muotoihin, ja vaatii EU:lta poliittista sitoutuneisuutta. (mt., 242.)

investointitavoitteita sekä edistää kestävästä kytkeytymistä Euroopan ja Aasian välillä EU:n oman kytkeytyneisyysstrategian mukaisesti (Euroopan komissio 2018, 3).

Intia ei ole EU:lle pelkästään helppo kumppani, ja Intian sitoutumisen taso kansainvälisiin ilmastotoimiin on perinteisesti vaihdellut. Suurinta kiinnostusta Intiassa voidaankin olettaa herättävän ilmastonmuutoksen tarjoamien mahdollisuuksien yhdistyminen sen kehitysprosessiin sekä mahdollisuus toisaalta kohentaa omaa profiiliaan kansainvälisten ilmastoneuvottelujen parissa sen oltua aiemmissa neuvotteluissa myös jarruttajana. EU:n toiveissa on oletettavasti vahvistaa edelleen juuri Intian globaalien nousevan vallan roolisuoritusta ja identiteettiä kahdenvälisissä suhteissa. Jarruttajan maineestaan huolimatta Intia on pyrkinyt myös sillanrakentajan rooliin kehittyvien ja kehittyneiden maiden välillä, joka voi tarjota myös EU:lle keinon päästä vaikuttamaan kehittyviin maihin laajemmin Intian suhteiden kautta: kehitysyhteistyön ja ilmastopolitiikan yhdistäminen sekä toimijoiden välinen yhteistyö tällä alueella oli myös yksi iso teema, joka nousi esille aineistosta. EU:n Intia-strategiaa ja moninkertaisen bilateralismin vaikutusta mitataankin varmasti lähitulevaisuudessa sen mukaan, kuinka toisaalta EU onnistuu sitouttamaan jatkossakin Intiaa kansainväliseen monenkeskiseen ilmastopolitiikkaan sekä yhteisiin tavoitteisiin ja toisaalta siinä, kuinka EU itse onnistuu edistämään omia tavoitteitaan Intian sitouttamisen ja sosialisoinnin avulla sekä ilmastopolitiikassaan että laajemmin globaalistrategiansa sekä globaalien roolinsa vahvistamisen kehyksessä.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1. Aineiston tulokset ja tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Aineiston analyysin avulla pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin: Millaisia rooleja EU:lle ja Intialle rakentuu aineistossa ilmastodiplomatian toimijoina? Miten roolit heijastavat Euroopan unionin ilmastodiplomatian strategian muutosta moninkertaisen bilateralismin kontekstissa?

Aineiston analyysin myötä molemmille toimijoille löytyi erilaisia rooleja, jotka kuvaavat sekä niitten laajempaa asemoitumista ilmastodiplomatiassa ja kansainvälisessä ilmastodiplomatiassa että erityisesti tässä kahdenvälisessä strategisessa kumppanuudessa Euroopan unionin ja Intian välillä. EU:n rooleiksi nousivat ilmastojohtaja, esimerkin näyttäjä, arvojensa edistäjä sekä autoritaarisen voimapolitiikan vastavoimana toimiminen. Intialle taas aineistossa nousi esille erityisesti kehittyvän valtion, nousevan vallan sekä geopoliittisen toimijan rooli. Molempien rooleihin sisältyi myös omien talouskasvun ajamista ja kumppanuudesta omia hyötyjä etsiviä piirteitä. EU asettaa aineiston perusteella rooli-odotuksia erityisesti Intian kasvavaan globaaliin rooliin että alueelliseen valtaan, sekä mahdollisiin kolmikantaisen yhteistyön mahdollisuuksiin Intian eri suhteiden kautta sekä Aasian että Afrikan maanosiin että perinteiseen asemaan kehittyvien valtioiden ryhmässä kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa. Intia taas odottaa EU:lta erityisesti kehittyvien maiden ryhmän osana riittävää tuen tarjoamista kehittyvien maiden, myös Intian, ilmastotoimille sekä erilaisten toimenpiteiden että ilmastorahoituksen kautta sekä Intian monenkeskisiä projekteja, kuten ISA:a, tukemalla.

EU:n roolit tukevat hyvin aiemman kirjallisuuden havaintoja ja kuvaavat hyvin EU:n identiteettiä normatiivisena toimijana myös ulkoisessa toiminnassaan. Erilaisten ilmastodiplomatian alle osuvien toimintaohjelmien ja kumppanuuksien pohjaksi esitetään toistuvasti EU:lle keskeiset perusarvot, jotka ohjaavat yhteistä toimintaa. Vaikkakin EU osoittaa kykyä kehittyä ulkoisessa toiminnassaan ja ilmastodiplomatiassaan, on sen myös aineiston perusteella aika ajoin haastavaa irrottautua esimerkin näyttäjän roolista ja tässä ilmastojohtajuuden ja suunnannäyttäjän roolit saavat myös holhoavia ja ylhäältä alaspäin-neuvovia vivahteita, jotka myös Intiassa voidaan tulkita negatiivisesti: samalla EU:lla on pitkän kunnianhimoisen ilmastotoimijan roolinsa puolesta kokemusta ja resursseja, joilla tukea myös Intian ilmastotoimia ja roolia merkittävämpänä kansainvälisenä ilmastodiplomatian toimijana. Tasapainottelu näiden välillä ja toisaalta esiintyminen riittävän houkuttelevana ilmastokumppanina mutta samalla tasa-arvoisessa suhteessa bilateraalisessa suhteessa voi tuottaa EU:lle myös tulevaisuudessa hankaluuksia. EU:n keskeinen haaste onkin uusien roolien luominen ja

sopeuttaminen tässä yhtälössä eri kumppaneita kohtaan sopivalla tavalla sen kahdenvälisissä suhteissa.

Brethertonin ja Voglerin kirjallisuudesta nousseiden kolmen perusröolin ohella EU:lle nousee myös toisenlaisia rooleja, jotka liittyvät erityisesti EU:n omiin intresseihin ja tietynlaiseen velvollisuuteen sekä pyrkimykseen edistää jäsenmaiden etuja. Hyvin normatiivisten ja arvopohjaisten yhteistyön pohjavireiden ohella myös EU:n vihreän kasvun ja ilmastotekojen yhteys kaupan kasvuun sekä erilaisiin yritysten mahdollisuuksiin on jatkuva perustelu yhteistyölle, joka vaikuttaa läpi aineiston. Kumppanuus ei perustu pelkästään yhteisten arvojen toteuttamiselle ja ilmastomuutoksen torjumiselle, vaan yhteistyön painotetaan tulevan tuottaa myös taloushyötyjä ja etuja yrityssectorille. Samalla voidaan ajaa myös EU:n jäsenmaiden etuja uusien yritysmahdollisuuksien ja talouskasvun muodossa. EU tulee aineistossa esille siis myös taloushyötyjä tavoittelevana toimijana, joka etsii laajan sisämarkkinansa avulla taloudellista jalansijaa ilmastotavoitteiden rinnalla. Ilmastodiplomatian osana taloushyötyjen korostaminen muun ohella voi myös toimia sopivana houkuttimena erilaisiin ilmastomyönteisiin investointeihin ja politiikkatoimiin, jotka muuten voivat vaikuttaa epähoukuttelevilta ja kalliilta projekteilta, sekä EU:n että Intian näkökulmasta.

Taloushyötyjen tavoittelu ja toisaalta niiden esitleminen Intialle vihreän kasvun teemalla voikin olla EU:n yksi ilmastodiplomatian valikoiman työkalu, jolla kumppanuutta vahvistetaan ja molempia toimijoita sitoutetaan yhteiseen ilmastoagendaan ja toimiin siitä saavutettavien hyötyjen tunnistamisen kautta. Intialle omassa ilmastotoiminnassa yhteishyötyjen käsite onkin ollut oleellinen: ilmastotoimia kytetään valtion kehittämissuunnitelman osaksi ja erilaisiin talouskasvua vauhdittaviin, valtiolle mieluisiin toimiin, jotka myös pyritään yhdistämään osaksi monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä. Tästä keskeisenä esimerkkinä toimi aurinkovoiman promotoimiseen keskittyvä ISA. Arvot esitetään kuitenkin aina painokkaasti kumppanuuden pohjana, jolla halutaan mahdollisesti luoda kuvaa niistä eräänlaisena kivijalkana, jonka päälle kumppanuus rakentuu ja joiden toteutumista ei saa asettaa riskialttiiksi minkään muun, esimerkiksi taloudellisten hyötyjen puolesta. Kuitenkin kriittinen tarkastelu ja erilaisten intressien sekä motiivien tarkastelu yhteistyön taustalta on myös tärkeää ja tulee aineistosta selkeästi esille.

Monenkeskisen kansainvälisen yhteistyön ja sääntöpohjaisen järjestelmän tukeminen nousee aineistossa hyvin keskeiseen osaan, joka toistuu vuodesta ja dokumentista toiseen. Myös suorita viittauksia EU:n kohtaamista haasteista ja maailmanpolitiikan muuttuvasta tilanteesta löytyy erityisesti Eurooppa-neuvoston puheenjohtajien kommentteista ja EU:n omasta tiekarttapaperista uudeksi Intia-strategiaksi. Monenkeskisyyden puolustaminen voidaan nähdä voimapolitiikan ja

autoritäärisyyden vastavoimana toimimisena, johdonmukaisena muistuttamisena siitä, että yhteisen kansainvälisen oikeuden ja sääntöpohjaisen järjestelmän pelisäännöt ovat ne, joihin sitoudutaan, ja yhteiset instituutiot, kuten YK, toimivat tämän järjestelmän keskiössä. Selvästi Intiasta etsitäänkin entistä vahvempaa kumppania kansainvälisillä foorumeilla ja instituutioissa: yhteisen koordinaation ja näkemyksen tavoittelua kansainvälisessä yhteistyössä korostetaan läpi aineiston. Pyrkimys yhtenäistää linjoja kansainvälisessä toimintaympäristössä kertoo sekä Intian kasvavasta merkityksestä kansainvälisen ilmastopolitiikan toimijana että EU:n kyvystä pohtia strategisesti omia ilmastotavoitteitaan ja pyrkiä niitä kohti ilmastodiplomatian keinoin. Aineiston kuvaamat menettelyt bilateraalisesta yhteistyöstä ja kumppanuuden sitomisesta laajempaan toimintaympäristöön ja monenkeskiseen yhteistyöhön sekä kansainvälisiin sopimuksiin kuvaakin hyvin EU:n moninkertaisen bilateralismin säilyttämää uudenlaista ilmastodiplomatian strategiaa, joka aineiston perusteella vaikuttaa toteutuvan tarkastellulla ajanjaksolla.

Intialle keskeistä aineistossa on erityisesti rooliristiriita kehittyvän valtion kansainvälisen tuen tarpeen ja toisaalta nousevan valtion kasvavien globaalien vastuiden ja odotusten välillä. EU:lla on tässä paikka koittaa vahvistaa Intian nousevan vallan roolia ja pyrkiä vaikuttamaan Intian sisäisiin sekä kansainvälisiin ilmastotavoitteisiin sekä ilmastoyhteistyöhön osallistumiseen. Intia tarjoaa EU:lle merkittävän kumppanin testata ja laittaa käytäntöön moninkertaisen bilateralismin periaatteita osana ilmastodiplomatian strategiaansa: Intia on sekä geopoliittisesti keskeinen toimija alueellisesti kuin kansainvälisestikin ja sen ilmastopäästöjen osuus on edelleen korkea, johon vaikuttamalla EU:n on mahdollista saada kansainvälisesti mitattuna suurempia päästövähennyksiä aikaan kuin pelkästään omien jatkuvasti laskevien ja globaalisti pienempien päästöjensä laskemisen avulla. Intia voi toimia myös tärkeänä kumppanina eri EU:n arvojen edistäjänä ja monenkeskisen yhteistyön tukijana Intian ja EU:n jakaessa demokraattisen hallintotavan ja ollessa merkittäviä kansainvälisiä toimijoita.

Samastuminen ja Intian roolien alter-casting ovat EU:n keinoja sitoa Intiaa omiin kansainvälisiin tavoitteisiinsa, ja samalla vahvistaa Intian roolia ja identiteettiä kasvavana valtana, jolla on myös merkittävä globaali vastuu ilmastotoimiin osallistumisessa sekä alueellisesti merkittävän toimijana tällä sektorilla. Tähän olennaisina osina kuuluvat esimerkiksi puhe yhteisistä, jaetuista arvoista, luonnollisesta kumppanuudesta kahtena maailman suurimpana demokratiana sekä monenkeskisen yhteistyön tukijoina. On tärkeää muistaa, että EU:n mahdollisuudet alter-castingiin eli Intian tiettyyn tai tiettyihin rooleihin ohjaamiseen riippuvat esimerkiksi EU:n ja Intian rooliodotuksien yhteensopivuudesta ja siitä, näkevätkö muut toimijan roolin olevan oikeasuhtainen ja sopiva. Vaikuttaisi siltä, että mahdollisuus tähän on auennut ja Intian ollessa aiempaa avoimempi sekä kasvavalle kansainväliselle roolille ja vastuulle että ilmastodiplomatiansa uudistamiselle ja

kansainvälisiin ilmastotoimiin vahvemmin osallistumiselle. EU vaikuttaa aineiston perusteella kykenevän kasvavissa määrin irtautumaan yhden ja saman mallin noudattamisesta kaikissa ilmastokumppanuuksista ja kykenemään pikemminkin pohtimaan kahdenvälisiä kumppanuuksiaan strategisemmin tapauskohtaisesti ja Intian tapauksessa ymmärtämään yhä paremmin sen erityiset kansalliset olosuhteet, kyvykkyydet ja intressit, sekä mukauttamaan omaa ilmastodiplomatian toimintatapaansa ja yhteistyön muotoja näihin tekijöihin.

Myös maiden välisen valtatasapainon pohtimiseen on olennaista tarttua, sillä se selittää monin osin yhteistyöhön liittyvää dynamiikkaa ja toimijoiden intressejä: EU on kehittynyt maa ja Intia sen sijaan edelleen kehittyvä maa. Dynamiikka näkyy myös esimerkiksi kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa, joka jakautuu eri ryhmiin maiden kehitystason ja tuen tarpeiden mukaisesti. EU osoittautuu kumppanuudessa monelta osin rahoittajaksi ja tukijaksi, mutta kumppanuutta pyritään myös kuvaamaan tasa-arvoisista lähtökohdista ja ajatuksesta, että molemmilla kumppanuuden osapuolilla on voitettavaa ja yhteisiä intressejä pelissä. Nämä erot toimijoissa vaikuttavat väistämättä kahdenväliseen kumppanuuteen ja luovat toimijoille tietyt ennakoasetelmat ja rooli-odotukset toisiaan kohtaan. Rooli-odotuksien voi aineiston perusteella katsoa siirtyneen lähemmäs toisiaan Intian nähdessä itsensä kasvavissa määrin merkittävänä nousevana valtana ja EU:n tunnistaessa tämän ja tukiessa näitä roolisuorituksia sekä Intian identiteettiä merkittävänä kansainvälisen ilmastopolitiikan toimijana.

Tutkimuskysymyksien oletuksien mukaisesti voidaan analyysin perusteella todeta, että aineistosta löydetty roolit heijastelevat EU:n ilmastodiplomatian moninkertaisen bilateralismin keinoin toteutettavaa uutta ilmastodiplomatian strategiaa ja aiemman tutkimuskirjallisuuden mukaisesti trendi tähän suuntaan vaikuttaa myös tämän tutkimuksen perusteella vahvistuvan. EU osoittaa aineistossa ja erityisesti omassa Intia-strategiassaan kykyä suunnittelua laaja-alaisempaan ja kaikenkattavampaan strategiseen pohdintaan kahdenvälisessä suhteessa sekä entistä korostuneempaa kykyä myös ulkoisen toimintaympäristön muutosten ja mahdollisuuksien tarkkailuun. Pyrkimys sitoa Intia omaan ilmastoagendaansa ja monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustamiseen heijastuu aineistosta. EU ja Intia näyttävät strategisina kumppaneina ja toimijoina, joilla on paljon yhteisiä hyötyjä ja intressejä kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, joka entisestään lisää maiden yhteistyön painoarvon kasvua. Selvästi tiivistynyt kahdenvälinen suhde tutkimuksen aineiston ajanjaksolla 2016–2021 verrattuna sitä edeltävään ajanjaksoon ennen Pariisin ilmastosopimusta vuosina 2010–2015 kertoo pyrkimyksestä kahdenvälisen suhteen vahvistamiseen ja institutionalisoimiseen erilaisten yhteistyösitoumusten- ja kumppanuuksien kautta. Intian merkitys kahdenvälisenä kumppanina EU:lle on olennainen sen hakiessa kansainvälisen aseman ja rooliensa

säilyttämistä maailmanpolitiikan tilanteessa, jossa erilaiset epävakauttavat tekijät ovat liikkeellä. On siis oikeasuuntaista lukea Intian ja EU:n välisiä lupauksia ja päätelmätekstejä (mm. roadmap 2025 ja huippukokous 2020) uudenlaisen pyrkimyksen virkistää ja vahvistaa EU-Intia strategista kumppanuutta kansainvälisen epäjärjestyksen ja multilateraalisen järjestelmän ottamien iskujen valossa (Müller-Brandeck-Bocquet et al. 2021, 8).

Roolien perusteella EU näyttäytyy merkittävänä kansainvälisenä toimijana, jopa tavoittelemanaan ilmastojohtajana, joka nojaa paljolti perinteisiin rooleihinsa normatiivisena toimijana ja taloudellisiin suuren sisämarkkinansa tarjoamiin resursseihin niitä toteuttaessaan. Samalla voidaan nähdä kuitenkin myös kehitystä ja pyrkimystä luoda myös uudenlaisia rooleja: EU näyttäytyy kumppanuudessa ratkaisukeskeisenä, konkreettisten yhteistyön muotojen tavoittelijana ja aiempaa käytännönläheisempänä kumppanuuden osapuolena. Laajempi strateginen toimintaympäristön tarkastelu ja eri toimijoiden tarkastelu suhteessa toisiin, esimerkiksi Intian suhteessa laajemmin Aasiaan tai muihin kehittyviin maihin, kuvaa kykyä myös pohtia kumppanuuden seurauksia ja mahdollisuuksia kahdenvälistä suhdetta pidemmälle. Samalla parempi ja yksilökohtaisempi lähestyminen bilateraalisisessa suhteessa auttaa unionia luomaan aiempaa vahvempia kumppanuuksia ja toimimaan sen uuden ilmastodiplomatian strategian mukaisesti: se perustuu enemmän joustavuuteen ja vahvempaan bilateraalisiin suhteisiin nojaamiseen YK:n prosessin ohella pyrkien siirtämään bilateraalisten suhteiden kautta neuvotteluvoimaa myös multilateraaliselle tasolle (Schunz 2021, 4).

6.2. Moninkertainen bilateralismi ja ilmastodiplomatian näkökulmat tutkimuksessa

Eri ilmastodiplomatia teoreettisen käsitteen ulottuvuudet näkyvät aineistossa ja EU:n ja Intian strategisessa kumppanuudessa ilmastodiplomatian osalta. Tutkimuskirjallisuudessa ilmastodiplomatia saa erilaisia määritelmiä ja painotuksia, joita voidaan tarkastella suhteessa tähän tutkimukseen ja aineistoon. Mabey et al. (2013, 35) määritelmän mukaan ilmastodiplomatia on kansallisten intressien debattien ja kansainvälisen yhteistyön yhtymäkohta ja prosessi, jonka kautta eri toimijat määrittelevät kansainväliset tavoitteensa ja pyrkivät niitä kohti. Tämä näkyy aineistossa pyrkimyksinä konsultaatioon ja yhteisten lähtökohtien etsimiseen kansainvälisen yhteistyön areenoilla ja erilaisissa instituutioissa, ja samalla toisaalta pyrkimyksenä nostaa toimijoiden sisäisiä keskeisiä kysymyksiä vahvemmin esille, kuten Intian tapauksessa tarvetta riittävään tukeen ilmastotoimissa esim. kansainvälisen ilmastorahoituksen muodossa ja toisaalta EU:lle saada entistä enemmän keskeisiä toimijoita kansainvälisten ilmastotavoitteiden taakse ja säilyttää oma merkittävä roolinsa multilateraalisen globaalin yhteistyön jatkamisella ja vankistamisella. EU:n toiveissa on

ilmastoregiimin vahvistaminen sen arvojen mukaisesti ja yhteistyön säilyttäminen monenkeskisenä, johon kaikki suuret keskeiset toimijat sitoutuvat. Näin ollen tämä heijastelee pyrkimyksiä ilmastoregiimin suunnitteluun ja operationalisointiin (Jayaram 2021, 204). Yhteisesti määritelty jaettu pyrkimys ja tavoite ilmastoregiimin tavoitteiden päämäärätietoisesta tavoittelusta sekä muitten toimijoiden kannustaminen samaan osoittavat tämän ulottuvuuden esiintymistä aineistossa sekä EU:n ja Intian pyrkimystä kansainvälisten normien muotoiluun ja vahvistamiseen itselleen edullisella tavalla myös jatkossa.

Toisaalta aineistosta voidaan poimia myös muitten ilmastodiplomatian käsitteen ulottuvuuksia, kuten Carius et al. (2017, 14) kuvaama ilmastodiplomatian riippuvaisuus alueesta, kulttuurista, tieteenalasta tai sosioekonomisesta asemasta ja eri narratiivien mahdollisuuksista ja haasteista resonoivat eri tavalla eri yleisöille. Tästä seuraava vaatimus ilmastodiplomatia joustavuudesta ja kehystämisestä erilaisten kontekstien mukaan esim. maantieteellisen tai tietyn yhteiskunnan sektorin tarpeiden mukaisesti: tärkeintä on kuitenkin pyrkimys ilmastonmuutoksen haasteiden linkittäminen laajempiin mahdollisuuksiin ja lähtökohtiin. Aineistossa ja EU:n ja Intia kumppanuudessa erilaiset lähtökohdat toimijoiden välillä ovat keskeisessä asemassa, ja yhdeksi EU:n keskeiseksi haasteeksi onkin aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa nimetty juuri kykenemättömyys riittävään joustavuuteen ja kontekstin tulkintaan eri kumppanuuksien yhteydessä ja pyrkimys yhden mallin soveltamiseen hyvin erilaisten kumppanien kanssa. Kuitenkin aineiston analyysissä voidaan havaita EU:n pyrkimys ymmärtää paremmin juuri Intian lähtökohtia ja asemoitumista sekä bilateraalisisessa suhteessa että monenkeskisillä yhteistyöareenoilla ja parempi strateginen kyky miettiä Intian kontekstiin sopivia viestejä ja asettua myös sen mukaisiin rooleihin kumppanuudessa. EU vaikuttaa esimerkiksi ymmärtäneen Intian kontekstiin olennaiset erityiskysymykset ilmastonmuutoksen torjunnan alla aiempaa paremmin ja viittaa näihin esimerkiksi omassa Intia-strategiassaan. Erityisesti kehityspolitiikan ja energiasektorin haasteet ovat ilmeisen keskeisiä Intian ilmastodiplomatiassa ja näiden aiheiden voi nähdä olevan tiheästi esillä myös yhteisissä julkilausumissa ja EU:n olevan valmis tarjoamaan eritasoista tukea näitten ilmastohaasteiden ratkaisemiseen ja osoittavan näin kykyä ymmärtää kumppaninsa tarpeet, paikallinen sisäinen konteksti ja yleisönsä tarpeet tässä nimenomaisessa kumppanuudessa.

Nämä kaksi näkökulmaa ovat olennaisesti osana EU:n ja Intian aineiston perusteella havainnoitua ilmastodiplomatian suhdetta ja toimintatapaa, jossa toisaalta pyritään etsimään kahdenväliseen kumppanuuteen perustuvien erikoispiirteiden ja kummankin toimijan mahdollisuuksien ja kyvykkyyksien mukaan strategisen kumppanuuden vahvistamiseen ja erilaisten konkreettisten yhteistyöprojektien toteuttamiseen ratkaisukeskeisestä ja käytännönläheisestä näkökulmasta käsin

toimien. Toisaalta samalla kumppanuus on vahvasti sidottu monenkeskiseen yhteistyöhön ja kansainvälisiin ilmastopolitiikan instituutioihin, ja molemmilla toimijoilla on omat intressinsä ja tavoitteensa kansainvälisellä kentällä, jota kohti myös kumppanuuden ja tietynlaisen liittoutumisen avulla voidaan pyrkiä. Yhteistyö nähdään merkittävänä molemmilla tasoilla ja se heijastuu kahdenvälisestä hyvästä suhteesta laajemmin kansainvälisen monenkeskisen tason yhteistyöksi ja kantojen koordinoinniksi, jonka tavoitteena on laajempien kansainvälisten ilmastotavoitteiden saavuttaminen.

Erityisesti aineiston voi kuitenkin katsoa heijastelevan Jayaramin (2021, 204) näkemystä ilmastodiplomatiasta kehittyvän geopolitiikan ja kansainvälisen turvallisuusympäristön reflektiona, näiden kolmen kietoutuessa yhteen ja vaikuttaessa toinen toisiinsa eri tasoilla. Ilmastodiplomatian avulla voidaan ymmärtää esimerkiksi globaalin pohjoisen ja etelän välisiä suhteita sen toimiessa välineenä edistää ilmastotoimia muun muassa dialogin, neuvottelujen, julkisen sitoutumisen, politiikkaintegraation ja riskianalyysin avulla. Erityisesti viittauksen yhteistyöhön kolmansien kumppanien kanssa Aasiassa ja Afrikassa sekä viittauksen Intian geopolitiittiseen rooliin voidaan katsoa osaksi tätä linkkiä geopolitiikan ja ilmastodiplomatian välillä. Aineistossa on viittauksia myös globaalin Etelän suhteisiin ja kehitysyhteistyöhön näillä alueilla myös kestävä kehityksen ja ilmastotoimien parissa, joka asettuu myös hyvin ilmastodiplomatian geopolitiittisen merkityksen kehikseen. Jayaram muistuttaa myös, että ilmastodiplomatia ei ole ainoastaan geopolitiikan heijastuma, vaan se myös muokkautuu geopolitiittisten muutosten myötä ja myös vastavuoroisesti muokkaa geopolitiikkaa ideoiden, vallan, liittolaisuuksien, investointien, taloudellisten virtojen sekä muiden geopolitiittisten ja geoeconomisten ilmastodiplomatian vaikuttajien myötä (mt., 205). Myös viittaukset laajemmin kytkeytyneisyysstrategiaan ja näin myös EU:n globaalistrategian tavoitteisiin kuvaavat ilmastodiplomatia merkitystä osana EU:n laajempaa kansainvälistä ulkoisen toiminnan strategiaa.

Moninkertainen bilateralismi ilmastodiplomatian strategiana osuu erityisesti tämän näkemyksen alle ja kuvaa laajemmin erilaisten tekijöiden huomioimista ja yhteen kietoutumista ilmastodiplomatian alla. Tätä kuvaavat aineistossa nousevat viittaukset sekä laajempaan maailmanpolitiittiseen tilanteeseen ja erilaisiin sitä epävakauttaviin tekijöihin, joiden takia multilateraalista yhteistyötä ja sääntöpohjaista järjestelmää on suojeltava; samoin kolmikantainen yhteistyö näyttäytyy pyrkimyksenä laajempiin geopolitiittisiin linkkeihin ja kumppanuuksien vahvistamiseen myös bilateraalisuuden avulla erilaisten kolmansien toimijoiden kanssa, samalla puhuen eri alueiden vakauden ja kestävyuden turvaamisesta sekä siihen osallistumisesta; samoin itsessään bilateraalisuus kumppanuus EU:n ja Intian välillä ja sen strategisen puolen vahvistaminen myös ilmastodiplomatian

kautta voidaan nähdä EU:n pyrkimyksenä uuden, vahvan kumppanin löytämiseen, jonka kanssa voi jakaa sekä yhteisiä intressejä ja tavoitteita että pyrkiä tätä kautta tavoittelemaan itselleen vahvempaa jalansijaa muutoksien alla olevassa maailmanpolitiikan tilanteessa ja järjestyksessä. Globaalin roolin säilyttäminen vaatii EU:lta erilaisten kumppaneiden tukea ja kykyä löytää uusia liittolaisia perinteisen liittolaisen USA:n ollessa ulkopolitiikassaan mahdollisesti ailahtelevainen, kuten esimerkiksi hetkellinen irtautuminen Pariisiin ilmastopöytäkirjasta osoitti.

Tässä tutkimuksessa moninkertainen bilateralismi ymmärrettiin käsitteenä erityisesti strategian keinona, jonka tavoitteena on tiettyjen kumppaneiden keskeisten bilateraalisten suhteiden avulla vaikuttaa myös monenkeskiseen yhteistyöhön ja pyrkiä käyttämään bilateraalaisia suhteita strategisesti omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Olennaista on näin ollen kumppanuuden tarkastelu osana laajempaa toimintaympäristöä, verrattuna muihin bilateraalisiin kumppanuuksiin ja pyrkimykseen monenkeskisen yhteistyön parissa. Alkuperäiseen moninkertaisen bilateralismin käsitteeseen kuuluu myös piirteitä, joita voidaan myös kritisoida: esimerkiksi ajatus moninkertaisen bilateralismin yhdestä ulottuvuudesta hyökkäävänä ei sovi omaan tutkimusasetelmaani, jossa moninkertainen bilateralismi nähdään erityisesti kahdenvälisen suhteiden hyödyntämisessä yhteistyötavoitteisesti. Esimerkiksi Belis et al. (2018, 86) esittivät moninkertaisen bilateralismin voivan olla yhteistyöhakuista ja luottamusta rakentavaa toimintaa tai hyökkäävää ja tuomitsevaa: näistä oma tutkimukseni tunnistaa pikemminkin ensimmäisen näkökulman. Diplomiassa ja yhteisesti rakennetussa ymmärryksessä yhteisestä kahdenvälisestä kumppanuudesta ja sen sisällä toteutuvista rooleista ei hyökkäävyys tai tuomitsevuus kumppania kohtaan asetu loogiseksi osaksi kahdenvälisen suhteiden rakentamista. Moninkertainen bilateralismi on vielä melko uusi käsite, jonka kehittyminen jatkuu vielä erilaisten tutkimusten kautta. Tässä tutkimuksessa on korostettu sitä nimenomaan yhteistyöpohjaisena ja positiivisena keinona sekä yhteisten tavoitteiden muotoiluun että kumppanien sitouttamiseen laajempaan agendaan, kuten tässä EU:n pyrkimys sitouttaa Intiaa kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön myös monenkeskisillä yhteistyöfoorumeilla.

Palaten vielä Schunzin (2021, 32) esittämään näkemykseen, ilmastodiplomatian kehittymistä heijastellaan tätä ajatusta vasten laajemmin EU:n strategisen autonomian keskusteluun, näyttää strategisempi suunnanmuutos vahvempiin bilateraalisiin suhteisiin kuinka geopoliittinen unioni voi tavoitella autonomisesti tavoitteitaan kansainvälisissä suhteissa. EU:n ilmastodiplomatia tarjoaakin yhden potentiaalisen alueen, jossa vuoden 2016 globaalistrategian geopoliittisia tavoitteita voidaan tehokkaasti ja toteuttamiskelpoisesti: EU:lla on jo valmiiksi viimeisten vuosikymmenien aikana tällä sektorilla saavutettu vahva rooli, omia meriittejä ilmastopolitiikasta ja sisäisistä päästövähennyksistä sekä vahva kiinnostus kansainvälisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen ja näin ollen

pyrkimys omien arvojensa edistämiseen ja vakauden säilyttämiseen koko kansainvälisessä yhteisössä. Erilaisten maailmanpolitiikan jännitteiden myötä turvallisuuspolitiikan merkitys vaikuttaa kasvaneen, joka osaltaan ajaa EU:ta etsimään uusia kumppaneita ja tukijoita monenkeskiselle vakautta tarjoavalle yhteistyölle. EU:lla on myös velvollisuus jäsenmaittensa etujen ajamiseen ja turvallisuuden takaamiseen eri sektoreilla, joihin lukeutuvat myös ympäristö ja taloussektori. Näitä edistääkseen EU:n on olennaista pyrkiä torjumaan ilmastonmuutosta myös omien rajojensa ulkopuolella kansainvälisesti ja etsiä erilaisten kumppanuuksien kautta kauppasuhteita ja mahdollisuuksia eurooppalaisille yrityksille talouskasvua tukeakseen. Nämä tekijät ovat omiaan tuomaan aiempaa vahvemmin erilaisia EU:n intressejä normatiivisen puolen ohella esiin esimerkiksi taloushyödyn tavoittelijana ja turvallisuustoimijana myös sen ilmastokumppanuuksissa.

Tämä tutkimus onkin osoittanut EU:n kyvyn erilaisten roolien toteuttamiseen ulkoisessa toiminnassaan, kyvyn strategisempaan ajatteluun ilmastodiplomatiassaan monikertaisen bilateralismin mukaisesti sekä kyvyn mukautua sekä vallitseviin olosuhteisiin että kumppaninsa erityispiirteisiin. EU on uudenlaisen haasteen edessä kansainvälisen profiilinsa ja rooliensa etsimisen ja vahvistamisen kanssa, mutta mukautumalla vallitsevaan tilanteeseen kuitenkin omaa identiteettiään riskeeraamatta EU:n merkitys kansainvälisenä toimijana ei ole katoamassa mihinkään. Kykyä sopeutumiseen ja kehittymiseen osoittaa jo yhteistyö Intian kanssa: se on kulkenut pitkän tien ideoiden välisestä taistelusta siihen pragmaattiseen yhteistyöhön, jota se tänä päivänä edustaa (Jayaram 2021, 222). Euroopan unionilla on kaikki mahdollisuudet vielä aiempaa merkittävämpäänkin rooliin kansainvälisen ilmastodiplomatian ja ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun johtamisessa.

7. POHDINTA JA JATKOTUTKIMUS

Jatkotutkimuksen kohteena olisi kiinnostavaa seuraavaksi tutkia, miten moninkertaisen bilateralismi lopulta käytännössä heijastuu monenkeskiselle tasolle tai EU:n omien tavoitteiden toteuttamiseen sen kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. EU:n ja Intian suhteen tulevaisuus tarjoaa varmasti edelleen kiinnostavaa tutkittavaa ilmastodiplomatiankin osalta: millaisena suhde jatkuu, kuinka toimijat onnistuvat saavuttamaan tavoitteitaan yhdessä ja miten tämä kaikki heijastuu kansainväliselle tasolle ja multilateraaliseen yhteistyöhön? Saavatko kaksi maailman suurinta demokratiaa yhdessä hidastettua ilmastonmuutosta ja säilyttämään monenkeskisen yhteistyön toivomallaan tasolla erilaisten sitä huojuttavien voimien lisääntyessä? Saako Intia toteutettua kunnianhimoisempaa ilmastopolitiikkaa sekä sisäisesti että ulkoisesti ja millaiseksi sen kansainvälinen rooli muodostuu tulevaisuudessa? Ongelmia EU:n ja Intian väliselle yhteistyön edistämiseksi on tuottanut koronapandemia, joka on hidastanut alueiden talouksia ja näin ollen myös yhteisiä ilmastoon liittyviä lippulaivaprojekteja (Jayaram 2021, 222). Pandemian hiipuesssa ja EU:n samalla panostaessa edelleen vihreään elvytykseen sisäisesti on mielenkiintoista nähdä, pysyykö myös Intia-suhteen fokuksena ilmastotoimien toteuttaminen ja Intian kestävän siirtymän tukeminen. Nämä ja monet muut mahdolliset tutkimuskysymykset voivat tulevaisuudessa kertoa lisää sekä EU:n ja Intian strategisen kumppanuuden syventymisestä että sen läikkymisestä laajemmin kansainväliselle tasolle.

Bilateraalisuuden trendiä on tärkeä pohtia myös tulevaisuudessa sekä laajemmin maailmanpolitiikkaa muokkaavana tekijänä että tarkemmin kansainvälisen ilmastopolitiikan- ja diplomatian kontekstissa. Mitä seurauksia trendin vahvistumisella olisi ja mitä se tarkoittaisi alati kiireellisemmiksi muuttuvien ilmastotavoitteiden saavuttamiselle? Voisiko bilateralismi toisaalta toimia nykyistä kankeaksikin kutsuttua YK:n alaista regiimiä tehostavana ja ketteryttä lisäävänä toimintatapana, vai olisiko seurauksena hajanaisempi kenttä, jossa laajemman yhteisen toiminnan ja tavoitteiden puute ajaisi lopulta myös heikompiin tuloksiin ilmastonmuutoksen torjunnassa ja globaalin lämpötilan rajoittamisessa paljon puhuttuun 1,5 tai edes 2 asteen tavoitteeseen? Keskeisten suurten valtioiden toimijuuden merkitys lienee yksi ratkaisevista tekijöistä tulevaisuudessa: miten Kiina, Intia ja Yhdysvallat asemoituvat ja millaisia ilmastotoimia ne ovat valmiit tekemään sisäisestä sekä millä tasolla ne sitoutuvat kansainvälisiin yhteisiin ponnistuksiin? Millaista tukea ja esimerkkiä ne tarjoavat alueellisesti sekä globaalisti merkittävinä toimijoina muulle maailmalle? Yhdysvallat on osaltaan palannut Pariisin sopimuksen pariin ja laajemminkin luvannut presidentti Bidenin mukaan olla tukena liittolaisilleen ja USA:n olevan ”palannut” jälleen omassa ulkopolitiikassaan diplomatian tielle (Valkoinen talo 2021). Kuitenkin tulevaisuudessa Yhdysvaltojen tukeen monenkeskiselle

yhteistyölle tuskin luotetaan liittolaistenkaan parissa täysin aukottomasti, ja selvästi sisäpoliittiset muutokset voivat aiheuttaa suuriakin heilahduksia valitussa linjassa monenkeskisyyden ja kahdenvälisyyden välillä tasapainottelussa. Tämänkaltaiset kolhut multilateraaliseen yhteistyöhön pohjautuvalla järjestelmällä haastavat myös tulevaisuudessa EU:ta ja vaativat edelleen strategisen ajattelutavan ja toiminnan jatkamista sen ulkoisessa toiminnassa.

Moninkertaisen bilateralismin merkitys on nyt erityisesti Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen edesauttamisessa ja erilaisten toimijoiden voimasuhteiden tarkkailussa: erityisen merkittäväksi kolmikoksi tässä kehyksessä voikin nousta EU:n, Intian ja Kiinan kolmikantainen yhteistyö (Belis et al. 2018, 97). Jatkotutkimus näiden kolmen toimijan välisistä suhteista ja mahdollisesta pyrkimyksestä yhteiseen ilmastojohtajuuteen kansainvälisellä tasolla voisikin olla erittäin mielenkiintoinen ja avata lisää uutta dynamiikkaa, joka ilmastodiplomatiassa vallitsee. Tämänkaltaisen tutkimus toisi myös kenties paremmin esille käsitteen alkuosan moninkertaisuuden: miten erilaiset bilateraalit suhteet voidaan samanaikaisesti huomioiden toteuttaa toisiaan rakentavasti ja hyödyntää erilaisia kolmikantaisiakin suhteita ja sen tarjoamia mahdollisuuksia myös edelleen monenkeskisen tason yhteistyön parissa. Esimerkiksi EU:lle voi olla yhä olennaisempaa miettiä Intia-kumppanuudessaan myös Intian suhteita Kiinaan ja omaa suhdettaan Kiinaan, joka näin rakentaa moninkertaisuutta näitten toimijoitten välille ja EU:n omaan ilmastodiplomatian strategiaan. Kuten tässä tutkimuksessa ilmeni, toimii Intia erityisesti Aasian alueellisella tasolla merkittävänä toimijana, samoin kuin Kiina, joka voi luoda näiden valtioiden välille sekä yhteistyön että kilpailun asetelmaa. Millä tavalla tätä potentiaalia voitaisiin käyttää avuksi kansainvälisten ilmastotoimien toteuttamisessa ja miten EU asemoituu tämän kaksikon suhteen? Tämänkaltaiseen asetelmaan moninkertainen bilateralismi tarjoaisi odotettavasti mielenkiintoisia tutkimustuloksia.

Tulevien ilmastokokouksien tarkastelu on myös merkittävää moninkertaisen bilateralismin tutkimuksessa, ja ilmastokokoukset voivat tämän tutkimuksen asetelman tapaan toimia tietynlaisena välietappina, jota vasten tarkastella muutosta ja kehitystä. Tuorein Glasgow'n ilmastokokous antoi sekä positiivisia että negatiivisia signaaleja Intian ilmastotoimien ja kansainvälisen roolin osalta. Intia esitti neuvotteluissa hiiltä ja fossiilisten polttoaineiden tukia koskevan kirjauksen heikentämistä muotoon, jossa puhutaan vähentämisestä (phase down) häivyttämisen (phase out) sijaan, joka mm. Kiinan tukemana hyväksyttiin EU:n taas esittäessä syvän pettymyksensä muotoiluun (Vainio & Pelli, Helsingin sanomat 2021). Kuitenkin kokous tarjosi myös edistysaskeleita, kun esimerkiksi Pariisin sopimuksen markkinamekanismille hyväksyttiin pelisäännöt, ilmatorahoituksen kasvattamisesta päästiin sopuun, maiden päästösitoumuksia seurataan vuosittain myös ministeritasolla ja joukko maita, mukaan lukien Intia, päivittivät sitoumuksensa vuoteen 2030 ulottuvista tavoitteista ja

hiilineutraaliudesta, jota Intia tavoittelee vuoteen 2070 mennessä (Sitra 2021). Kahtiajakoinen kuva vaikuttaa kertovan Intian rooliristiriidan heijastumisesta edelleen kansainvälisellä tasolla: valtion hiilineutraaliuslupauksia ja ilmastotoimijan vahvempaa roolia varjostaa edelleen asettuminen kansainvälisten neuvottelujen jarruttajaksi ja hidastajaksi, joka pyrkii edelleen pitämään kiinni ilmastolle haitallisista fossiilisista oman kehityksensä ja kasvunsa turvaamiseksi. Kahtiajakoisen kansainvälisen roolin kehittyminen ja pyrkimykset siihen vaikuttamiseksi voivatkin tarjota edelleen tulevaisuudessa paljon tutkittavaa eri lähtökohdista.

EU:n omien ilmastopäästöjen laskiessa globaalissa mittakaavassa yhä pienemmiksi myös sen merkitys kansainvälisenä ilmastopolitiikan toimijana uhkaa menettää merkitystään. Toisaalta voidaan myös esittää, että EU:lla on monia valttikortteja kädessään tästä huolimatta: EU:n voidaan sanoa kasvattaneen omien tehokkaiden pitkäaikaisten päästövähennystensä puolesta moraalista auktoriteettia, jos voidaan edelleen todeta työllisyyden ja hyvinvoinnin säilyneen päästöjä vähennyksestä huolimatta. Muutokseen tarvittavan teknologian myötä EU voi myös saavuttaa johtoaseman tällä alalla teknologian kehittyessä nopeasti vihreän siirtymän näin vaatiessa, joka voi myös osoittautua EU:lle tulevaisuudessa hyödylliseksi muiden toimijoiden tarvitessa vastaavaa teknologiaa. (Jagers et al. 2019, 160.) EU:n ulkoisen toimijuuden ja kansainvälisen roolin tutkimiselle onkin tulevaisuudessa edelleen tarvetta ja EU:n merkitys kansainvälisen ilmastopolitiikan parissa säilynee kiinnostavana tutkimuskohteena jatkossakin. Uusiin ulkoapäin tuleviin haasteisiin ja mahdollisuuksiin vastaamisessa EU tarvitsee edelleen toimivaa, riittävän laaja-alaista ja kattavaa ulkoisen toiminnan strategiaa, jollaisen rakentuminen ja johdonmukainen toteuttaminen voivat toimia tulevaisuudessa erityisen mielenkiintoisena tutkimuskohteena EU:n pyrkiessä normatiivisena toimijana puolustamaan monenkeskistä yhteistyötä ja keskeisiä arvojaan maailmanpolitiikan muuttuvan tilanteen ja erilaisten siihen vaikuttavien paineiden keskellä. EU:n ilmastopolitiikan ”suurstrategia” ei siis ehkä vielä ole täysin realisoitunut, mutta sen kehittymiseen vaikuttaisi olevan tämän tutkimuksen perusteella kaikki mahdollisuudet.

KIRJALLISUUS JA PRIMÄÄRILÄHTEET

Primääriaineisto

EU & Intia (2016a) ”Joint Statement 13th EU-India Summit”. Bryssel, 30.3.2016. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/23670/20160330-joint-statement-eu-india.pdf>.

EU & Intia (2016b) ”Joint Declaration by the Republic of India and the European Union (EU) on an India-EU Water Partnership (IEWP)”. Bryssel, 30.3.2016. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/23672/20160330-joint-declaration-iewp.pdf>.

EU & Intia (2016c) ”EU-India Agenda for Action 2020”. Bryssel, 30.3.2016. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/23671/20160330-agenda-action-eu-india.pdf>.

EU & Intia (2016d) ”Joint Declaration Between the European Union and the Republic of India on a Clean Energy and Climate Partnership”. Bryssel, 30.3.2016. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/23673/20160330-joint-declaration-energy-climate.pdf>.

EU & Intia (2017a) ”Joint Statement 14th India-EU Summit”. New Delhi 6.10.2017. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/23515/eu-india-joint-statement.pdf>.

EU & Intia (2017b) ”EU-India Joint Statement on Clean Energy and Climate Change”. New Delhi 6.10.2017. Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/media/23517/eu-india-joint-declaration-climate-and-energy.pdf>.

EU & Intia (2017c) ”Joint Declaration Between the European Union and the Republic of India on a Partnership for Smart & Sustainable Urbanisation”. New Delhi 6.10.2017. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/23518/eu-india-joint-declaration-partnership-smart-and-sustainable-urbanisation.pdf>.

EU & Intia (2020a) ”Joint Statement - 15th EU-India Summit”. 15.7.2020. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2020/07/15/joint-statement-15th-eu-india-summit-15-july-2020/>.

EU & Intia (2020b) ”EU-India Strategic Partnership: A Roadmap to 2025”. 15.7.2020. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/45026/eu-india-roadmap-2025.pdf>.

EU & Intia (2020c) ”EU-India Joint Declaration on Resource Efficiency and Circular Economy”.

Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/media/45027/joint-declaration-with-india-on-resource-efficiency-and-circular-economy.pdf>.

EU & Intia (2021a) ”Joint Statement EU-India Leaders’ Meeting”. 8.5.2021. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/49523/eu-india-leaders-meeting-joint-statement-080521.pdf>.

EU & India (2021b) ”EU-India Connectivity Partnership”. 8.5.2021. Saatavissa:

<https://www.consilium.europa.eu/media/49508/eu-india-connectivity-partnership-8-may-2.pdf>.

Euroopan komissio (2018) ”Joint Communication to the European Parliament and the Council – Elements for an EU Strategy on India”. 20.11.2018. Saatavissa:

https://eeas.europa.eu/sites/default/files/jc_elements_for_an_eu_strategy_on_india_-_final_adopted.pdf.

Eurooppa-neuvosto (2017) ”Remarks by President Donald Tusk following the EU-India summit in New Delhi”. 6.10.2017. Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/10/06/tusk-remarks-india-summit-delhi/>.

Eurooppa-neuvosto (2020) ”Remarks by President Charles Michel after the EU-India summit via video conference”. 15.7.2020. Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/07/15/remarks-by-president-charles-michel-after-the-eu-india-summit-via-video-conference/>.

Eurooppa-neuvosto (2021) ”Remarks by President Charles Michel after the informal meeting of the members of the European Council and the EU-India Leaders' meeting in Porto”. 8.5.2021.

Saatavissa: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/08/remarks-by-president-charles-michel-after-the-informal-meeting-of-the-members-of-the-european-council-and-the-eu-india-leaders-meeting-in-porto/>.

Kirjallisuus ja muut lähteet

Aggestam, L. & Johansson, M. (2017) ”The Leadership Paradox in EU Foreign Policy”. *JCMS*, Volume 55. Number 6. 1203–1220.

Barkdull, J. & Harris, P. G. (2002) ”Environmental Change and Foreign Policy: A Survey of Theory”. *Global Environmental Politics* 2:2, 63–91.

Bauer, M. (2000) ”Classical Content Analysis: A Review”. Teoksessa: Bauer, M. & Gaskell, G. ”Qualitative Researching with Text, Image and Sound”. London: Sage.

Belis, D., Schunz, S., Wang, T. and Jayaram, D. (2018) ”Climate Change Diplomacy and the Rise of ‘Multiple Bilateralism’ Between China, India and the EU”. *Carbon & Climate Law Review*, Vol. 12, (2), 85–97.

Belis, D., Joffe, P., Kermans, B. & Qi, Y. (2015) ”China, the United States and the European Union: Multiple Bilateralism and Prospects for a New Climate Change Diplomacy”. *Carbon & Climate Law Review*, Vol. 9(3), 203–218.

Bengtsson, R. & Elgström, O. (2012) ”Conflicting Role Conceptions? The European Union in Global Politics 1: Conflicting Role Conceptions?”. *Foreign Policy Analysis*, Vol. 8(1), 93–108.

- Brauch, H. G., Gnacadja, L., Behera, N. C., Briceno, S., & Kameri-Mbote, P. (2009) "Facing global environmental change : Environmental, human, energy, food, health and water security concepts". Springer Berlin: Heidelberg.
- Brattberg, E. & Rhinard, M. (2012) "The EU as a global counter-terrorism actor in the making". *European Security* 21(4): 557–77.
- Bretherton & Vogler (2006) "The European Union as a Global Actor". Routledge: New York & London.
- Bretherton, C. and Vogler, J. (2013) 'A Global Actor Past Its Peak?', *International Relations*, 27(3), 375–390.
- Breuning, M. (2011) "Role Theory Research in International Relations: State of the Art and Blind Spots". Teoksessa: Harnisch, S., Frank, C. and Maull, H.W. "Role Theory in International Relations". London: Routledge, 16–36.
- Carius, A., Ivleva, D., Pohl, B., Rüttinger, L., Schaller, S., Sharp, H., Tänzler, D. & Wolters, S. (2017) "Climate Diplomacy: Foreign Policy Responses to Climate Change". Adelphi. Saatavissa: [https://climate-diplomacy.org/sites/default/files/2020-10/Climate%20Diplomacy Foreign%20Policy%20Responses%20to%20Climate%20Change%20-%20adelphi%20and%20Federal%20Foreign%20Office%202017.pdf](https://climate-diplomacy.org/sites/default/files/2020-10/Climate%20Diplomacy%20Foreign%20Policy%20Responses%20to%20Climate%20Change%20-%20adelphi%20and%20Federal%20Foreign%20Office%202017.pdf). Luettu: 25.1.2022.
- Carlsnaes, W. (2007) 'European Foreign Policy', in K. E. Jørgensen, M. A. Pollack and B. Rosamond (eds), *Handbook of European Union Politics*, London, Sage, 545–560.
- Chaban, N. and Holland, M. (2014) "Communicating Europe in Times of Crisis: External Perceptions of the European Union". Basingstoke: Palgrave MacMillan.
- Chelotti, N. (2016) "The Formulation of EU Foreign Policy: Socialization, Negotiations and Disaggregation of the State". Taylor & Taylor Francis.
- Climate Action Tracker (CAT) (2020) "India". Saatavissa: <https://climateactiontracker.org/countries/india>. Luettu: 19.1.2022.
- Conceição-Heldt, E. and Meunier, S. (2014) "Speaking with a Single Voice: Internal Cohesiveness and External Effectiveness of the EU In Global Governance". *Journal of European Public Policy*, Vol. 21, No. 7, 961–79.
- Cosgrove, C.A. & Twitchett, K.J. (1970) "Part one: international organisations as actors". Teoksessa: C.A. Cosgrove & K.J. Twitchett, "The New International Actors. The United Nations and the European Economic Community". London: Macmillan St Martin's Press, 9–51.
- de Waele, H. & Kuipers, J. (2013) "The European Union's Emerging International Identity: Views from the Global Arena". Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Delreux, T. (2014) "EU Actorness, Cohesiveness and Effectiveness in Environmental Affairs". *Journal of European Public Policy* 21(7): 1017–1032.
- Drieskens, E. (2016) "Golden or Gilded Jubilee? A Research Agenda for Actorness". *Journal of European Public Policy*, 24:10, 1534-1546.
- Dubash, N.K & Ghosh, S. (2019) "National Climate Policies and Institutions". Teoksessa: Dubash, N.K. "India in a Warming World". Oxford: Oxford University Press, 329-348.

Dupont, C. (2019) "The EU's collective securitisation of climate change". *West European Politics*, 42(2), 369–390.

Dupont, C., Oberthür, S. & Biedenkopf, K. (2018) "Climate Change: Adapting to Evolving Internal and External Dynamics". Teoksessa Adelle, C., Biedenkopf, K. & Torney, D. "European Union External Environmental Policy". Basingstoke, Palgrave Macmillan, 105–124.

EU:n delegaatio Intiassa (2020) "EU-India Clean Energy and Climate Partnership". Saatavissa: https://www.cecp-eu.in/uploads/documents/cecp_brochure.pdf. Luettu: 19.1.2022.

EU:n neuvosto (2021) "A Globally Connected Europe - Council Conclusions". 12.6.2021. Saatavissa: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10629-2021-INIT/en/pdf>.

EU-Intia (2020) "EU-India Strategic Partnership: A Roadmap to 2025". Saatavissa: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eu-india_strategic_partnership_a_roadmap_to_2025_0.pdf. Luettu: 19.1.2022.

Euroopan komissio (2019) "Komission tiedonanto: Euroopan vihreä kehityksen ohjelma". Bryssel. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>. Luettu: 2.11.2021.

Euroopan komissio (2012) "State of the union". Saatavissa: https://ec.europa.eu/soteu2012/files/soeu_web.pdf, luettu 29.10.2021.

Eurooppa-neuvosto (1988) "Conclusions of the presidency". Rhodes, 2-3 joulukuuta. Saatavissa: https://www.consilium.europa.eu/media/20597/1988_december_-_rhodes_eng.pdf. Luettu: 2.11.2021.

Euroopan ulkosuhdehallinto (2015) "Strategic Review – The European Union in a Changing Global Environment: A More Connected, Contested and Complex World". Bryssel, June. Saatavissa: https://eeas.europa.eu/archives/docs/docs/strategic_review/eu-strategic-review_executive_summary_en.pdf, luettu 26.10.2021.

Euroopan ulkosuhdehallinto (2016) "Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe – A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy". Bryssel, June. Saatavissa: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf.

Euroopan unionin virallinen lehti (2016) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A12016M%2FTXT>. Luettu: 16.11.2021.

Euroopan unionin virallinen lehti (2012) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=lt>. Luettu: 16.11.2021.

Gehring, T., Oberthür, S. & Mühleck, M. (2013) "European Union Actorness in International Institutions: Why the EU is Recognized as an Actor in Some International Institutions, But Not In Others?". *JCMS*, Vol. 51, No. 5, 849–65.

Gehrke, T. (2020) "After Covid-19: economic security in EU-Asia connectivity". *Asia Europe Journal*, 18, 239–243.

- Gerards, Schunz, S., & Damro, C. (2021). Opportunity, Presence and Entrepreneurship: Why the EU Acts Externally on Higher Education. *Journal of Common Market Studies*. 1–18. DOI: 10.1111/jcms.13154.
- Giulia, M. & Viceré, A. (2020) “Looking towards the East: The High Representative’s role in EU foreign policy on Kosovo and Ukraine”. *European Security* Vol. 29, No. 3, 337–358.
- Goldthau, A., & Sitter, N. (2015) “Soft power with a hard edge: EU policy tools and energy security”. *Review of International Political Economy*, 22(5), 941–965.
- Grabbe, H. (2021) “Conclusion”. Teoksessa: Lazard, O., & Youngs, R. “The EU and Climate Security: Towards Ecological Diplomacy”. Carnegie Europe.
- Graneheim, U. H., Lindgren, B. & Lundman, B. (2017) “Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper”. *Nurse Education Today* 56, 29–34.
- Groen, L. and Niemann, A. (2013) “The European Union at the Copenhagen Climate Negotiations: A Case of Contested EU Actorness and Effectiveness”. *International Relations*, Vol. 27, No. 3, 308–24.
- Gurol, J. & Starkmann, A. (2021) “New Partners for the Planet? The European Union and China in International Climate Governance from a Role-Theoretical Perspective”. *JCMS*, 59(3), 518–534.
- Harnisch, S. (2011) “Role Theory: Operationalization of Key Concepts”. Teoksessa: Harnisch, S., Frank, C. and Maull, H.W., “Role Theory in International Relations”. London: Routledge, 7–16.
- Harnisch, S., Frank, C. & Maull, H. W. (2011) “Introduction”. Teoksessa: ”. Teoksessa: Harnisch, S., Frank, C. and Maull, H.W., “Role Theory in International Relations”. London: Routledge, 1–4.
- Hay, C. (1995) “Structure and Agency”. Teoksessa: Marsh, D. & Stoker, G. ”Theory and Method in Political Science”. Basingstoke: Macmillan, 189–206.
- Hermann, M. G. (2008) “Content Analysis”. Teoksessa: Klotz, A. & Prakash, D. ”Qualitative Methods in International Relations: A Pluralist Guide”. Palgrave Macmillan UK.
- Hsieh, H. & Shannon, S. E. (2005) ”Three approaches to qualitative content analysis”. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288.
- Hurri, K. (2020) “Rethinking climate leadership: Annex I countries’ expectations for China’s leadership role in the post-Paris UN climate negotiations”. *Environmental Development* 35, 1–18.
- Isaksen, K-A. & Stokke, K. (2014) ” Changing climate discourse and politics in India. Climate change as challenge and opportunity for diplomacy and development”. *Geoforum* 57, 110–119.
- Jacobsen, J.K. (2003) “Dueling constructivisms: the ideas debate in IR/IPE”. *Review of International Studies*, 29(1), 39–73.
- Jagers, S., Nilsson, F & Sterner, T. (2019) “EU Climate Policy in a Changing World Order”. Teoksessa: Bakardjieva Engelbrekt, A., Bremberg, N., Michalski, A. & Oxelheim, L. “The European Union in a Changing World Order: Interdisciplinary European Studies”. Springer International Publishing. 145–165.

- Jayaram, D. (2021) "India's Climate Diplomacy Towards the EU: From Copenhagen to Paris and beyond". Teoksessa: Gieg, P., Lowinger, T., Pietzko, M., Zürn, A, Bava, U. S. & Müller-Brandeck-Bocquet, G. "EU-India Relations: The Strategic Partnership in the Light of the European Union Global Strategy". Springer. 201–226.
- Jørgensen, K. E. (2015) "Introduction: Theorizing European Foreign Policy". Teoksessa: Jørgensen, K. E., Kalland Aarstad, Å., Drieskens, E., Laatikainen, K. & Tonra, B., "The SAGE Handbook of European Foreign Policy". London, Sage, 75–85.
- Jørgensen, K. & Wagner, C. (2017) "Low Carbon Governance in Multi-level Structures: EU–India relations on energy and climate". *Environmental Policy and Governance* 27, 137–148.
- Kagan, R. (2002) "Power and Weakness". *Policy Review*, Kesäkuu/Heinäkuu: 3–28.
- Kahler, M. (2018) "Global Governance: Three Futures". *International Studies Review* 20, 239–246.
- Khan, M., Robinson, S., Weikmans, R., Ciplet, D. & Roberts, J. T. (2020) "Twenty-five years of adaptation finance through a climate justice lens". *Climatic Change* 161, 251–269.
- Klose, S. (2018) "Theorizing the EU's Actorness: Towards an Interactionist Role Theory Framework". *JCMS*, 56(5), 1144–1160.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E. (1985) "Naturalistic Inquiry". Sage, Newbury Park, CA; London; New Delhi.
- Mabey, N., Gallagher, L., & Born, C. (2013) "Understanding Climate Diplomacy". E3G. Saatavissa: <https://cdkn.org/sites/default/files/files/E3G-Understanding-Climate-Diplomacy.pdf>. Luettu: 25.1.2022.
- Manners, I. (2002) "Normative power Europe: a contradiction in terms?". *Journal of Common Market Studies*, 40(2), 235–258.
- Marín Durán, G., and Morgera E. (2012) "Environmental Integration in the EU's External Relations, Beyond Multilateral Dimensions". Oxford: Hart Publishing.
- Marvasti, A. B. (2019) "Qualitative Content Analysis: A Novice's Perspective". *Forum: Qualitative Social Research*, 20(3), September 2019, 1-14.
- Mayring, Philipp (2000) "Qualitative content analysis". *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 1(2).
- Michalski, A. & Pan, Z. (2017) "Role Dynamics in a Structured Relationship: The EU-China Strategic Partnership". *JCMS*, 55(3), 611–627.
- Morillas, P. (2020) "Autonomy in intergovernmentalism: the role of de novo bodies in external action during the making of the EU Global Strategy". *Journal of European Integration*, Vol. 42, No. 2, 231–246.
- Moyser, G. & M. Wagstaffe (1987) "Research Methods for Elite Studies". London: Allen and Unwin.

- Müller-Brandeck-Bocquet, G., Gieg, P., Lowinger, T., Pietzko, M. & Züern, A. (2021) “India and the European Union: A Growing Responsibility to Cooperate in a Changing World”. Teoksessa: Gieg, P., Lowinger, T., Pietzko, M., Züern, A., Bava, U. S. & Müller-Brandeck-Bocquet, G. “EU-India Relations: The Strategic Partnership in the Light of the European Union Global Strategy”. Springer. 3–17.
- Musch, M., & De Ville, F. (2019) “Paradigms in the climate-trade nexus: ‘liberal environmentalism’, the Environmental Goods Agreement and the role of the EU”. *Europe and the World: A law review*, 2(1), 1–13.
- Nabers, D. (2011) ‘Identity and Role Change in International Politics’. Teoksessa: Harnisch, S., Frank, C. and Maull, H.W. “Role Theory in International Relations”. Lontoo: Routledge, 74–93.
- Niemann, A. & Bretherton, C. (2013) “EU External Policy at the Crossroads: The Challenge of Actorness and Effectiveness”. *International Relations*, 27(3), 261–275.
- Nitou, C. & Sus, M. (2019) “Introduction: strategy in EU foreign policy”. *International politics*, 56, 259-271.
- Oberthür, S., & Groen, L. (2018) “Explaining goal achievement in international negotiations: The EU and the Paris Agreement on climate change”. *Journal of European Public Policy*, 25(5), 708–727.
- Oberthür, S. & Dupont, C. (2021) “The European Union’s international climate leadership: towards a grand climate strategy?”. *Journal of European Public Policy*, 28:7, 1095–1114.
- Parker, C.F., Karlsson, C. & Hjerpe, M. (2017) “Assessing the European Union’s global climate change leadership: from Copenhagen to the Paris Agreement”. *Journal of European Integration*, 39:2, 239–252.
- Parker, C.F., & Karlsson, C. (2010) “Climate Change and the European Union’s Leadership Moment: An inconvenient Truth?”. *JCMS*, 48(4), 923–943.
- Pashakhanlou, A. H. (2017) “Fully integrated content analysis in International Relations”. *International Relations* 31(4), 447– 465.
- Pleek, S. & Gavas, M. (2021) “A New Global Connectivity Strategy: The EU’s Response to the BRI”. Center for Global Development, 4.8.2021. Saatavissa: <https://www.cgdev.org/blog/new-global-connectivity-strategy-eus-response-bri>. Luettu: 23.2.2022.
- Rhinard, M. & Sjöstedt, G. (2019) “The EU as a Global Actor: A new conceptualisation four decades after ‘actorness’”. Ruotsin ulkopoliittikan instituutti, 6/2019. Saatavissa: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2019/ui-paper-no.-6-2019.pdf>.
- Rosamond, B. (2001) “Discourses of globalization and European identities”. Teoksessa: Christiansen, T., Joergensen, K.E., & Wiener, E. “The Social Construction of Europe”. London: Sage, 158–175.
- Schalatek, Liane (2019) “The Principles and Criteria of Public Climate Finance - A Normative Framework”. Climate Funds Update: Heinrich Böll Stiftung. Saatavissa: <https://us.boell.org/sites/default/files/2019-11/CFF1%202019%20%5BENG%5D%20DIGITAL.pdf>. Luettu: 23.2.2022.

- Saari, S. (2019) "Connecting The Dots - Challenges to EU connectivity in Central Asia". European Union Institute for Security Studies. Kesäkuu 2019. Saatavissa: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/50d2d17a-8d89-11e9-9369-01aa75ed71a1/language-en>. Luettu: 21.2.2022.
- Sandelowski, M. (2011) "When a cigar is not just a cigar: alternative takes on data and data analysis". *Res. Nurs. Health* 34(4), 342–352.
- Schimmelfennig, F. (2000) "International Socialization in the new Europe: rational action in an institutional environment". *European Journal of International Relations*, 6(1), 109–139.
- Schreier, Margrit (2012) "Qualitative content analysis in practice". London: Sage.
- Schunz, S. (2021) "The European Union's Strategic Turn in Climate Diplomacy: 'Multiple Bilateralism' with Major Emitters". EU Diplomacy Papers 4/2021, College of Europe.
- Schunz, S. (2019) "The European Union's environmental foreign policy: from planning to a strategy?" *International Politics*, 56, 339-358.
- Schunz, S., Damro, C. & Gstöhl, S. (2018) "The European Union's Evolving External Engagement – Towards New Sectoral Diplomacies?". London: Routledge.
- Selin, H. & VanDeever, S.D. (2015) "Broader, Deeper and Greener: European Union Environmental Politics, Policies and Outcomes". *Annu. Rev. Environ. Resour.* 40, 309–335.
- Sitra (2021) "Glasgow'n ilmastokokouksessa edistystä kolmella rintamalla". Saatavissa: <https://www.sitra.fi/blogit/glasgow-n-ilmastokokouksessa-edistysta-kolmella-rintamalla/>. Luettu: 14.3.2022.
- Sjöstedt, G. (1977) "The External Role of the European Community". Farnborough: Saxon House.
- Smith, M. (2018) "The EU, the US and the crisis of contemporary multilateralism". *Journal of European Integration*, 40(5), 539–553.
- Sultanova, N. (2019) "Perspectives of Further Institutional Development of the EU: High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security and EU Foreign Policy". *India Quarterly* 75(4), 539–554.
- Tonra B. (2000) "Mapping EU Foreign Policy Studies". *Journal of European Public Policy*, 7(1), 163–169.
- Torney, D. (2015) "Bilateral Climate Cooperation: The EU's Relations with China and India". *Global Environmental Politics* 15, 105–122.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) "Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi". Tammi.
- Upadhyay, D. K. (2014) "Coping with Climate Change India–EU Cooperation on Renewable Energy and Clean Technology". *India Quarterly* 70(3), 241–256.
- Vainio, S. & Pelli, P. (2021) "Glasgow'n ilmastokokouksessa saavutettu sopimus – Intia ja Kiina onnistuivat iltalypsyssään, fossiilikielto vesittyi, EU erittäin pettynyt". Helsingin Sanomat 12.11.2021. Saatavissa: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000008397615.html>. Luettu: 14.3.2022.

Valkoinen talo (2021) ” Remarks by President Biden on America’s Place in the World”. 4.2.2021. Luettu: 28.3.2022. Saatavissa: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/02/04/remarks-by-president-biden-on-americas-place-in-the-world/>.

Von der Leyen, U. (2019) “Mission letter to Josep Borrell”. Brussels: Euroopan komissio. Saatavissa: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/mission-letter-josep-borrell-2019_en.pdf

Wagner, C. (2008) “The EU and India: a deepening partnership”. Teoksessa: Grevi, G. & de Vasconcelos, Á. “Partnerships for effective multilateralism: EU relations with Brazil, China, India and Russia”. 87–104.

Wehner, L. E. & Thies, C. G. (2014) “Role Theory, Narratives and interpretation: The Domestic Contestation of Roles”. *International Studies Review* 16, 411–436.

Yarger H.R. (2006) “Strategic Theory for the 21st Century: The Little Book on Big Strategy”. Carlisle: Strategic Studies Institute.